MARX
84

G. Cogniot

A KOZMOPOLITIZMUS ELLEN

Szikra

SZIKRA

A 397
USR ÁNT

GEORGES COGNIOT

A KOZMOPOLITIZMUS ELLEN

SZIKRA
BUDAPEST 1950

A mű eredeti címe:

RÉALITÉ DE LA NATION

Éditions Sociales, Paris 1950

Fordította:

ZALÁN JÓZSEF

EÖTVÖS EGYETEMI
RÉGÉSZETI INTÉZET
84 Marx

Felelős kiadó a Szikra Könyvkiadó vezérigazgatója

I. fejezet

A NEMZETI KÉRDÉS

KÉT ELLENTÉTES FELFOGÁS A NEMZET SZEREPÉRŐL

1949 november 1-én a nyugati hírügynökségek az alábbi táviratot közölték New Yorkból:

> Vezető bankárok körében erőteljes visszhangra talált a következő hír: Hoffman, a Marshall-terv igazgatója hangsúlyozta, milyen nagy lehetőségek nyílnak egy egységes európai piac számára, ha ledöntik a mesterségesen létesített nemzeti korlátokat.

Október 31-én, az Európai Gazdasági Együttműködés Tanácsának harmadik teljes ülésén Hoffman az amerikai monopóliumok nevében követelte, hogy teremtsék meg az „európai" gazdasági egységet és hogy az érdekelt államok mondjanak le nemzeti szuverenitásukról. Így tökéletesen világos szavakkal újból megerősítették azt a tényt, hogy a „vezető bankárok", a finánctőke és az imperialista kormányok egyik fő politikai célja a nemzetek szuverenitásának megszüntetése, a kozmopolitizmus.

Ezzel ellentétben a szocializmus alapelvei közé tartozik a fajok és nemzetek egyenlősége és a nemzeti

szuverenitás tiszteletbentartása — ezek az elvek képezik a Szovjetunió kul- és belpolitikájának alapját. A szovjet állam nyomban megalakulása után felszabadította a cárizmus által egykor leigázott nemzetiségeket és felmondotta azokat a nem egyenlőjogú szerződéseket, amelyeket a cári Oroszország Perzsiával, Afganisztánnal, Torokországgal és Kínával kotott.

> Sokan nem hiszik — mondotta Sztálin elvtárs — hogy egy nagy és egy kis nemzet kozott egyenjogúságon alapuló viszony állhat fenn. Mi, szovjet emberek, azonban azt tartjuk, hogy az ilyen viszony lehetséges és szukséges. A szovjet emberek azt tartják, hogy minden nemzetnek — függetlenul attól, hogy kicsi-e avagy nagy — megvannak a maga jótulajdonságai, a maga jellegzetességei, amelyekkel csak ez az egy nemzet rendelkezik s amelyek nincsenek meg más nemzeteknél. Ezek a tulajdonságok alkotják azt az értéket, amellyel minden egyes nemzet gyarapítja a világkultúra kozos kincsesházát s amely kiegészíti és gazdagítja ezt a kincsesházat. Ebben az értelemben minden nemzet — a kis és a nagy nemzet egyaránt — egyenlő helyzetben van, s minden egyes nemzet egyenértékű bármely más nemzettel.*

Így nyilatkozott Sztálin Moszkvában, 1948 április 7-én, a finn kormányküldottség tiszteletére adott díszebéden. Ezek a szavak megegyeznek a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának állandó gyakorlatá-

---

* Lásd *A. K. Arzjan.* Sztálin elvtárs „Marxizmus és nemzeti kérdés" c. munkájáról. Szikra 1950. 5—6. old.

val, az Októberi Forradalomnak a nemzeti kérdésben elért nagyszerű eredményeivel, a Lenin és Sztálin által kifejtett marxista programmal és a proletár internacionalizmus eszméjével. Aki ezt nem fogadja el, nem mondhatja magát Lenin és Sztálin tanítványának. Ez az eszme voltaképpen a tudományos kommunizmus egyik alaptétele.

A nemzeti kérdés marxista-leninista elméletének kialakításában igen fontos szerepet játszott Sztálinnak „Marxizmus és nemzeti kérdés" című klasszikus tanulmánya,* amely 1913 tavaszán jelent meg.

Ez a mű kifejtette a bolsevikok elméletét és programját a nemzeti kérdésben. 1913-tól napjainkig Sztálin állandóan igen nagy figyelmet szentelt a nemzeti kérdésnek és számos tanulmányban foglalkozott vele. Írásait a probléma mélyenszántó elemzése jellemzi, szenvedélyes harc a nacionalizmus minden formája és „szocialista" szólamokba burkolt minden megnyilvánulása ellen, a nemzet és a nemzeti mozgalmak tudo-

---

* Sztálin „Marxizmus és nemzeti kérdés" c cikkét 1912 végén — 1913 elején Bécsben írta A cikk eloszor 1913-ban a „Proszvescsényije" c folyóirat 3—5 számában jelent meg, K Sztálin aláírással, „A nemzeti kérdés és a szociáldemokrácia" címmel. 1914-ben megjelent kulon brosúrában „A nemzeti kérdés és a marxizmus" címmel a „Priboj" (Pétervár) kiadásában A belugyminiszter rendeletére a brosúrát valamennyi nyilvános könyvtárból és olvasóterembol kivonták. 1920-ban a Nemzetiségi Népbiztosság újra kiadta ezt a munkát Sztálinnak a nemzeti kérdésrol szóló „Cikkgyujtemény"-ében (Állami Kiadó Tula). A cikk 1934-ben bekerult Sztálin „Marxizmus és nemzeti-gyarmati kérdés Válogatott cikkek és beszédek" című konyvébe. *(Sztálin* Művei 2. kot. Jegyzetek. 436. old. Szikra 1949)

mányos vizsgálata és a proletár internacionalizmus védelme mind a burzsoá nacionalizmussal, mind pedig a kozmopolitizmussal szemben.

Amióta a második világháború befejezését követően a világ két részre, imperialista és demokratikus táborra szakadt, Sztálin, Molotov, Visinszkij és a szovjet állam többi vezetője szüntelenül harcol azok ellen, akik rá akarják kényszeríteni akaratukat a világ többi részére, nem törődve más államok függetlenségével, szuverenitásával. A szovjet államférfiak olyan külpolitika érvényesüléséért küzdenek, amely tiszteletben tartja az államok közötti együttműködést és a nemzetek nagy közössége minden tagjának jogait és érdekeit. Azért harcolnak, hogy az államok függetlenségének, szuverenitásának és egyenlőségének eszméjét elfogadtassák mint alapvető elvet, mint a jövő nemzetközi jogának lényegét. A szovjet kormány kezdeményezésére az Egyesült Nemzetek Szervezetének alapokmányába külön szakaszt iktattak be, amely egybeköti a tartós békéért vívott harcot a nemzeti függetlenség védelmével.

BURZSOÁ NACIONALIZMUS ÉS PROLETÁR INTERNACIONALIZMUS

Mi a nacionalizmus?

A nacionalizmus olyan ideológia és politika, melyet a kizsákmányoló osztályok hoznak létre és ápolnak kapzsi érdekeik védelmében.

A *nacionalizmus ideológiája* a történelem elferdítésén alapul, azon, hogy az egész történelmet önkénye-

sen nemzetek közötti ellenségeskedésekre korlátozzák. Ez az ideológia magának a nemzet fogalmának meghamisítására tör: a nemzetet úgy tekinti mint „természetes" közösséget, biológiai tényezők eredményét, sőt mint valamilyen örök idők óta fennálló „nemzeti lélek" termékét. Innen származik az az értelmetlen és embertelen tétel, hogy vannak kiválasztott nemzetek, amelyek uralkodni hivatottak az alacsonyabbrendű nemzetek felett.

A *nacionalizmus politikája* arra irányul, hogy egyik nemzet leigázza a másikat; leigázzák a kis nemzeteket, kizsákmányolják és elnyomják a gyarmati és félgyarmati népeket. E politika célja az, hogy megossza a dolgozókat, szembeállítsa őket egymással, elterelje figyelmüket és erejüket a békéért, demokráciáért és szocializmusért vívott harcról.

Lenin mondotta:

> Nézzék a kapitalistákat: . . . A munkások ellen nemzetiségi és valláskülönbség nélkül egységesen lépnek fel minden nemzet kapitalistái, a munkásságot azonban megbontani és gyengíteni igyekeznek a nemzeti gyűlölködéssel.*

A marxizmus kezdettől fogva teljes erejével harcolt a nacionalizmus minden megnyilatkozása ellen, a proletár internacionalizmus győzelméért. A proletár internacionalizmus a munkások és minden dolgozó fegyvere a döntő győzelemért vívott harcban, amelynek célja az imperializmus megsemmisítése, a népek szabadságának

---

* *Lenin—Sztálin.* Az ifjúságról. Szikra 1950. 266. old

és nemzeti függetlenségének kivívása, a szocializmus és a kommunizmus építése.*

A marxizmus mindíg eltökélten szembeszállt a társadalmi és nemzeti elnyomás minden formájával; egyaránt ellenezte s ellenzi a nacionalizmust és a nemzet megtagadását, harcol a munkásosztály nemzetközi egységéért.

MARX ÉS ENGELS A NEMZETI KÉRDÉSRŐL

Engels már 1845-ben a nemzetek testvéri barátkozásáról beszélt.

> A nemzetek testvéri barátkozása, amelyet most a szélső, a proletár párt valósít meg mindenütt — szemben a régi, meggyökeresedett nemzeti önzéssel és a szabad kereskedelem képmutató, egyéni önzésen alapuló kozmopolitizmusával — sokkal értékesebb, mint valamennyi német elmélet az igazi szocializmusról.**

Egyetlen ország proletariátusának sincsenek ellentétes érdekei más országok proletariátusával. Mint Anatole France írja: „Félelem és gyűlolet nélkül tekint az idegen népekre." Sőt: a különböző országok proletárjait szolidaritás koti össze, mert mind érdekeltek a kapitalista kizsákmányolás megszüntetésében. Innen ered a proletár internacionalizmus és a proletariátus

---

* Lásd *I. Francev*· A nacionalizmus, az imperialista reakció fegyvere *Bolsevik*. 15 szám 45. old. 1948 augusztus 15.

** *Marx—Engels* Gesamtausgabe *(MEGA)*. 4.˙ kot. 457. old.

harca az ellen, hogy bármely nemzet kizsákmányoljon vagy elnyomjon más nemzeteket.

Már Marx és Engels rámutattak a Kommunista Kiáltványban, hogy csakis a proletariátus hatalma döntheti le a nemzeti válaszfalakat és szüntetheti meg a népek ellenségeskedését. A proletariátus a burzsoázia diktatúrájának megdöntésével és az osztálynélküli társadalom felépítésével végetvet annak az állapotnak, hogy a gyenge nemzeteken erős nemzetek uralkodnak és létrehozza a nemzetek testvéri egységét.

> Amily mértékben megszűnik az egyik egyén kizsákmányolása a másik által, oly mértékben szűnik meg az egyik nemzet kizsákmányolása a másik által.
>
> Ha az osztályok ellentéte a nemzeteken belül eltűnt, vele tűnik a nemzetek ellenségeskedése is egymás ellen.*

Az 1830-as lengyel felkelés emlékére 1847 novemberében rendezett gyűlésen Marx így világította meg a burzsoá-kozmopolitizmus és a proletár internacionalizmus ellentétét:

> A nemzetek egyesülése és testvérisége olyan szólam, amelyet manapság minden párt hirdet, nevezetesen a polgári szabadkereskedelem hívei. Kétségkívül, van egy bizonyos fajta testvériség valamennyi nemzet burzsoá osztályai között. Az elnyomók testvérisége ez az elnyomottakkal szem-

---

* *Marx—Engels*. Válogatott művek. I. kot. Szikra 1949. 28. old.

ben, a kizsákmányolók testvérisége a kizsákmányoltakkal szemben. Ahogyan valamely ország burzsoá osztálya egyesül és testvérileg szövetkezik eme ország proletárjaival szemben, annak ellenére, hogy a burzsoázia tagjai versengenek és harcolnak egymással, éppen úgy minden ország burzsoái testvérileg szövetkeztek és egyesültek minden ország proletárjaival szemben, annak ellenére, hogy kölcsönösen harcban és versengésben állanak egymással a világpiacon. Ahhoz, hogy a népek valóban egyesülhessenek, az szükséges, hogy érdekük közös legyen. De hogy érdekük közös lehessen, meg kell szüntetni a mostani tulajdonviszonyokat, mert a mostani tulajdonviszonyok feltételezik a népek közötti kizsákmányolást. A mostani tulajdonviszonyok eltörlése csak a dolgozó osztályok érdeke. És csupán a dolgozó osztályok rendelkeznek az ehhez szükséges eszközökkel. A proletariátus győzelme a burzsoázia felett egyben győzelem a nemzeti és ipari viszályok felett, amelyek manapság ellenségekként állítják szembe a különböző népeket. Ezért a proletariátusnak a burzsoázia felett aratott győzelmével ütött a felszabadulás órája valamennyi elnyomott nemzet számára.*

Marx és Engels a legnagyobb figyelemmel tanulmányozták a nemzeti mozgalom minden formáját és minden szakaszát. A tudományos kommunizmus megalapítói támogattak minden nemzeti mozgalmat, amely hozzájárult a munkásosztály harcának kifejlesztéséhez.

---

* *MEGA*. 6. köt. 359—60. old.

Marx a proletariátus harcának érdekeiből indult ki, s az internacionalizmusnak és szocializmusnak ezt a híres elvét helyezte előtérbe: „Nem lehet szabad az a nép, amely más népeket elnyom." Arra a proudhoni tételre válaszolva, amely a nemzetet elavult fogalomnak tuntette fel, Marx 1866 június 20-án Engelshez írt levelében rámutatott, hogy mi rejlik a nemzet létének tagadása mögött.

Marx ebben a levelében beszámol az Internacionále Tanácsának előző nap tartott üléséről:

> ... az „ifjú Franciaország" képviselői *(nem munkások)* — írja — azzal álltak elő, hogy minden nemzetiség és maguk a nemzetek is „elavult előítéletek". Proudhonizált stirneriánizmus. Mindent oldjanak fel kis „csoportokba" vagy „kommúnákba", amelyek ismét „egyesulést" („Verein") alkotnak, de nem államot. Éspedig az emberiségnek ez az „individualizálása", és a megfelelő „mutualizmus" [kolcsonos segítség] úgy megy végbe, hogy a történelemnek minden más országban meg kell szűnnie és az egész világnak várnia kell, míg a franciák megérnek arra, hogy szociális forradalmat csináljanak. Akkor majd végrehajtják előttünk ezt a kísérletet és a világ tobbi része, példájuk erejétől lenyűgözve, ugyanezt fogja tenni.
>
> ... célzást tettem arra, hogy Lafargue, anélkül hogy ennek tudatában volna, a nemzetiségek tagadásán, úgylátszik azt érti, hogy a francia mintanemzet majd elnyeli őket.*

---

* *Marx—Engels.* Válogatott levelek. Szikra 1950. 206—207. old.

1847-ben Engels az alábbi megjegyzést fűzte Louis Blanc Dijonban elhangzott beszédéhez·

> *A francia* — mondotta Blanc úr — *szükségszerűen kozmopolita*. Igen, olyan világban, amelyben csak francia befolyás, francia erkölcsök, szokások, eszmék és politikai viszonyok lennének uralmon! Olyan világban, amelyben minden nemzet a francia nemzetiségre jellemző tulajdonságokat venné fel! De éppen ez ellen kell a többi nemzetek demokratáinak tiltakozniok . . . Számukra egyáltalán nem elég, ha a franciák biztosítják őket, hogy ők, mint franciák, máris kozmopoliták. Egy ilyen biztosítás arra a követelésre vezet, hogy mindenki másnak franciának kell lennie.*

Húsz évvel később Louis Blanc azt követeli a *Le Temps* hasábjain, hogy ha Poroszország elnyeli Németország kis államait, Franciaország kapja meg a Rajnáig terjedő területeket. Engels felhívta a berlinieket, hogy lázadjanak fel a porosz kormány ellen, de ugyanakkor Louis Blanc-ot „jó imperialista demokratá"-nak bélyegezte 1866 május 1-én Marxhoz írt levelében.

Német vonatkozásban Marx és Engels hevesen bírálta a lassalleanusokat, akik a nemzeti mozgalom iránt érzett rokonszenvükben egészen a burzsoá nacionalizmus helyesléséig mentek el. Marx joggal minősítette a Lassalle-féle irányzat híveit „porosz királyi szocialistáknak".

Marx és Engels elszántan harcolt azok ellen az

---

* *MEGA*. 6. köt. 376. old.

„igazi szocialisták" ellen, akik a németeket kiválasztott nemzetnek tekintették.

Marx, ezeknek az álszocialistáknak példájára hivatkozva kimutatta, hogy a nacionalizmus és a kozmopolitizmus együtt jár:

> Már több ízben láttuk — írja — hogy ez a felfújt és dagályos nemzeti önhittség egészen kicsinyes szatócsokhoz és kézművesekhez méltó gyakorlatnak felel meg. A nemzeti korlátoltság mindenütt visszataszító, de különösen undorító Németországban, mert ott, abban az illúzióban, hogy felülemelkedtek a nemzetiségen és minden valóságos érdeken, azokkal a nemzetekkel szegezik szembe, melyek nemzeti korlátoltságukat és azt, hogy az valóságos érdekeken alapul, nyiltan beismerik.*

Marx és Engels idézett útmutatásainak elvi jelentőségük van. Meggyőzően bizonyítják, hogy a marxizmusnak semmi köze sincs a kozmopolitizmushoz, másodsorban pedig azt is kimutatják, hogy a kozmopolitizmus és a nacionalizmus rokontörekvések, egymást kiegészítő jelenségek.

Mint Lenin mondja:

> ... a nemzeti mozgalmak semmibevételétől Marx elmélete oly távol van, mint ég a földtől.**
>
> ... ha nemzeti tömegmozgalmak már létrejöttek, akkor elhessegetni magunktól őket, megtagadni a támogatást attól, ami bennük progresszív, annyit jelent, hogy valójában behódoltunk

---

* *MEGA*. 5. kot. 454. old.

** *Lenin*. Válogatott művek. I. kót. Szikra 1949. 855. old.

a *nacionalista* előítéleteknek, nevezetesen: „saját" nemzetünket ismerjük el „mintanemzetnek" . . . *

A burzsoá forradalom ideológusai gyakran ígérték, hogy felszabadítják az emberiséget a nemzeti elnyomás alól. Ígéretükből azonban semmi sem lett. Mindíg a szent és sérthetetlen magántulajdon tiszteletbentartása volt az akadály. A nemzeti elnyomás fennmaradt, maga után vonta a politikai és szellemi elnyomást és a gazdasági elmaradottságot is. A kizsákmányoló osztályoknak ugyanis nem az a céljuk, hogy harmonikusan fejlesszék a termelőerőket, hanem az, hogy a lehető legnagyobb hasznot vágják zsebre. Ennek érdekében, ha szükségét látják, a függő és gyarmati népek kizsákmányolásához is folyamodnak. Franciaországban a burzsoá korszak a gyarmati népek felszabadítását ígérő nyilatkozatokkal kezdődött és most a Vietnam ellen viselt háború, a madagaszkári üldözések és az afrikai terroruralom kimondhatatlan borzalmaival végződik. 1791-ben felszabadítottak néhány tízezernyi rabszolgát. Most, 1950-ben a rabszolgák tízmillióit tartják a trósztök véres igájában.

Azok a világtörténelmi jelentőségű győzelmek, melyeket a marxizmus százéves fejlődése során aratott, egyúttal azt is jelentik, hogy győztek

---

* *Lenin.* Válogatott művek. I. kot. Id. kiad. 855—856. old. Lenin lábjegyzetben hozzáteszi még: „V. o. ezzel még Marxnak 1867 június 3-án Engelshez írt levelét: «. . . Igazi örommel értesultem a *Times* párizsi tudósításából a párizsiak lengyelbarát felkiáltásairól Sándor cár ellen . . . Proudhon úr és kisded doktrinér klikkje — nem a francia nép.»" Ugyanott, 856. old.)

a proletár nemzetköziség eszméi, hogy a kapitalista rabság és az imperializmus ellen folytatott harcban megnövekedett a kapitalista országok munkásosztályának, valamint a függő és gyarmati országok elnyomott népeinek nemzetközi szolidaritása és együttműködése.*

LENIN ÉS SZTÁLIN HARCA A II. INTERNACIONÁLE OPPORTUNIZMUSA ELLEN

Engels halála után olyan szakasz kezdődött a munkásmozgalom történetében, amelynek során az opportunisták befolyása megnövekedett. Különböző árnyalatú opportunisták támadták a marxizmus forradalmi szellemét, az osztályok együttműködésének gondolatát terjesztették és azt hirdették, hogy a kapitalizmus békés úton belenő a szocializmusba. Ugyanakkor nacionalista eszméket terjesztettek. Számos gyakorlati példa bizonyítja, hogy a nacionalista elhajlás összekapcsolódik a munkásosztály történelmi hivatásának tagadásával és hogy a nacionalizmus mindíg együttjár az opportunizmussal és az osztályok együttműködésének gondolatával.

Lenin és Sztálin történelmi érdeme, hogy harcot indítottak az opportunizmus ellen, újjáélesztették Marx és Engels forradalmi eszméit és továbbfejlesztették azokat az új idők, az imperializmus és a szocialista forradalmak korszakának viszonyai alapján. Egyúttal rávilágítottak a proletár internacionalizmus jelentősé-

* *Azizjan.* Sztálin elvtárs „Marxizmus és nemzeti kérdés" c. munkájáról. Id. kiad. 12. old.

gére és fontosságára. Összefüggő, tudományos politikai rendszert teremtettek, amely alkalmazható a nemzeti és gyarmati felszabadító mozgalmakra az imperializmus megdöntése és a szocializmus győzelme érdekében.

Lenin a cári Oroszországot „a népek börtönének" nevezte. A cárizmus gyarmati sorba süllyesztette a határvidékek népeit és mesterségesen megakadályozta e területek gazdasági és kulturális fejlődését. Ezenfelül, az „oszd meg és uralkodj" elv értelmében egymás ellen uszította a népeket; a tömegek tudatát megfertőzte a sovinizmus mérgével, s így biztosra vette, hogy a dolgozók figyelmét eltereli osztályérdekeikről és történelmi hivatásukról. A nemzetiségek elnyomásának politikájában, mint mindenütt, itt is alkalmazták a módszeres megosztás elvét.

Lenin 1894-ben, „Kik azok a «népbarátok» és hogyan hadakoznak a szociáldemokraták ellen?" című munkájában a narodnyik Mihajlovszkijjal vitatkozva kifejtette, hogy csupán a különböző nemzetiségek dolgozóinak együttes erőfeszítésével lehet küzdeni a nemzeti gyűlölködés ellen. Az *Iszkrá*-ban kérlelhetetlenül harcolt mindazok ellen, akik nemzeti gyűlöletet szítottak, rámutatott a népek önrendelkezési jogát hirdető marxista jelszó helyességére és bebizonyította, hogy a proletariátus hivatott e jog megvalósítására. Azt az elvet hirdette, hogy minden nemzet dolgozóinak szoros egységbe kell tömörülniök a kapitalisták és a földbirtokosok ellen vívott harcban és megmutatta, hogy a nemzetek civakodásai hogyan hátráltatják ezt a harcot.

A Kaukázusontúl Sztálin vezetésével a Bolsevik Párt igen tevékeny szervezetei alakultak meg. Ezek

a szervezetek egyetlen harci egységbe tömörítették valamennyi nemzetiség dolgozóit és mintául szolgáltak az egész pártnak. Leninnek 1913-ban Gorkijhoz intézett egyik levelében ezt olvashatjuk:

> Nálunk és a Kaukázusban a grúz+örmény+tatár+orosz szociáldemokraták *együtt* dolgoztak, *egy* szociáldemokrata szervezetben, *több mint tíz évig*. Ez nem frázis, hanem a nemzeti kérdés proletár módra való megoldása. Az egyedüli megoldás.*

1904-ben, egy évvel a Párt II. kongresszusa után jelent meg Sztálin brosúrája: „Hogyan fogja fel a szociáldemokrácia a nemzeti kérdést?" Sztálin ebben a művében kifejti, hogy a proletariátus nemzetiségek szerinti különválasztása helytelen és azt követeli, hogy nemzetközi alapon teremtsék meg a proletariátus osztályszervezeteit.

1905-ben a cári rendőrség Bakuban véres összeütközéseket szított az örmények és tatárok között. Sztálin ekkor a tifliszi pártbizottság nevében kiáltványt szerkesztett, amely leleplezi, hogy kik felelősek valójában a vérontásért. Csak megindulással olvashatjuk ma is ezt a kiáltványt, amely így végződik:

> Nyujtsatok kezet egymásnak és, egyesülvén, tömörüljetek a proletariátus köré, a cári kormánynak — a bakui gyilkosságok ez egyetlen bűnösének — igazi sírásója koré.

---

* *Lenin.* Az irodalomról. Szikra 1949. 128. old.

Kiáltsátok:

Le a nemzeti viszálykodással!
Le a cári kormánnyal!
*Éljen a népek testvérisége! . . .**

Az imperializmus ellentmondásai időközben kiéleződtek. Fokozódott az imperialisták harca a piacokért, a nyersanyagforrásokért, a világ újrafelosztásáért. A militarizmus mind nagyobb hatalomra tett szert; a burzsoázia egyre nagyobb eréllyel folytatta a háború politikai és morális előkészítését, s felhasználta a II. Internacionále opportunistáit, hogy a sovinizmus mérgével fertőzze meg a munkásmozgalmat.

Rendkívül jellemző ebből a szempontból a II. Internacionále 1907-es stuttgarti kongresszusa. Ezen a kongresszuson Van Koll holland „szocialista" határozati javaslatot terjesztett elő, amely igazolta a gyarmati elnyomást. A német szociáldemokraták küldöttsége teljes erővel támogatta ezt a javaslatot.

Van Koll „szocialista gyarmati politika" mellett kardoskodott és az imperialisták hűséges lakájaként kijelentette, hogy minden népnek szükségszerűen keresztül kell mennie a kapitalizmus szakaszán. A Szovjetunió nemzetiségeinek tapasztalatai tökéletesen megcáfolják ezt a tételt, amelyet kapitalista érdekek sugalltak és amely különben is nevetséges a végzetszerűség hangsúlyozása miatt. A Szovjetunió nemzetiségei ugyanis a hűbéri vagy félpatriarchális rendszerből kozvetlenül a szocializmusba fejlődtek.

Van Koll javaslata mellett foglalt állást az angol

---

* *Sztálin* Művei. 1. kót. Szikra 1949. 86—87. old.

MacDonald, a francia Rouanet és a német Bernstein is, úgyhogy a bizottságban megkapta a többséget. A Lenin vezette orosz küldöttség határozott ellenállásának köszönhető, hogy a kongresszus végülis elvetette a javaslatot. Az egész orosz küldöttség a javaslat ellen szavazott s így, bár csak csekély szótöbbséggel, mégis sikerült megbuktatni: 127 szavazattal 108 ellenében. Tizen tartózkodtak a szavazástól.

Jellemző, hogy ugyanezen a kongresszuson Vollmar, a német szociáldemokraták vezetője, nyiltan javasolta, hogy háború esetén mindenki „saját" imperialista kormánya mellett álljon ki. Lenin erélyesen szembeszállt ezzel a felfogással és a kongresszus elfogadta módosító indítványát. Így elhatározták: imperialista háború esetén a szociáldemokratáknak küzdeniök kell a háború ellen, és minden erejükkel fel kell használniok a háború által teremtett gazdasági és politikai válságot, hogy a nép legszélesebb rétegeit felrázzák és meggyorsítsák a kapitalista osztályuralom bukását.

A II. Internacionále bázeli kongresszusa 1912-ben ugyanilyen értelmű határozatot hozott.

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története a legvilágosabban rámutat a bolsevikok és a mensevikek ellentétes felfogására a háború kérdésében:

> A bolsevikok nem elleneztek mindenféle háborút. Csak a hódító, az imperialista háborút ellenezték. A bolsevikok azt tartották, hogy kétféle háború van: *a)* van *igazságos*, nem hódító, felszabadító háború, melynek célja vagy a nép

védelme külső támadás és leigázási kísérletek ellen, vagy a nép felszabadítása a kapitalista rabság alól, vagypedig a gyarmatok és függő országok felszabadítása az imperialisták elnyomása alól, és

b) van *igazságtalan*, hódító háború, melynek célja idegen országok, idegen népek meghódítása és leigázása.

A háború első fajtáját a bolsevikok támogatták. Ami a háború második fajtáját illeti, a bolsevikok azt tartották, hogy az ellen elszánt harcot kell folytatni, egészen a forradalomig és saját imperialista kormány megdöntéséig.*

A II. Internacionále kebelében erősödő nacionalista irányzat, amely 1914-ben szociálsovinizmusba fejlődött, az ausztro-marxizmusban mutatkozott meg a legteljesebben. Ennek vezetői, Bauer és Renner (Springer) *a kulturális nemzeti autonómia* jelszavát hirdették. Ez a jelszó veszélyt jelentett a dolgozók számára, de egyáltalán nem érintette az uralkodó nemzet kizsákmányoló osztályainak érdekeit. Egy ilyen jelszó ártalmatlan volt a burzsoázia számára, semmiben sem veszélyeztette érdekeit és hatalmát. Kautsky, a II. Internacionále ideológusa, lényegében csatlakozott a nemzetek önrendelkezési jogának ehhez az imperialista értelmezéséhez. Mint Sztálin írta:

Két nemzetelmélet, s ennek megfelelően, két nemzeti program harcolt akkoriban egymással:

---

* A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története. Szikra 1950. 205. old.

az *osztrák*, amelyet a Bund* és a mensevikek támogattak, és az *orosz* bolsevik.**

Feltétlenül szükséges volt, hogy valaki megvilágítsa és leleplezze Bauer és Renner eszméinek opportunista alapját. Ezt a feladatot Sztálin ragyogóan oldotta meg „Marxizmus és nemzeti kérdés" című munkájában.

A NEMZET TUDOMÁNYOS MEGHATÁROZÁSA

A számüzetésből megszökött Sztálin 1912 óta Pétervárott élt. A *Pravda* főszerkesztője volt és ő irányította a bolsevikok tevékenységét a IV. Állami Duma választásainak előkészítésében. Kétízben látogatta meg Lenint Krakkóban. Sztálinnak ebben az időben írt „Marxizmus és nemzeti kérdés" című művét Lenin egészen kiváló marxista munkának minősítette. 1913 februárjában Lenin ezt írta Gorkijnak:

> Nálunk egy nagyszerű grúz nekiült és hosszú cikket írt a „Proszvescsényije" számára, miután összegyujtott *minden* osztrák és egyéb anyagot.***

A Párt Központi Bizottsága 1913 januárjában Krakkóban konferenciát rendezett a pártmunkások számára. A konferencia felhívta Oroszország valamennyi nemzetiségének dolgozóit, hogy teremtsék meg „... a

---

* Nacionalista alapon álló zsidó munkáspárt, amely 1903 óta a zsidó proletariátus egyedüli képviselojének igyekezett feltuntetni magát Lengyelországban, Litvániában, Oroszországban stb. — *Szerk.*

** Lásd *Azizjan.* Sztálin elvtárs „Marxizmus és nemzeti kérdés" c munkájáról. Id. kiad. 19. old.

*** Lásd *Sztálin* Művei. 2. kot. Id. kiad. 436. old.

valóban alulról jövő egységet, amint ezt a Kaukázusban már hosszú idő óta megvalósították".

Sztálin, nagy munkájában világosan kimutatta, hogy a nemzetről szóló idealista és burzsoá elméletek a tudománnyal ellentétes elképzelések. Itt adja elsőízben a nemzet tudományos meghatározását:

> *A nemzet az emberek történelmileg kialakult tartós kozossége, amely a nyelvnek, a területnek, a gazdasági életnek és a kultúra kozosségében megnyilvánuló lelki alkatnak kozossége alapján keletkezett.**

A nemzet tehát semmiképpen sem faji vagy törzsi közösség.

A faji különbségek — írta már Anatole France — egyáltalán nem foglalkoztatták Prolot, mert azok képzeletbeli dolgok, ő pedig a valóságban, a szükségszerűségek kemény világában él.**

Ugyanabból a fajból származó emberek különböző nemzetekhez tartoznak. A mai olasz nemzet rómaiakból, etruszkokból, görögökből, germánokból, arabokból stb. alakult ki. Mint Maurice Thorez emlékeztetett rá 1939 január 21-én a gennevilliers-i országos konferencián, a francia nemzet gallokból, föníciaiakból, rómaiakból, bretonokból, germánokból stb. alakult. Az angol vagy a német nemzet összetétele semmivel sem „tisztább".

Sok burzsoá történész, reakciós elmélete érdekében tagadja, hogy a modern nemzetek ilyen tarka össze-

---

* Ugyanott, 321. old.

** *A. France.* Dialogue sur l'antisémitisme (Párbeszéd az antiszemitizmusról). 1902.

tételűek. Így Franciaországban Fustel de Coulanges iskolája ragaszkodott ahhoz az elmélethez, hogy a francia nemzet tisztán római eredetű. Ez az elmélet szerintük alkalmasnak látszott arra, hogy meggyőzze a franciákat: semmi forradalmi nem volt a multjukban. Ennek az áltudományos iskolának egyik legújabb terméke Ferdinand Lot-nak 1947-ben, „La Gaule: les fondements ethniques, sociaux et politiques de la nation française" (Gallia: a francia nemzet néprajzi, társadalmi és politikai alapjai) címmel megjelent könyve.*

Ferdinand Lot könyve előszavában heves támadást intéz a XIX. század elejének történészei, Guizot, Augustin Thierry és Amédée Thierry ellen; azt rója fel nekik, hogy elismerték az osztályharcok fontosságát Franciaország történelmében. Ugyanakkor az egekig magasztalja az „Institutions politiques de l'ancienne France" (A régi Franciaország politikai intézményei) című könyv reakciós szerzőjét.

Lot szerint a franciák életmódja *„hosszú időn át azonos volt a rómaiak életmódjával"*. Ezzel újból csak azt az elméletet igyekszik megerősíteni, amely szerint a francia nemzet tisztán gall-római eredetű és a germán hódítás meg az azt követő harcok a mai francia nemzet összetétele szempontjából nem játszottak semmiféle szerepet, vagy legalábbis nem okoztak semmiféle lényeges változást.

A történelmet valóságos idillé alakítja át. Például a gótok letelepedése 418-ban nem is tekinthető hódításnak. Lot szerint ez semmiféle „kellemetlenséget" nem

---

* Lásd: *Alpatov.* „Ferdinand Lot„ Gallia..." *Voproszi Isztorii* Moszkva 1948. 8. szám. 140—143. old.

jelentett a lakosságnak, legalább is nem „érezhetően nagyobb kellemetlenséget annál, amit a rendes katonaság okozott".* Maguk a rómaiak Galliába történt behatolásuk idején „erőszak alkalmazása nélkül alakították át őseink lelkét, csupán nyelvük, irodalmuk, művészetük és törvényeik vonzóerejével". De ha a lelket átalakították is, „nem változott meg a jellem" és „az idők múlása ellenére, ma is a kelta alaptulajdonság mutatkozik meg" a franciák híres „hevülékenységében", amit egyesek csodálnak, mások pedig lekicsinyelnek.** Íme, „a faj tisztasága és szilárdsága"!

Szerencsére, nincs már komoly — erre az élnevezésre méltó — történész, aki hitelt adna az ilyen szkematikus és hamis elméleteknek.

Mint már korábban említettük, Sztálin bebizonyítja, hogy a nemzet az emberek történelmileg kialakult közössége. De hogyan jön létre ez a közösség? Cyrus és Nagy Sándor hatalmas államai történelmileg alakultak ki különböző törzsekből és fajokból, mégsem nevezhetjük őket nemzeteknek. Valójában véletlen és rövidéletű csoportosulások voltak, amelyek a hódító sikerétől vagy vereségétől függtek. Ebben az esetben tehát nem lehet szó az emberek *tartós* közösségéről.

Ami a *nyelv* közösségét illeti, ez sem elég a nemzet kialakításához. Az angolok és az északamerikaiak egy nyelvet beszélnek és két nemzetet alkotnak. Latin-Amerika népei — egy nép kivételével — mind spanyolul beszélnek, mégsem tartoznak a spanyol nemzethez.

A *terület* közössége önmagában még nem alkot

---

* *Lot.* La Gaule: les fondements ethniques, sociaux et politiques de la nation française. 473—474. old.

** Ugyanott. 240. old.

nemzetet, ha véletlen és rövid időre szóló. Engels „A család, a magántulajdon és az állam eredete" című könyvében (8. fej.) azt írta, hogy a római birodalom idején a rómaiság „... nem a nemzeti létet fejezte ki, hanem csak a nemzeti lét hiányát".*

A római birodalomban, a termelőerők fejlettségének akkori színvonalán, nem lehetett szó *gazdasági* közösségről. Csupán az emberek hosszú időn át történő érintkezése és a termelőerők fejlődésének egy meghatározott színvonala, pontosabban kifejezve, a kapitalista viszonyok kifejlődése hozza létre azt az egységet, a gazdasági életnek azt a közösségét, amely nélkül — Sztálin tanítása szerint — nem képzelhető el nemzet.

A burzsoá történészek, az igazsággal nem törődve, szokásuk szerint egyszerűen figyelmen kívül hagyják a gazdasági tényező döntő szerepét a nemzet kialakulásában. A nemzeti kérdés egy burzsoá szakértője, a lengyel Handelsman 1928-ban azt írta, hogy a modern nemzetek alkotó elemei. a király, aki a középkor végefelé a „központosulás irányában haladó átalakulás" mozgató ereje és a „szuper-territoriális erkölcsi egységet" (?) képviseli, valamint az egyház, vagy általában a vallás, „az erkölcsi egység legfontosabb tényezője". Szent Dénes alkotta meg Franciaországot, Szent Szaniszló Lengyelországot, Szent Patrick Irországot stb. Minthogy „a király ősi szerepe" is „szentséggel eltelt", a nemzet végeredményben vallási jelenség.** Az Oslóban

* *Marx—Engels.* Válogatott művek. II. kót. Id. kiad. 294. old.

** V. ö. La nationalité et l'histoire. (A nemzetiség és a történelem). Párizs 1929. Presses universitaires de France. 31—34. old.

tartott nemzetközi történettudományi kongresszus komolyan vette ezt a lehetetlen idealista elméletet, amely egyszerűen felújítja Proudhonnak azt az állítását, hogy „a vallás adott egységet és személyiséget a nemzeteknek".*

A *lelki alkat* — a nemzet sztálini meghatározásának utolsó eleme — nem egyszersmindenkorra adott valami, hanem az életviszonyokkal együtt változik. Így láthattuk, hogy Angliában és Észak-Amerikában — a különböző létfeltételek következtében — két nemzet, két eredeti lelki típus alakult ki. A nemzedékről-nemzedékre ható életkörülmények meghatározzák a lelki alkatot, ez viszont kihat a népek életére. Helyes tehát az a megállapítás, hogy a nemzet egyik jellemző vonása a lelki alkat közössége.

Sztálin megadta a nemzet materialista, tudományos meghatározását, és megdöntötte a Bauer- és Renner-féle ausztro-marxisták hamis tételeit. Ezek számára az állítólagos „nemzeti jellem" volt minden, számukra a nemzet egyformán gondolkodó és egyazon nyelven beszélő emberek szövetsége, bárhol élnek is, bármennyire elkülönültek is egymástól. A lengyel Z. Walek-Czernecki ugyanebben az értelemben hangoztatja később az oslói történettudományi kongresszuson, hogy a nemzet „tagjainak szabad akaratából alakult" és valójában a „nemzeti tudatra" korlátozódik. Charles Seignobos antimarxista francia történész szerint, a nemzetek „nyelvükben és szokásaikban különböző csoportok".** Renan felfogása szerint a nemzet nem több és

* V. ö. *Proudhon.* De la création de l'ordre dans l'humanité (Az emberiség rendjének megteremtéséről).

** *Charles Seignobos.* Études de politique et d'histoire (Politikai és történelmi tanulmányok). Párizs 1934. 394. old.

nem kevesebb, mint „lélek, lelki alapelv, amelyet két dolog alakít ki: az emlékek gazdag örökségének közös birtokolása és az osztatlanul kapott örökség érvényesítésének akarata". Tiszta metafizika — mondja Jules Guesde* — ilyen nemzet sohasem létezett.

Sztálin világosan rámutatott Bauer és társai elméletének minden idealista és misztikus vonására:

> Bauer áthághatatlan határt von a nemzet „megkülönböztető vonása" (nemzeti jellem) és a nemzetek életének „viszonyai" közt; e kettőt elszakítja egymástól. De mi más a nemzeti jellem, ha nem az életviszonyok tükröződése, a környezettől kapott benyomások lecsapódása? Hogyan lehet kizárólag a nemzeti jellemre szorítkozni és a nemzeti jellemet elkülöníteni, elszakítani attól a talajtól, amely létrehozta?**

Láthatjuk, hogy Sztálin szembeszáll minden olyan irányzattal, amely tagadni akarja a nemzetet, amely el akarja sikkasztani a népek nemzeti sajátosságait. A marxisták mindíg számolnak a nemzeti jellemmel, a nemzeti hagyományokkal. De ugyanakkor, nem hajlandók elválasztani a nemzeti jellemet létfeltételeitől, „attól a talajtól, amely létrehozta".

Miben nyilvánulnak meg ezek a létfeltételek, különösen napjainkban? Megnyilvánulnak a kizsákmányolók és a kizsákmányoltak közti ellentmondásban. A hazában — írja Jules Guesde idézett cikkében — „két

---

* „Nemzetek és osztályok." *Le Citoyen* 1882 április 3.
** *Sztálin* Művei. 2. kót. Id. kiad. 325. old.

haza van: a kapitalista-imperialista haza és a munkás-szocialista haza, amelyek halálos ellenségei egymásnak". A nép nemzeti jelleme elsősorban annak az osztályharcnak tüzében kovácsolódik, melyet a dolgozók folytatnak saját érdekeikért.

HARC A SOVINIZMUS ÉS A NEMZETI NIHILIZMUS ELLEN

Amikor 1914-ben kitört az első világháború, a II. Internacionále a nacionalizmus mocsarába süllyedt. Mint Lenin 1914 őszén a háborúról írt téziseiben kimutatta, ez a nacionalizmusba süllyedés korántsem a véletlen műve, hanem összefüggésben állt az opportunizmussal és azzal az elmélettel, hogy a kapitalizmus békés úton belenő a szocializmusba. A munkásosztály tudja, hogy a nacionalizmus és az opportunizmus mindíg együttjár.

A II. Internacionáléval szemben, a Lenin és Sztálin vezetése alatt álló bolsevik párt hű maradt a proletár internacionalizmus eszméjéhez, a végsőkig harcolt az imperialista háború ellen és igyekezett maga köré tömöríteni a nyugati szocialista pártok internacionalista elemeit.

Lenin harcolt a soviniszták ellen, ugyanakkor élesen bírálta azokat, akik tagadták a nemzet fogalmát, tagadták a nemzetek önrendelkezési jogát. Lenin hevesen küzdött a kozmopolitizmus ellen is, melyet Pjatakovék és Buharinék terjesztettek. Lenin rámutatott, hogy ez a csoport teljesen eltávolodott a marxizmustól és elhajlott az imperializmus védelme felé. Abban az időben, amikor mindenfajta politikai probléma külö-

nösen kiéleződött, Lenin összekapcsolta a nemzetek önrendelkezési jogának kérdését — beleértve a teljes különválás jogát is — az igazságos és igazságtalan háború, a honvédelem kérdésével. Kifejtette, hogy a nemzet tagadása az igazságos és felszabadító háború tagadásához vezet.

Lenin ezt írta: A honvédelem hazugság az imperialista háborúban, de egyáltalán nem hazugság a demokratikus és forradalmi háborúban.

1915-ben Rosa Luxemburg (álnéven „Junius"), brosúrájában ezt a nézetet vallotta:

A jelenlegi imperializmus történelmi kerete határozza meg a háború jellegét a különböző országokban és ez a keret okozza, hogy ezidőszerint egyáltalán nem lehetségesek honvédő háborúk.

Rosa Luxemburgnak ez a véleménye tükröződött az internacionalista csoport állásfoglalásában. Ezt mondották: A féktelen imperializmus korszakában nem lehet többé nemzeti háború. A nemzeti érdekeket csak becsapásra használják, hogy a nép dolgozó tömegeit halálos ellenségük, az imperializmus igájába döntsék.

Lenin 1916-ban Junius brosúrájának bírálatában ezzel a véleménnyel szemben kifejtette a bolsevikok nézetét: Nemzeti háborúk az imperialista hatalmak *ellen* nemcsak lehetségesek, de kikerülhetetlenek; ezek pedig *progresszív* és *forradalmi* háborúk.

Az első világháborútól napjainkig lejátszódott történelmi események a bizonyítékok egész sorát szolgáltatják a nemzeti kérdésben elfoglalt bolsevik álláspont helyességéről. Ma már nem akad egyetlen marxista sem, aki egyetért Rosa Luxemburg állításával. Mi történt volna valójában, ha Lenin és Sztálin nem győzték volna

meg mind az orosz, mind pedig a nemzetközi forradalmi munkásmozgalmat az imperializmus ellen irányuló nemzeti háborúk szükségességéről s ehelyett Rosa Luxemburg véleménye kerekedett volna felül? A marxista pártok tehetetlenül nézték volna a forradalmi mozgalom egyik legdöntőbb megnyilatkozását az imperialista korszakban: a függő népek felszabadító harcát. Az Oroszország központi tartományaiban kitört szovjet forradalmat nem támogatták volna a távoli tartományokban élő elnyomott nemzetek és az elbukott volna az ellenforradalmi és intervenciós hadseregek csapásai alatt. Mi lenne ma Kínával? Gondoljunk csak a német imperializmus ellen folytatott nemzeti felszabadító mozgalmakra a második világháborúban. És gondoljunk végül arra a harci programra, amelyet ma Franciaországban, Olaszországban és egész sor más országban követünk, hogy megvédjük a nemzeti függetlenséget és szuverenitást az amerikai imperializmussal szemben.

Ha összehasonlítjuk a bolsevikoknak a nemzeti kérdésben elfoglalt álláspontját más, magukat marxistának nevező irányzatoknak, akár a németországi baloldali irányzatoknak álláspontjával, fényesen bebizonyosodik, hogy a bolsevikok elévülhetetlen érdemeket szereztek ebben a vonatkozásban éppen úgy, mint annyi más területen. Az olyan éleseszű forradalmi gondolkodó, mint Rosa Luxemburg sem tudta megadni a proletariátusnak az elméleti felkészültséget, hogy világosan lásson a nemzeti kérdésben. Éppen ellenkezőleg, éveken át harcolt Lenin erre vonatkozó nézetei ellen.*

---

* Lásd: *Ernst Hoffmann.* „A leninizmus és a nemzeti kérdés". *Einheit* 1949 október 10. sz.

Lenin „A nagyoroszok nemzeti büszkeségéről" írt cikkében világosan megmutatta, hogyan kapcsolják össze a marxisták a hazaszeretetet a proletár internacionalizmussal.

Idegen-e tőlünk, a nagyorosz öntudatos proletároktól, a nemzeti büszkeség érzése? Persze, hogy nem! Mi szeretjük nyelvünket és hazánkat, mi legtöbbet azon munkálkodunk, hogy hazánk dolgozó tömegeit (vagyis hazánk lakossága kilenctized részét) tudatos demokrata és szocialista életre emeljük. Nekünk mindennél fájóbb látni és érezni azt, hogy a cári hóhérok, a nemesek és a kapitalisták mennyi erőszakot, elnyomást és komiszkodást követnek el szép hazánkon. Mi büszkék vagyunk arra, hogy ez az erőszak a mi körünkben, a nagyoroszok körében ellenállást váltott ki, hogy *ebből* a környezetből nőtt ki Radiscsev, nőttek ki a dekabristák, a 70-es évek raznocsinyec forradalmárai, hogy a nagyorosz munkásosztály 1905-ben hatalmas forradalmi tömegpártot teremtett meg, hogy a nagyorosz muzsik ugyanakkor demokratává kezdett lenni, kezdte lerázni magáról a papot és a földesurat . . .

Minket a nemzeti büszkeség érzése tölt el, mert a nagyorosz nép *szintén* létrehozta a forradalmi osztályt, *szintén* bebizonyította, hogy a szabadságért és szocializmusért folyó harc nagyszerű példáit tudja adni az emberiségnek . . .*

És Lenin megállapítja:

* *Lenin.* Válogatott művek. I. köt. Id. kiad. 892. old.

A nagyoroszok... nemzeti büszkeségének érdeke egybeesik a nagyorosz (és az összes egyéb) proletárok *szocialista* érdekével.*

Franciaországban Maurice Thorez, Lenin tanítványa, a nemzeti egység megvalósítását sürgeti az uralkodó 200 családdal szemben. „Le fils du peuple" (A nép fia) című könyvében, a Francia Kommunista Párt 1936. évi villeurbanne-i kongresszusával kapcsolatban ezt írja:

Jelentésemben kiemeltem, hogy a kommunisták, ezek az internacionalisták, jogosan büszkék nemzetük dicsőséges multjára, 1793-as nagy őseikre, 1848 februárjának és júniusának harcosaira és a Komműn hőseire.

A kommunisták egyazon hálával és tisztelettel emlékeznek meg a paraszti tömegekről, a proletárokról és az értelmiség legjaváról, mert nemzetünket naggyá és dicsőségessé tették.

A kommunisták leleplezik mindazokat és harcolnak mindazok ellen, akik veszélyeztetik nemzeti örökségünket és lejtőre viszik az országot. Mi vagyunk a XVIII. századbeli enciklopédisták forradalmi eszméinek, Diderot, Helvetius és Holbach filozófiai materializmusának jogos örökösei. Folytatjuk az emberiség élharcosainak művét, miközben a hanyatló burzsoázia az „ancien régime" divatbábjait majmoló esztéták fércművein édeleg.

---

* *Lenin.* Válogatott művek. I. köt. Id. kiad. 894. old.

Az élősdiekkel és az árulókkal szemben mi a francia nemzet egységét akarjuk.*

1936 július 14-éről szólva, Maurice Thorez így ír:

A mi hazaszeretetünk azt jelenti, hogy szívvel-lélekkel ragaszkodunk hazánk dicsőséges hagyományaihoz és újra kezébe akarjuk adni a világosság fáklyáját. A mi hazaszeretetünk a nép szeretetét jelenti, az ő boldogságáért és szabadságáért harcolunk. Azt akarjuk, hogy Franciaország a franciáké legyen, nem pedig azoké, akiket önzésük, pénzsóvárságuk és lelki züllöttségük már régóta kizárt a nemzeti közösségből.**

Amilyen erélyesen hangsúlyozza Lenin az orosz proletár nemzeti büszkeségét, ugyanúgy hangoztatja annak szükségességét, hogy nemzetközi viszonylatban tiszteletben kell tartani minden nép érdekét; az Októberi Forradalom után követendő példaként idézi a Bolsevik Párt és a szovjet állam nemzeti politikájával elért sikereket. Visinszkij az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyűlésének politikai bizottságában, 1949 november 16-án elhangzott beszédében, emlékeztetett arra a sajtónyilatkozatra, amelyet a szovjet nép vezetője 1922-ben, az *Observer* és a *Manchester Guardian* angol lapok tudósítójának adott:

Tapasztalataink — mondotta Lenin — azt a megingathatatlan meggyőződést alakították ki bennünk, hogy csupán a különböző nemzetek érdekei

* *Thorez.* A nép fia. Szikra 1950. 71. old.
** Ugyanott. 87. old.

iránt tanusított hatalmas figyelem húzza ki a talajt a konfliktusok alól, szünteti meg a kölcsönös bizalmatlanságot, vet véget a cselszövényektől való félelemnek, hozza létre a bizalmat, különösen a különböző nyelven beszélő munkások és parasztok között. Enélkül teljesen lehetetlen, hogy békés kapcsolatok legyenek a népek között és hogy valamennyire is sikeresen fejlődjék mindaz, ami a modern civilizációban értékes.*

Lenin tehát már jóelőre megcáfolta az imperializmus propagandistáit, akik ma azt hirdetik, hogy a nemzeti szuverenitás elavult fogalom és legfőbb ideje volna már sutba dobni.

BURZSOÁ NEMZETEK ÉS SZOCIALISTA NEMZETEK

Rendkívül nyomatékosan kell hangsúlyozni, hogy a marxizmus a nemzet keletkezését és fejlődését történelmi szempontból vizsgálja. Sztálin megdönti azt a burzsoá elméletet, amely szerint már a kapitalizmus előtt is léteztek nemzetek. Rámutat arra, hogy nem létezhettek nemzetek a hűbériség korszakában, amikor az országok önálló fejedelemségekre tagozódtak, amelyeket nem fűztek egymáshoz nemzeti kötelékek, ellenkezőleg, határozottan tagadták az ilyen kötelékek szükségességét. A kapitalizmus előtti korszakban nem voltak nemzetek, annál az egyszerű oknál fogva, mert nem voltak még nemzeti piacok, nem voltak sem gazda-

* Lásd *Visinszkij*. Harc a békéért. Szikra 1950. 158—159. old.

sági, sem kulturális nemzeti központok, tehát nem voltak meg azok a tényezők, amelyek megszüntetik valamely nép gazdasági széttagoltságát s ennek a népnek addig elkülönült részeit nemzeti egységbe fogják össze.

> Persze — mondotta Sztálin — a nemzet elemei — a nyelv, a terület, a kulturális közösség stb. — nem az égből hullottak, hanem lassanként jöttek létre, még a kapitalizmus előtti időszakban. De ezek az elemek csak csírájukban voltak meg, s a legjobb esetben csak potenciát, lehetőséget jelentettek olyan értelemben, hogy a jövőben, bizonyos kedvező körülmények fennforgása esetén, nemzet kialakulására vezethettek. A lehetőségből csak a felfelé haladó kapitalizmus időszakában lett valóság, amikor már volt nemzeti piac, amikor már voltak gazdasági és kulturális központok.*

Sztálin feleleventette Lenin rendkívül fontos tanítását az orosz nemzet kialakulásáról. Lenin ezt az elméletét 1894-ben, a narodnyikok ellen folytatott harc idején fejtette ki. A narodnyik Mihajlovszkij átvette a nemzetről szóló burzsoá elméletet és vele vitázott Lenin, amikor a helyes marxista felfogást kifejtette. Megvizsgáljuk ezt a kérdést közelebbről is, mert igen jelentős bizonyos francia történészek véleményének nagyon is szükséges megbírálásában. A nemzetről szóló burzsoá elmélet szerint — amelyet Mihajlovszkij is átvett — kezdetben volt a család, „minden

---

* *Sztálin* Művei. 11. köt. Szikra 1950. 366—367. old.

társadalom alapsejtje", aztán ez a család — úgy mondhatnók — *nemzetséggé* és törzzsé, majd a törzs államma terebélyesedett. Így tehát a nemzeti kötelékek csak folytatásai és kiterjesztései a nemzetségi kötelékeknek. Lenin gyermekmesének minősítette ezt az elméletet.

A francia történészek számára nagyon hasznos lenne, ha Lenint olvasnák. Sokan közülük ugyanis még ma is meg vannak győződve arról, hogy az élettani jelenségek „alkotják a társadalmi események legfőbb tényezőjét". Ez Charles Seignobos* kifejezése. Hozzáteszi, hogy a történelmet magyarázó „okok" különböző „rétegei" közül a legmélyebbek, a legigazabbak „a fiziológiai jelenségek, amelyek az anyagi feltételektől, az öröklétől, az antropológiai értelemben vett fajtól és a környezettől függenek".** A történelmi materializmus bebizonyította, hogy ez a felfogás teljesen hamis.

Az ősi orosz földön a nemzetségi kötelékek megvoltak, de a középkorban, a moszkvai állam korszakában a hűbéri társadalom és állam már nem nemzetségi kapcsolatokon, hanem helyi, területi kapcsolatokon alapult. A középkori közösségek területi és nem törzsi csoportosulások voltak. De nemzeti kötelékekről a szó tulajdonképpeni értelmében abban az időben még nem volt szó: az állam területekre, fejedelemségekre tagozódott, mindegyiknek saját közigazgatása, hadserege, vámhatára stb. volt.

Lenin „Kik azok a «népbarátok» és hogyan hadakoznak a szociáldemokraták ellen?" című tanulmányában ezt írja:

---

* *Charles Seignobos.* Études de politique et d'histoire. Id. kiad. 11. old.

** Ugyanott. 57. old.

Csak az orosz történelem újkorát (körülbelül a XVII. századtól) jellemzi e területek, földek és fejedelemségek tényleges összeolvadása egy egésszé. Ezt az egybeolvadást nem a nemzetiségi kötelékek idézték elő . . . sőt, még a folytatásuk és általánosításuk sem: előidézte a csere megerősödése az egyes területek közt, a fokozatosan fejlődő áruforgalom, a kicsiny helyi piacok koncentrációja országos összorosz piaccá. Minthogy ennek a folyamatnak vezetői és urai a kapitalista kereskedők voltak, a nemzeti kötelékek megteremtése nem volt egyéb, mint a polgári kötelékek megteremtése.*

Még egy nem marxista történész, a norvég Halvdan Koht is kénytelen elismerni, hogy a nemzeti gondolat „ugyanazokban az években", az 1770-es és rákövetkező években jelentkezett „szinte mindenfelé a civilizált világban", Franciaországban, Norvégiában, Olaszországban, Németországban, Finnországban, az osztrák uralom alatt álló Németalföldön és Észak-Amerikában egyaránt. És ezt a jelenséget kénytelen összefüggésbe hozni a gazdasági élettel, „a burzsoázia általános fejlődésével".

Sztálin kifejti Lenin megállapítását:

Ebben az időszakban az ilyen nemzetek fő vezető erői a burzsoázia és nacionalista pártjai voltak és maradnak. Osztálybéke a nemzeten belül a „nemzet egysége" kedvéért, a saját nemzet területének kiterjesztése idegen nemzeti területek meg-

* *Lenin.* Válogatott művek. I. köt. Id. kiad. 108—109. old.

hódítása útján; bizalmatlanság és gyűlölet az idegen nemzetekkel szemben; a nemzeti kisebbségek elnyomása; egységfront az imperializmussal — ilyen ezeknek a nemzeteknek eszmei és társadalmi-politikai arculata.

Az ilyen nemzeteket burzsoá nemzeteknek kell minősíteni.*

A nemzet tehát először mint burzsoá nemzet jelentkezik a történelemben, mint a történelem burzsoá korszakának alakulata és terméke.

De az Októberi Forradalom új korszakot nyitott a nemzetek történelmében. Szocialista nemzeteket teremtett, amelyeket a munkásosztály és annak internacionalista pártja vezet. Megsemmisítették a nemzeti elnyomás maradványait a nemzetek és nemzeti kisebbségek szabad és egyenlő fejlődése érdekében, megsemmisítették a nacionalizmus maradványait a népek barátsága érdekében. Valamennyi elnyomott, valamennyi jogfosztott nemzet egységfrontja az imperializmus ellen — ez adja meg az új nemzetek arculatát.

Új osztálytartalmuk és új arculatuk révén, továbbá társadalmi és politikai téren megnyilatkozó új törekvéseik révén ezek a szocialista nemzetek sokkal összeforrottabbak, mint bármelyik burzsoá nemzet. Sztálin hangsúlyozta is ezt 1936-ban, a Szovjetunió Alkotmánytervezetéről szóló előadói jelentésében:

Mi magyarázza meg ezt a győzelmet? — teszi fel a kérdést.

---

* *Sztálin* Művei. 11. köt. Id. kiad. 368. old.

Az, hogy nincsenek kizsákmányoló osztályok, amelyek fő szervezői voltak a nemzetek egymásközti viszályainak; az, hogy nincs kizsákmányolás, amely a kölcsönös bizalmatlanságot ápolta és szította a nacionalista szenvedélyeket; az, hogy a munkásosztály van hatalmon, amely minden elnyomás ellensége és hűséges hordozója a nemzetköziség eszméjének; az, hogy a népek valóban kölcsönösen segítik egymást a gazdasági és társadalmi élet minden területén; végül az, hogy föllendült a Szovjetunió népeinek nemzeti kultúrája, amely formájára nemzeti, tartalmára szocialista — mindezek és más ezekhez hasonló tényezők odavezettek, hogy a Szovjetunió népeinek képe gyökeresen megváltozott, eltűnt náluk a kölcsönös bizalmatlanság érzése, kifejlődött a kölcsönös barátság érzése s ilymódon megalapozódott a népek igazi testvéries együttműködése az egységes szövetségi állam rendszerében.

Az eredmény az, hogy ma olyan tökéletesen kialakult és minden megpróbáltatást kiállott, soknemzetiségű szocialista államunk van, amelynek szilárdságát megirigyelhetné a világ bármely részének bármelyik nemzeti állama.*

A régitípusú nemzetekben az osztályok ellentéte a nemzeti élet és a nemzeti kultúra ellentétes formáit idézi elő; az osztályok ellentéte rányomja bélyegét a nemzet lelki alkatára s nemzeti elfogultságot és nemzeti válaszfalakat hoz létre. Nincs igazi egység, nincs

* *Sztálin*. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 607—608 old.

nemzeti öntudat. Minden burzsoá nemzet két alapvető osztályból áll: minden nemzeti kultúra két kultúrára tagozódik. Aki el akarja simítani ezt az ellentétet, elferdíti a marxizmus-leninizmust.

A fentiekkel ellentétben a szocialista nemzeteknek egy céljuk, egy akaratuk, közös érdekük, közös nemzeti öntudatuk van.

A NEMZET TÖRTÉNELMI KATEGÓRIA

Minden ismeretnek, amely a nemzettel kapcsolatos, dialektikusnak kell lennie; számolnia kell a körülményekkel, hellyel és idővel, a gazdasági és társadalmi rendszerrel. Marx és Engels annak idején kimutatta, hogy az első nemzetek — az olasz, a holland, az angol és a francia — kialakulása elválaszthatatlanul összefügg a kapitalizmus fejlődésének történetével, vagyis az eredeti tőkefelhalmozással, a gyarmati népek kitosztásával, kizsákmányolásukkal, leigázásukkal és könyörtelen kiirtásukkal. Anglia, Hollandia, Amerika és Japán kapitalistái a négerek, indiánok, kínaiak, hinduk és más népek millióinak vére árán alakították ki nemzetüket és alapították meg gyarmatbirodalmukat.

Anatole France írja:

> Nyugat-India felfedezése, Afrika feltárása, a csendesóceáni hajózás hatalmas területeket nyitott meg a kapzsi európaiak előtt. E fehér királyságok egymással versengve irtották a rézbőrű, sárga és fekete fajt és négy évszázadon át nekivadultan fosztogattak három nagy világrészt. Ezt nevezik modern civilizációnak... A fehérek még ma is

csak azért érintkeznek a feketékkel vagy sárgákkal, hogy leigázzák és lemészárolják őket. Azok a népek, amelyeket mi barbároknak nevezünk, eddig még csak gaztetteinkről ismernek bennünket.*

Marx és Engels „A Kommunista Kiáltvány"-ban kidomborította a nemzet történelmi jellegét. Időponthoz kötött eseményről, átalakulásról beszéltek a nemzettel kapcsolatban:**

Független, csupán szövetséges viszonyban lévő tartományok, melyeknek különböző érdekeik, törvényeik, kormányaik és vámjaik voltak, *egy* nemzetté kovácsolódtak, melynek *egy* a kormánya, *egy* a törvénye, *egy* a nemzeti osztályérdeke, *egy* a vámhatára.***

Először is gazdasági versengés formájában igyekezett valamely nemzet burzsoáziája legyőzni egy másik nemzet burzsoáziáját. Mint Sztálin írta: „A piac az első iskola, ahol a burzsoázia nacionalizmust tanul."****

A munkásosztály természetesen nem maradhat közömbös s nem is kell közömbösnek maradnia a nemzeti harccal szemben. Nagyon is igaz, hogy a nemzeti elnyomás hátráltatja a leigázott nemzetek proletariátusá-

---

* *Anatole France.* Sur la pierre blanche (A fehér kövön). 1903.

** Maurice Thorez ugyanilyen értelemben dolgozza ki elméletét az alakulóban lévő algiri nemzetről.

*** *Marx—Engels.* Válogatott művek. I. köt. Id. kiad. 15. old.

**** *Sztálin* Művei. 2. köt. Id. kiad. 330. old.

nak szellemi és politikai fejlődését. Gondoljuk meg, mit jelent az, hogy megtiltják az anyanyelv használatát a gyűléseken, eltiltják az anyanyelven írt irodalmat; gondoljunk csak arra, milyen a helyzet az iskolákban, a bíráskodásban, hogyan vonják meg a politikai és egyéb jogokat a nemzeti kisebbségektől stb.

Másrészről a nacionalista megtorló intézkedések politikája eltereli a dolgozók figyelmét az osztályharc kérdéseiről. Ezért haladéktalanul véget kell vetni az ilyen politikának.

Sztálin „Marxizmus és nemzeti kérdés" c. tanulmányában így írt:

> A szociáldemokrácia, amikor a nemzetek önrendelkezési jogáért harcol, azt a célt tűzi maga elé, hogy végetvessen a nemzeti elnyomás politikájának, lehetetlenné tegye ezt a politikát és ezáltal aláássa, letompítsa, a minimumra csökkentse a nemzetek harcát.
>
> Az öntudatos proletariátus politikája ezzel lényegében különbözik a burzsoázia politikájától, mely a nemzeti harcot mélyíteni és felszítani, a nemzeti mozgalmat folytatni és kiélezni igyekszik.*

Ilyen körülmények között érthető, hogy a marxisták nem támogattak *akármilyen nemzeti mozgalmat.* A történelemből ismerünk olyan nemzeti mozgalmakat, amelyeket a birtokos osztályok szerveztek reakciós céljaik érdekében.

Lenin írja:

---

* *Sztálin* Művei. 2. kot. Id. kiad. 336. old.

Amennyiben az elnyomott nemzet burzsoáziája harcot folytat az elnyomóval, *annyiban* mi mindíg, minden esetben és mindenkinél határozottabban *támogatjuk* ezt, mert mi az elnyomás leghatározottabb és legkövetkezetesebb ellenségei vagyunk. Amennyiben az elnyomott nemzet burzsoáziája a *saját* burzsoá nacionalizmusa mellett foglal állást, mi ellene vagyunk. Harcot folytatunk az elnyomó nemzet kiváltságai és erőszakossága ellen és semmiféle engedményt nem teszünk az elnyomott nemzet kiváltságokra való törekvéseinek.*

Egy elnyomott nemzet *minden* polgári nacionalizmusában az elnyomás *ellen* irányuló általános demokratikus tartalom van és éppen ezt a tartalmat mi *feltétlenül* támogatjuk, de szigorúan megkülönböztetjük tőle azt a törekvést, mely a maga nemzete számára kivételes helyzetet akar...**

A KAPITALIZMUS — A NEMZETEK ELNYOMÓJA

Az imperializmus korszakában nyilvánvalóvá vált, hogy a burzsoázia nem oldotta meg a nemzeti kérdést, ellenkezőleg, szította a nemzetek gyűlölködését. A kapitalizmus olyan rendszer, amelynek segítségével néhány „fejlett" ország tőkései és üzletemberei kizsákmányolják és fojtogatják a föld lakosságának óriási többségét. Lenin megállapítja:

A nemzetek felszabadítójából, ami a kapitaliz-

---

* *Lenin.* Válogatott művek. I. kot. Id. kiad. 831. old.
** Ugyanott. 831—832. old.

mus a hűbériség ellen vívott harcban volt, az imperialista kapitalizmus a nemzetek legnagyobb elnyomója lett. A kapitalizmus haladóból reakciós lett; a termelőerőket olyan fokra fejlesztette, hogy az emberiség előtt az a távlat nyílik: vagy a szocializmus felé halad, vagy pedig éveken, sőt évtizedeken át folytatja a „nagy"-hatalmak fegyveres harcának kísérletét a kapitalizmus mesterséges fenntartása céljából a gyarmatok, monopóliumok, kiváltságok és mindenfajta nemzeti elnyomás segítségével.

Ebből az következik — mint Sztálin 1913-ban kimutatta —, hogy csak a burzsoázia hatalmának megdöntésével, a szocialista forradalom győzelmével lehet megszüntetni a nemzeti elnyomást. A burzsoázia, a felfelé haladó kapitalizmus korszakában a nemzeti mozgalom vezetője volt. Az imperializmus korszakában elveszti ezt a szerepét, mindinkább a proletariátus válik a nemzeti mozgalom vezető erejévé.

Ezt tapasztaltuk nálunk, Franciaországban, a fasiszta betolakodók ellen vívott harcban.

Ezt látjuk most is, közvetlenül a második világháború után, a gyarmati országokban. A bennszülött burzsoázia mindinkább az imperializmus eszközévé fajul és a nemzeti felszabadításért vívott harcban a népek vezetőjének szerepét a proletariátus veszi át, magával ragadva a parasztságot is. A hatalmas kínai győzelem is a munkásosztály vezető szerepének köszönhető. Vietnamban, Indonéziában, Malájföldön és Burmában is a munkásosztály vezeti a nemzeti felszabadító mozgalmat.

Ugyanez a megállapítás érvényes az európai országokra is, amelyeket az amerikai imperializmus a Marshall-terv segítségével igyekszik leigázni. Ebben a bűnös vállalkozásban az imperializmus az európai kapitalista országok burzsoáziájának és a Blum, Saragat, Spaak, Bevin és Schumacher-féle álszocialistáknak teljes támogatását élvezi. A munkásosztály jár annak a harcnak élén, amelyet az európai népek a nemzeti szuverenitásért vívnak.

II. fejezet

A SZOVJETUNIÓ ÉS A NEMZETI KÉRDÉS

AZ OKTÓBERI FORRADALOM NEMZETKÖZI JELLEGE

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom, amelyet az orosz munkásosztály a Bolsevik Párt vezetésével győzelemre vezetett, meggyőző bizonyítéka a proletár internacionalizmus értékének.

Az imperializmus frontjának áttörése megegyezett az orosz proletariátus érdekeivel és megfelelt a nemzetközi proletariátus érdekeinek is. Oroszország proletariátusát tudatosan az a gondolat vezette, hogy az egész világ munkásságának ügyét szolgálja.

Az orosz proletariátus viszont a többi ország munkásainak rokonszenvét és támogatását élvezte. Amikor „A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története" megvizsgálja, hogy a szovjet hatalom milyen körülmények között győzte le és miért tudta legyőzni 1918 és 1920 között az ellene összeesküdött hatalmas erőket: a győzelem nyolc fontos okát említi. A felsorolásban az utolsó ok ez:

> A Vörös Hadsereg azért győzött, mert a Szovjetország nem állt egyedül a fehérgárdista

ellenforradalom és a külföldi intervenció ellen folytatott harcában, mert a Szovjethatalom harca és sikerei kiváltották az egész világ proletariátusának rokonszenvét és támogatását. Mikor az imperialisták intervencióval és blokáddal akarták megfojtani a Szovjet Köztársaságot, ezeknek az imperialista országoknak munkásai a Szovjetek oldalára álltak és segítettek a Szovjeteknek. A Szovjet Köztársasággal ellenséges országok kapitalistái ellen folytatott harcuknak része volt abban, hogy az imperialisták kénytelenek voltak lemondani az intervencióról. Anglia, Franciaország és az intervencióban részvevő más országok munkásai sztrájkokat szerveztek, megtagadták az intervenciósoknak és fehérgárdista tábornokoknak szállított hadianyag berakását, „akció-bizottságokat" létesítettek ezzel a jelszóval: „El a kezekkel Oroszországtól!"

„Mihelyt a nemzetközi burzsoázia ránk akar csapni — mondta Lenin — saját munkásai fogják le a kezét."*

A francia proletariátus kezdettől fogva megmutatta, hogy számára a Szovjetunió nem volt és soha nem lesz olyan ország, mint a többi. André Marty mondotta: „A Szovjetunió a mi dicsőségünk és a mi becsületünk." Maurice Thorez továbbfejlesztette és magasra emelte a francia munkásosztálynak ezt a dicső hagyományát, amikor kijelentette: „A Szovjetunió barátai és szövetségesei vagyunk és maradunk minden körülmények között."

---

* A SzK(b)P története. Id. kiad. 298. old.

A SZOCIALIZMUS FELÉPÍTÉSÉNEK NEMZETKÖZI JELENTŐSÉGE

Az Októberi Forradalmat követő időszakban a szocializmus felépítésével, a Szovjetunió gazdasági hatalmának és honvédelmének megerősítésével kapcsolatos kérdések megoldása nem csupán Oroszország és a Szovjetunió többi nemzete proletariátusának ügyét szolgálta; ez a nagy mű természetesen összekapcsolódott nemzetközi jellegű célokkal.

> A Párt — mondotta Sztálin — abból indul ki, hogy a Szovjetunió proletariátusának „nemzeti" és nemzetközi céljai beleolvadnak a kapitalizmus igájában lévő minden ország proletárjainak felszabadítására irányuló egyetlen általános célba, hogy a szocializmus építésének érdekei a mi országunkban minden ország forradalmi mozgalmának érdekeivel együtt, egészben és teljesen beleolvadnak egyetlen általános érdekbe: a forradalom győzelme minden országban . . . Ezért ha valaki bármely ország proletárjainak „nemzeti céljait szembeállítja a nemzetközi célokkal, a legdurvább politikai hibát követi el".

A Szovjetunió munkásosztálya a világ munkásosztályának élcsapata. A világ proletariátusa viszont támogatja és segíti a Szovjetuniót.

Sztálin „A leninizmus kérdései" című művében rámutat arra, hogy a szocializmus felépítése egy országban lehetséges, viszont ezt az országot csak „több ország proletárjainak együttes ereje" védheti meg az idegen intervenció és a régi rend visszaállítása ellen.

Sztálin 1934 januárjában, amikor a fasiszták Németországban és Japánban már uralmon voltak, a Párt XVII. kongresszusán a Központi Bizottság munkájáról szóló beszámolójában újból foglalkozott ezzel a kérdéssel.

A Szovjetunió munkásosztálya — mondotta Sztálin — a világ proletariátusának egy része, annak élcsapata, köztársaságunk pedig — a világproletariátus szülötte. Kétségtelen, hogy ha a kapitalista országok munkásosztálya nem támogatná, nem tudta volna megtartani a hatalmat, nem tudta volna biztosítani a szocialista építés előfeltételeit, azaz — nem lennének meg azok a sikerei, amelyek ma megvannak. A Szovjetunió munkásosztályának nemzetközi kapcsolatai a kapitalista országok munkásaival, a Szovjetunió munkásainak testvéri szövetsége az összes országok munkásaival — ez a Szovjetköztársaság erejének és hatalmának egyik sarkköve. Nyugaton a munkások azt mondják, hogy a Szovjetunió munkásosztálya a világproletariátus rohambrigádja. Ez nagyon helyes. Ez azt jelenti, hogy a világproletariátus továbbra is kész erejéhez és lehetőségeihez mérten támogatni a Szovjetunió munkásosztályát. Ez azonban komoly kötelezettségeket ró ránk. Ez azt jelenti, hogy a világproletariátus rohambrigádjának megtisztelő címét munkánkkal kell kiérdemelnünk. Ez arra kötelez bennünket, hogy jobban dolgozzunk és jobban harcoljunk a szocializmus végső győzelméért országunkban, a szocializmus győzelméért az egész világon.

Ebből folyik a harmadik következtetés: *maradjunk végig hívek a proletár internacionalizmus ügyéhez, az egész világproletariátus testvéri szövetségének ügyéhez.**

A NEMZETI KÉRDÉS INTERNACIONALISTA MEGOLDÁSA

Az internacionalizmus szelleme az Októberi Forradalmat nem csupán a Szovjetunió és a többi ország proletariátusa között fennálló kapcsolatok terén hatotta át. Ez a szellem megnyilatkozott a Szovjetunión belül is, a nemzetiségi kérdés megoldásában. A történelemben először a proletár internacionalizmus útján sikerült ezt a problémát dűlőre vinni.

Sztálin az Októberi Forradalom 10. évfordulóján a *Pravdá*-ban „Az Októberi Forradalom nemzetközi jellegé"-ről írt vezércikkében megállapítja:

> Azelőtt „szokás volt" azt hinni, hogy az elnyomott nemzetek felszabadításának egyedüli módszere a *polgári nacionalizmus* módszere, a nemzetek egymástól való elszakadásának módszere, különválásuk módszere, a különböző nemzetek dolgozó tömegei közti nemzeti gyűlölködés fokozásának módszere. Most ez a legenda meg van cáfolva.**

Az Októberi Forradalomban a nemzetiségek felszabadítása a Bolsevik Párt Áprilisi Konferenciáján hozott határozat alapján történt. Ez a határozat el-

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Id. kiad. 576. old.

** Ugyanott. 220. old.

ismerte a nemzetek önrendelkezési jogát, beleértve a különválásnak és az önálló állam alkotásának jogát is.

Sztálin előbb idézett cikkében még hangsúlyozta:

> Az Októberi Forradalom jellemző vonása az a tény, hogy ezeket a nemzeti és gyarmati forradalmakat a Szovjetunióban nem a nemzeti gyűlölködés és az egyes nemzetek közti összeütközés zászlaja alatt hajtotta végre, hanem a Szovjetunió nemzetiségeihez tartozó munkások és parasztok kölcsönös bizalmának és testvéri közeledésének zászlaja alatt, nem a *nacionalizmus*, hanem az *internacionalizmus* nevében.*

A nemzetiségek valóban egyenjogúak, szabadok lettek és tevékenyen résztvettek a szocializmus építésében. Kifejlődött kultúrájuk, amely tartalmában szocialista és formájában nemzeti.

Ezek a nagyszerű eredmények úgy jöttek létre, hogy a Párt harcolt a burzsoá nacionalizmus minden formája ellen, mind a nagyhatalmi sovinizmusban mutatkozó elhajlás, mind a helyi nacionalista elhajlások ellen.

Nyomatékosan hangsúlyozni kell, hogy a bolsevikok a nemzetek önrendelkezési jogát mindíg alapvető elvnek tekintették. Ezt a követelményt már akkor felvették a Párt programjába, amikor Oroszországban ez a kérdés még nem is volt közvetlenül időszerű.

1912-ben — írja Sztálin — amikor mi, orosz

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Id. kiad. 220. old.

marxisták a nemzeti kérdésre vonatkozó program első tervezetét fogalmaztuk meg, az Orosz Birodalom egyetlen határvidékén sem volt még komoly függetlenségi mozgalom. Mégis szükségesnek tartottuk azt, hogy programunkba felvegyünk egy pontot a nemzetek önrendelkezési jogáról, azaz minden nemzetiségnek a különváláshoz és független állami léthez való jogáról. Miért? Azért, mert nem csupán azt vettük alapul, ami már megvolt abban az időben, hanem azt is, ami a nemzetközi viszonyok általános rendszerében fejlődőben volt és a felszínre tört, vagyis nem csupán a jelennel számoltunk, hanem a jövővel is. És tudtuk, hogy ha bármely nemzetiség követelni fogja a különválást, az orosz marxisták harcolni fognak azért, hogy a különválási jogot e nemzetiségek mindegyike számára biztosítsák.*

Már 1912-ben, amikor a gyarmatokon még nem indultak meg komoly nemzeti felszabadító mozgalmak, Sztálin előrelátta, hogy az imperialista ellentétek kiéleződnek, közeledik az első világháború és elkerülhetetlenül kifejlődnek a nemzeti harcok Oroszországon kívül is. A mélyreható tudományos elemzés lehetővé tette számára, hogy előrelássa azt, ami valóban bekövetkezett nyomban az első világháború után. Így előre kidolgozta a leninizmus egyik legfontosabb tételét a gyarmati és félgyarmati népek nemzeti felszabadító harcainak és az anyaországi proletariátus harcainak összefüggéséről.

---

* *Sztálin* Művei, 7. kot. 73. old. (oroszul).

1913-ban „Marxizmus és nemzeti kérdés" című tanulmányában ezt írta:

> A demokratikus mozgalom növekedése Ázsiában elkerülhetetlen. Az imperializmus növekedése Európában nem véletlen. Európa szűkké válik a tőke számára, mely új piacokat, olcsó munkásokat, új befektetési lehetőségeket keresve, viharosan nyomul idegen országokba. Ez azonban külső bonyodalmakra és háborúra vezet. Senki sem mondhatja, hogy a balkánháború a bonyodalmak végét, nem pedig kezdetét jelenti.*

GYŐZELEM A FAJVÉDŐ FASIZMUS FELETT

Nem szükséges hosszasan kitérni a második világháborúban a fasiszta megszállók ellen vívott harc körülményeire. Az európai népek a Szovjetunió segítsége nélkül nem tudtak volna felszabadulni a hitleri uralom alól. A különböző országok ellenállási mozgalmai rendkívüli politikai és erkölcsi erőt merítettek a szovjet nép sikereiből.

Sztálin 1944 november 6-i beszédében megállapította:

> Ma már mindenki elismeri, hogy a szovjet nép önfeláldozó harcával megmentette az európai civilizációt a fasiszta pogromlovagoktól. Ez a szovjet nép nagy világtörténelmi érdeme.**

Mi tette képessé a szovjet népet e szerep betöl-

---

* *Sztálin* Művei. 2. kot. Id. kiad. 390. old.

** *Sztálin* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1949. 156. old.

tésére? Fölényének egyik döntő oka az volt, hogy a proletár internacionalizmus érzése hatotta át. Ez egyrészt erkölcsi és politikai egységbe forrasztotta össze a Szovjetunió különböző népeit, másrészt pedig határtalanul önfeláldozó harcra lelkesítette az embereket az egyetemes szabadság ügyéért.

A szovjet nép magáévá tette Sztálin elméletét a nemzetről. Ez az elmélet megcáfolja a sötét fasiszta népbutítóknak a fajról terjesztett valamennyi hazugságát. A fajt fizikai jellegzetességek összessége határozza meg, mint például a bőr és a haj színe, a fej alakja stb. Tehát a legkevésbbé sem függ össze a nemzet fogalmával. Sztálin már régen kimutatta, hogy a nemzet a történelmi fejlődés során, számos tényező hatása alatt, különböző fajok és törzsek egybeolvadásából alakul ki, viszont ugyanahhoz a fajhoz tartozó emberek a legkülönbözőbb nemzeti vonásokat ölthetik magukra, aszerint, ahogy a történelem folyamán a külső körülmények változnak. A szovjet ember tudta, hogy a lelki alkat, a nemzeti jellem, a civilizáció színvonala egyáltalán nem faji tulajdonságoktól függ, hanem a történelem során létrejött feltételek összeségének, különösen pedig egy bizonyos társadalmi életmódnak, egy bizonyos gazdasági alapnak eredménye. A szovjet ember tudta és tudja, hogy valamely nép fejlődése nem biológiai tényezőktől, hanem a termelési módtól és a gazdasági fejlődés fokától függ. A szovjet ember megállapította, hogy a marxizmus elméletileg megcáfolta a sötét fasiszta népbutítók hazug tanítását a felsőbbrendű és alsóbbrendű népekről. A gyakorlatban is láthatta e hazugság cáfolatát saját hazájában, ahol a nemrég még elmaradt nemzetiségek gyors iramban fejlődnek.

1917-ben a Szovjetunióban még voltak patriarchális és félfeudális rendszerben élő népek, amelyek korántsem érték el a kapitalizmus szakaszát. Hiányzott náluk a gazdasági élet közössége, gyakran még a közös kultúrában megnyilvánuló lelki alkat közössége is. E népek a szovjet hatalom segítségével és a nagy orosz nép testvéri támogatásával hallatlan sikereket értek el és kiküszöbölték politikai, gazdasági és kulturális elmaradottságuk okait; a szovjet rendszer keretében nemzetekké alakultak. Az Októberi Forradalom és a szovjet állam tapasztalatai a gyakorlatban cáfolták meg az egyes „fajok" alsóbbrendűségéről terjesztett burzsoá hazugságot, amelyet a hitleri Németország annyira kihasznált, és amely aztán gyengeségének egyik forrása lett.

> A hitleristák — mondta Sztálin — a háború folyamán nemcsak katonai, hanem erkölcsi és politikai vereséget is szenvedtek. Valamennyi faj és nemzet egyenjogúságának országunkban meghonosodott ideológiája, a népek barátságának ideológiája teljes győzelmet aratott a hitleristák vadállati nacionalizmusban és faji gyűlölködésben megnyilvánuló ideológiáján.*

Egészen természetes, hogy a népek barátságára és testvériségére alapított szocialista állam mentette meg az európai civilizációt a fasiszta barbároktól.

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Id. kiad. 156. old.

A SZOVJETUNIÓ ÉS A DEMOKRATIKUS ORSZÁGOK NEMZETI JOGAI

A fasizmus felett aratott katonai győzelem után a nép akarata érvényesült azokban az országokban, amelyekben a Szovjet Hadsereg törte szét a rabláncokat. Ezekben az országokban mindenütt a munkásosztály állt a dolgozó tömegek élére, hogy megvalósítsa az igazi demokráciát és szocialista gazdasági rendet építsen.

Amikor a Szovjetunió segítséget nyujtott e nemzeteknek, a testvériség szelleme és az a vágy vezette, hogy a népek szabadon és jólétben éljenek. A szerződő felek teljes egyenjogúságának alapján kotött gazdas gi szerződéseket a felszabadított országokkal. Ez a gyakorlat azon a sztálini elven alapul, amely szerint, valamennyi nemzet — akár nagy, akár kicsi — egyenjogú s a maga értékeivel gyarapítja az emberiség kultúrájának kincsestárát.

A román külkereskedelmi miniszter a *Scânteia** című lapban megállapította:

> Új dolog az, hogy egy hatalmas ország az egyenlőség alapján folytat gazdasági együttműködést egy gyengébb országgal. Erre nem volt még példa a történelemben s ez csak a világ első szocialista államának megalakulásával vált lehetővé.

A népi demokratikus országok nagyobb mértékben kapnak ipari felszerelést és értékes nyersanyagokat a Szovjetuniótól, mint fogyasztási cikkeket. A háború

---

* A Román Munkáspárt központi lapja. — *Szerk.*

befejezésétől 1949 júliusáig Bulgáriába küldött szovjet áruk értékének 70 százaléka gépfelszerelés és ipari nyersanyag volt. Ez a százalék még jelentősen emelkedett volna, ha Bulgária, egymást követő három év rossz termése miatt nem lett volna kénytelen szovjet búzát fogyasztani. 1949-ben a két ország árucsereforgalma 20 százalékkal emelkedett az előző évihez képest, de a Szovjetunió ebben az évben az 1948. évihez képest 200 százalékkal tobb vastartalmú fémet, 460 százalékkal több nem vastartalmú fémet és 300 százalékkal több villanykábelt szállított.

Lengyelország nagy villanyerőművek felszerelését, vegyi- és cementipari gépeket, valamint egy vaskohászati mű teljes felszerelését kapta hitelbe a Szovjetuniótól. Ez utóbbi segítségével a lengyel vasipar termelését a háborúelőttihez képest 100 százalékkal emelik.

A szovjet kivitel a szállított áruk természeténél fogva tehát teljesen különbözik az amerikai kiviteltől, mert az amerikaiak lényegében csak fogyasztási cikkeket szállítanak és így megfojtják az importáló országok iparát.

1950 január 23-án jelentették, hogy Amerikában külön szervezetet állítanak fel a nyugat- és keleteurópai országok gazdasági kapcsolatainak ellenőrzésére és megakadályozására. Ebben az időben a népi demokratikus országok fejlődését már a Szovjetunióból küldött gépek és ipari nyersanyagok biztosították. A szovjet szállítások teljesen hatástalanná teszik az imperialista blokádot.

Ehhez még hozzá kell fűzni, hogy a Szovjetunió cserébe olyan árukat fogad el, amelyeket ezek az országok gazdaságuk teljes újjáépítése előtt is tudnak termelni. Bebizonyosodott tény, hogy 1949-ben Cseh-

szlovákiából a Szovjetunióba szállított áruknak majdnem 70 százalékát semmiképpen sem lehetett volna elhelyezni a kapitalista államokban, amelyekben egyre kétségbeesettebb harc folyik a piacokért.

A potsdami értekezleten elhatározták, hogy a Bulgáriában, Magyarországon és Romániában található német vagyon teljes tulajdonjoggal a Szovjetuniót illeti. A Szovjetunió elszállíthatta volna saját területére azokat az üzemeket, amelyek e megegyezés értelmében birtokába kerültek. De egyáltalán nem ezt tette. Megindította a munkát ezekben az üzemekben ott, ahol voltak, hogy így megvédje az illető országok nemzeti érdekeit. Megújította az elavult gépi felszerelést. Ezek az üzemek és az igazgatásukra alapított vegyestársaságok ugyancsak azt bizonyítják, hogy a Szovjetunió a jogegyenlőségen és kölcsönösségen alapuló gazdasági együttműködést akar.

Ugyanez a szándék nyilvánult meg abban is, hogy 1949 januárjában a Szovjetunió és a népi demokratikus államok megalakították a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsát.* 1949-ben a Szovjetunió árucsereforgalma a népi demokratikus országokkal 1948-hoz viszonyítva jelentékenyen emelkedett: 35 százalékkal Lengyelország, 100 százalékkal Magyarország és 250 százalékkal Románia viszonylatában. Ebben a keretben hatalmas arányú építési terveket készíthettek, mint például az Odera—Duna-csatorna tervét.

Az amerikai imperializmus által leigázott államok-

* Lásd *M. Paromov.* „A Szovjetunió és a népi demokratikus országok gazdasági együttműködése". Novoje Vremja 1949. 29. szám.

kal ellentétben a népi demokratikus országoknak sikerült legyőzniök a háborúutáni újjáépítéssel kapcsolatos nehézségeket és virágzó fejlődésnek indultak. Nyilvánvaló, hogy ez az eredmény a Szovjetunió nagylelkű és önzetlen támogatásának köszönhető. A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa hatalmas anyagi alapot biztosít a béke és demokrácia tábora számára.

TITO: NACIONALIZMUS ÉS HAZAÁRULÁS

A népi demokratikus országokban a burzsoázia ellenállása nem öltött nyilt polgárháború-jelleget; ez azonban nem jelenti azt, hogy ne harcolna makacsul, elkeseredetten az új hatalom ellen. A harc egyaránt folyik a városokban és falun, ahol a falusi burzsoázia, a kulákság fejt ki ellenállást.

> A sovinizmus és a nemzeti harc — mondotta Sztálin — elkerülhetetlen mindaddig, amíg a nacionalista előítéletektől átitatott parasztság (és általában a kispolgárság) követi a burzsoáziát; ezzel szemben a nemzeti békét és a nemzeti szabadságot biztosítottnak tekinthetjük akkor, ha a parasztság a proletariátust követi.

A burzsoázia igyekszik állandóan ébren tartani a városi és falusi kispolgári rétegek nacionalista előítéleteit. Régi elvét alkalmazza: „oszd meg és uralkodj". Ma már jól látjuk, hogyan sikerült Jugoszláviát elválasztania a Szovjetuniótól és az egész demokratikus tábortól, hogy visszaállíthassa ebben az országban a tőke hatalmát.

A Tito-klikk nacionalizmusa abban nyilvánult meg,

hogy a leggyalázatosabban kiszolgáltatták az országot az amerikai monopóliumoknak és az amerikai kormánynak. A nacionalista kérkedés kormánya egyben a hazaárulás kormánya.

Tito és bandája azzal kezdte, hogy barátságtalan és ellenséges magatartást tanusított a Szovjetunió és a Bolsevik Párt, valamint más kommunista pártok képviselőivel szemben. Azután úgy folytatták, hogy nem ismerték el az elvtársi bírálat jogosságát, nem küldték el megbízottaikat a Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának 1948-as értekezletére és kiváltságos helyzetet követeltek a Tájékoztató Iroda jugoszláv tagjai számára. Ezt követőleg Tito és társai a Jugoszláv Kommunista Párt kongresszusán és azóta is minden alkalommal és minden hivatalos megnyilatkozásban hisztérikus soviniszta magatartást tanusítottak. Féktelen nacionalista izgatásukat a kispolgárság kedvezően fogadja. Nagyhangúan azzal vádolták meg ellenfeleiket, hogy „tagadják és elhallgatják a jugoszláv nép felszabadító harcának jelentőségét és kitépik Jugoszlávia népeinek történetéből a legragyogóbb lapokat". Az ilyenfajta hazudozással egyidőben azt a mesét terjesztették, hogy a jugoszlávok a Szovjetunió katonai, politikai és erkölcsi segítsége nélkül is fel tudták volna szabadítani magukat. Így hencegett és hetvenkedett Tito drvari beszédében.

Tito és Rankovics nagyzási hóbortba estek. Nem törődnek vele, hogy nevetségessé válnak, s fennen hangoztatják: „Jugoszlávia népei nem félnek semmitől". Őrültségükben odáig mennek, hogy azt merészelik állítani: Jugoszlávia tett szolgálatot a Szovjetuniónak a háború idején, nem pedig fordítva.

Tito és klikkje tagadja a marxizmus-leninizmus elveinek nemzetközi érvényességét és jelentőségét; elméletet tákoltak össze a szocializmus új formájáról. Azt állítják, hogy Jugoszláviában megtalálták az utat, amelyen „gyorsabban és könnyebben lehet haladni a szocializmus felé". A „többféle" szocializmusnak ez a meséje nyomban elbűvölte az *Esprit* című párizsi katolikus folyóiratot és a Sartre-féle exisztencialistákat. A „jugoszláv marxizmus" hazugságait betetőzi az a nevetséges állítás, hogy Belgrád a jelenkori történelem fővárosa és hosszú évtizedek óta a nemzetközi politika központja. A belgrádi városi tanács elnöke 1949-ben a felszabadulási ünnepen elhangzott beszédében azt a képtelen kijelentést tette, hogy a század eleje óta a világpolitika minden eseménye Belgrád körül forgott és manapság Belgrád a szocializmus Mekkája.

Valójában Belgrád az amerikai cselszövények és a kommunistaellenes propaganda központja lett. Jugoszlávia soviniszta vezetőinek kedvelt hazugsága szerint ellenfeleik egész egyszerűen azt akarják elérni, hogy az ország mondjon le az ötéves tervről és a szocializmus építéséről. E tétellel álcázzák azt a tényt, hogy visszaállítják a kapitalizmust Jugoszláviában. Ezzel akarják leplezni azt, hogy a jugoszláv gazdasági életet teljesen alárendelik az angol-amerikai trösztöknek.

Nem térünk itt ki a Tito-klikk vezetőinek, ezeknek a régi imperialista kémeknek szerepére; a Rajk-per eléggé lerántotta róluk a leplet. Azt kell megvizsgálnunk, milyen gyökerekből táplálkozik ez a nemzetáruló jugoszláv nacionalizmus, amely szükségszerűen a fasizmushoz vezet. Lenin arra tanít bennünket, hogy a nacionalizmus olyan ideológia, amellyel a burzsoázia

befolyásolni igyekszik a kispolgárságot és a proletariátust.

A jugoszláv burzsoáziát főleg a falusi kizsákmányolók, a kulákok alkotják. A burzsoá osztálynak ez a legnépesebb rétege tartja fenn magát legtovább még a szocializmust építő országokban is. A jugoszláv vezetők nemrégen azt állították, hogy náluk nincs már burzsoázia, mert „a magánkereskedelem és a magánipar nem fejlődik". De mi a helyzet a kizsákmányoló parasztokkal? Jellemző, hogy ezek az urak egy szót sem szólnak róluk és egyébként hallgatnak arról is, hogy a kozmopolita trösztök rátették kezüket az „államosított" iparra, amely így semmiképpen sem a nép tulajdona.

Amikor a Tito-klikk tagadja, hogy a parasztság kapitalista elemei megerősödnek és az osztályharc a falun kiéleződik, nem tesz egyebet, mint felújítja azokat az ellenforradalmi tételeket, amelyeket Buharin hirdetett a Szovjetunióban több mint húsz évvel ezelőtt a kapitalizmusnak a szocializmusba való békés belenövéséről. Akárcsak Buharin, a jugoszláv vezetők is elakarják kenni a falusi osztályrétegeződést; azt állítják, hogy a parasztság a jugoszláv állam legbiztosabb alapja. Beszédeikben most már nem a proletariátus, nem a dolgozók nevében szólnak; a bonapartizmust majmoló stílusukban azt mondják: „a mi embereink, a mi népünk". Megvalósították azt, amiről Buharin álmodott: pártjukat a kulákok és narodnyikok pártjává alacsonyították; elvetették azt a marxista elvet, hogy a proletariátusnak és a dolgozó parasztságnak szövetségbe kell tömörülnie, s ebben a szövetségben a proletariátus a vezető erő; ténylegesen visszaállították a kapitalizmust az országban.

Nikola Petrovics cikkeiben olyan mondatokat találunk, amelyek meglepően, csaknem szószerint egyeznek Buharin elcsépelt frázisaival. Ilyen körülmények között nem csodálkozhatunk azon, hogy Titóék feleleventették Buharin és Pjatakov egykori nacionalista elméletét. Ez az álláspont mind a két esetben kifejezésre juttatja a burzsoázia — különösen a falusi burzsoázia — ideológiájához való alkalmazkodást.

A nacionalizmus leple alatt Jugoszláviát Amerika haditámaszpontjává alakították át, pártjukat pedig gyilkosok és kémek kezére játszották.

A nemzeti elvakultság Lengyelországban is megnyilatkozott és súlyos veszélyeket jelentett. Gomulka a szocializmusnak állítólagos lengyel útját akarta megmutatni. Ez az út a szovjet úttól eltérő, „békés" út lett volna, amely kikerüli a proletariátus diktatúráját. Valójában odavezetett volna, hogy megmaradnak a kapitalista elemek és véglegesen rögzítik az osztályharc 1948 körüli erőviszonyait, vagyis a kulákoknak kedvező helyzetet. A kulákokat egész sor előnyben részesítették. Nekik kedvezett az a rendelkezés, hogy minden parasztnak egyforma bért kellett fizetnie a mezőgazdasági gépek használatáért. Ők húztak hasznot a Paraszti Önsegély rossz megszervezéséből és az ő javukra szolgált a nyugati visszaszerzett területek benépesítésével kapcsolatban hozott több szerencsétlen intézkedés is. A szocialista Lengyelország építése érdekében a legerélyesebb módon meg kellett szüntetni a kulákok kiváltságait és döntő harcot kellett vívni a nacionalista elfogultság ellen.

Ugyanilyen harcot kellett folytatni Romániában

a kulákok ideológusa és a nemzetközi reakció ügynöke, Pătrășcanu ellen.

Magyarországon le kellett számolni a „parasztegység" hazug jelszavával és le kellett győzni a helyes parasztpolitikával szemben helyenként mutatkozó ellenállást.

Bulgáriában a Kosztov-per megmutatta, hogy fokozott éberségre van szükség a nacionalizmus kérdésében, mert a nacionalizmus valójában a nemzeti érdekek elárulásának álcázása.

MIT JELENT „A SZOCIALIZMUS NEMZETI ÚTJA"?

Ma inkább mint valaha, világosan fel kell vetni a szocializmus „új" útjainak, „nemzeti" útjainak kérdését. Maga Lenin beszélt arról, hogy minden ország „sajátos" úton halad a szocializmus felé, de ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy a társadalmi átalakulás időszakában az osztályharc elcsendesedik, vagy hogy a proletárdiktatúra szükségtelenné válik bármelyik országban.

Az átmenet a kapitalizmusból a kommunizmusba kétségtelenül különböző politikai formákat ölthet, de lényege mindenütt elkerülhetetlenül egy lesz: a proletariátus diktatúrája. Sztálin azt tanítja, hogy „a proletárdiktatúráról szóló leninista elmélet nem kizárólagosan *orosz* elmélet, hanem kötelezően érvényes minden országban". Az egyik rendszerből a másikba való átmenet különféle politikai formákban történhet, de valamennyinek közös jellemző vonása a proletárdiktatúra.

Lenin 1920-ban, „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége" című művében ezt írta:

Amíg a népek és az országok között nemzeti és állami különbségek vannak — márpedig ezek a különbségek még nagyon-nagyon soká meglesznek, a proletárdiktatúrának világméretekben való megvalósulása után is — minden ország kommunista munkásmozgalmának nemzetközi taktikai egysége nem a változatosság kiküszöbölését, nem a nemzeti különbségek megsemmisítését követeli meg (ez az adott pillanatban zavaros ábránd), hanem a kommunizmus *alapvető* elveinek (szovjethatalom és proletárdiktatúra) olyan alkalmazását, amely *helyesen módosítja* ezeket az elveket a *részletekben*, helyesen alkalmazza, hozzáidomítja azokat a nemzeti és állami különbségekhez. Kikutatni, tanulmányozni, megkeresni, eltalálni, felismerni minden egyes országban a nemzeti sajátosságot, a nemzeti szempontból specifikus mozzanatot, amely az *egységes* nemzetközi feladat *konkrét megoldásához*, a munkásmozgalmon belül az opportunizmus és a baloldali doktrinérség feletti győzelemhez, a burzsoázia uralmának megdöntéséhez, a szovjet köztársaság és a proletárdiktatúra megteremtéséhez vezet: ez a jelen történelmi pillanatban a főfeladat az összes vezető (és nemcsak a vezető) országokban.*

Lenin és Sztálin ezt a feladatot úgy oldották meg, hogy megteremtették Oroszországban a szovjet hatalmat, a proletárdiktatúra legfejlettebb formáját.

A második világháború befejezése óta egész sor más európai és ázsiai országban a népi demokratikus rend-

* *Lenin.* Válogatott művek. II. kot. Id. kiad. 747. old

szer sajátságos formája tölti be a proletárdiktatúra funkcióját. De, amint Lenin hangsúlyozta, *egy* feladat azonos és kötelező minden ország számára: a burzsoá államgépezet lerombolása, a burzsoázia megdöntése, a proletariátus diktatúrája. A probléma ugyanaz minden ország számára és ugyanaz is marad.

A népi demokratikus országok politikai, gazdasági és kulturális tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a népi demokratikus rendszer betölti a proletárdiktatúra minden alapvető funkcióját, a proletariátus kezében van a végrehajtó hatalom, hogy eltiporja a kizsákmányolókat és megvédje az országot, miközben megszilárdítja a kapcsolatokat más országok proletárjaival; megerősödik a munkásosztály szövetsége a városi és falusi dolgozó tömegekkel, és ezek a tömegek résztvesznek a szocializmus építésében.

Így tehát bebizonyosodik a proletárdiktatúra nemzetközi érvényessége.

A közelmult tapasztalatai szembeszökően megmutatták a nacionalizmus reakciós jellegét. Bebizonyosodott, hogy az új, szocialista nemzetek elszigetelten és különválasztva nem tudtak volna ellenállni az imperialisták támadásának, akik annyira nem válogatósak eszközeikben, hogy gátlás nélkül felhasználják a jugoszláv gyilkosok és kémek bandáját, a régi rendőrspicliket, mint amilyen Magyarországon Rajk volt. A szocializmus útján haladó nemzeteknek egyesülniök kell és egységfrontot kell alakítaniok, hogy megsemmisítő csapással válaszolhassanak az imperialisták minden támadására. A népi demokratikus rendszer csak akkor maradhat fenn és csak akkor tudja gyakorolni a proletárdiktatúra funkcióit, ha fenntartja és erősíti baráti

kapcsolatait a Szovjetunióval, valamint az egész szocialista és demokratikus táborral.

A közelmult tapasztalatai bebizonyították, hogy az egyes embereknek és politikai csoportoknak a Szovjetunió iránt tanúsított magatartása mindenütt próbaköve az igazán szocialista, demokratikus és internacionalista szellemnek. Sztálin mondotta:

> *Forradalmár* az, aki fenntartás nélkül, feltétel nélkül, nyiltan és becsületesen, titkos katonai tanácskozások nélkül hajlandó támogatni, megvédeni a Szovjetuniót.*

* *Sztálin* Művei. 10. kot 51 old. (oroszul):

III. fejezet

AMERIKAI KOZMOPOLITA PROPAGANDA

NACIONALIZMUS ÉS FAJVÉDELEM

Az imperializmus korszaka életre hívta és kifejlesztette a burzsoá nacionalizmus legförtelmesebb formáját: a fasizmust. A fasizmust katonailag legyőzték, de a nacionalizmus ideológiája új otthonra talált az Amerikai Egyesult Államokban.

Az új „fajvédő" politika propagandája szerint valamennyi nemzetet át kell formálni az amerikai olvasztókemencében. Az életet minden vonatkozásban — a gyártól a templomig, az iskolától a moziig — amerikai módszer szerint kell átalakítani. A világegyetem uralma jogosan az angolul beszélő népeket illeti meg. Rankin, az Amerikaellenes Tevékenységeket Vizsgáló Bizottság egyik tagja, kijelentette: „Én nem csupán amerikai, hanem angolszász vagyok. Ahhoz a fajhoz tartozom, amely létrehozta a mi civilizációnkat."

A kozmopolitizmus valójában amerikanizálni akarja a világot és voltaképpen nem egyéb, mint a burzsoá nacionalizmus legagresszívabb megnyilvánulási formája. Ugyanakkor az „amerikanizmus" ürügy arra, hogy minden haladószellemű embert üldözzenek az Egyesült Államokban.

L. Birkhead, a Demokrácia Barátai Amerikai Társaságának egyik vezetője megállapította, hogy 1946-ban nem kevesebb mint 800 nacionalista és fajvédő szervezet működött az Egyesült Államokban. A *Kereszt* és *Zászló* elnevezésű egyesülettől az *Alkotmányvédők* szervezetéig, a *Hazafias Nyomozó Irodától* a *Keresztény Testvérek* csoportjáig a legkülönbözőbb elnevezésű egyesületeket találjuk ebben a díszes társaságban. Az Egyesült Államok különböző vidékein fekvő 241 vállalat vizsgálata során kiderült: 89 vállalatban megkövetelték mindenkitől, aki állásra pályázott, hogy „az államvalláshoz és az amerikai nemzethez tartozzék". Másszóval: csak akkor érhet valakit az a szerencse, hogy kenyerét megkeresse, ha fehérbőrű, angolszász ősöktől származik és istenfélő.

Észak-Amerika meghódításának idején több mint hárommillió indián élt ebben az országban; ma csupán 350—400 000 az indiánok száma és rendszeres kiirtásuk tovább folyik a nyomor, gyermekhalandóság és tüdővész segítségével. Emlékezzünk vissza, hogy Howard Fast milyen borzalmas képet festett a XIX. század végén fennállott siralmas helyzetükről: „Egyesek éhenhaltak, mások maláriában pusztultak el, ismét mások pedig ott vadásztak bölényre,ahol már nem is volt bölény."

Módszeresen terjesztik az antiszemitizmust a négerek körében, ugyanakkor a zsidókat céltudatosan a négerek ellen uszítják. A fehérek körében gyűlölködést szítanak a szlávok, a franciák és olaszok ellen, de méginkább a mexikóiak ellen. Az Egyesült Államokban megtelepedett mexikóiak alig élnek jobb helyzetben, mint a négerek. Hiába számítanak fehér embernek, Los Angelesben nem tehetik be a lábukat a fehérek részére fenntartott éttermekbe, színházakba és bárokba.

Ha Amerikában egy négert utcai szerencsétlenség ér, még haldokolva sem fogadják be a fehérek számára fenntartott kórházba. Márpedig az Egyesült Államokban 13 millió néger él és csak 110 kórházat biztosítanak számukra.

André Mayer, a Collège de France tanára, az Egyesült Nemzetek egyik hivatalos kiadványában, az UNESCO által közzétett „Táplálkozás, népesség és szociális fejlődés" című brosúrában a következőket állapította meg:

> Az Egyesült Államokban 1939-ben a fehér férfiak átlagos életkora 60,6 év, a feketéké 50,1 év volt . . . A gyermekhalandóság az első életévben a fehérek esetében 50 ezrelék és a feketék esetében 83 ezrelék volt.

Dr. Ralph Bunche, aki az ENSz közvetítője volt Palesztinában, kijelentette, hogy Washingtonban a faji megkülönböztetés terén „botrányos" állapotok vannak: „Az a gyakorlat, amit a társadalmi és vallási megkülönböztetés terén folytatnak, papírronggyá változtatja az amerikai alkotmányt és az ENSz alapokmányát."

Színes emberek meglincselése manapság is szokásos jelenség. 1948 november végén a Ku-Klux-Klan tagjai Lyonsban (Georgia állam) meglincseltek egy Robert Mallard nevű négert, mert „jómódban élt és autója is volt". 1949 július 15-én Houstonban (Mississippi állam) három fehér ember meglincselte Malcolm Wright néger parasztot felesége és négy gyermeke jelenlétében. 1949 november 20-án Birminghamben (Alabama állam) három négert agyonlőttek a villamoson, mert egyikük a fehérek részére fenntartott ülésen foglalt helyet.

Az iskolai oktatást, a rádiót, a filmet, a sajtót, valamint a legjobban hirdetett és elterjedt irodalmat egyaránt áthatja az Egyesült Államokban a nemzeti acsarkodás és faji gyűlölet szelleme. Az amerikai filmekben a néger csak a portás, az olasz a gengszter és a kínai a csempész szerepét játszhatja. Ez általános szabály, amint azt Tannenbaum szociológus megállapította. A film hőse mindíg kisportolt, jó kiállású, tisztavérű angolszász. A négereket úgy állítják be, hogy semmiféle gazdasági tevékenységre nem alkalmasak.De nem sokkal többre tartják a franciákat sem, mert majdnem kizárólag bártáncos és hasonló szerepekben ábrázolják őket.

Mintegy 25 évvel ezelőtt még André Siegfried burzsoá ideológus — jelenleg a Francia Akadémia tagja — is leleplezte az Egyesült Államokban elterjedt faji gyűlölködést. 1927-ben jelent meg „Les États-Unis d'aujourd'hui" (Az Egyesült Államok ma) című könyve, amelyben élesen bírálta az amerikai faji gyűlölködést. A faji gyűlölet az Egyesült Államokban most még sokkal nagyobb méretű, mint az 1914—1918-as világháború után volt. Éppen ezért sajnálatos, hogy a burzsoá történészek, földrajztudósok és szociológusok, bár a demokráciára hivatkoznak, ma mégis igen gyakran közömbösen szemlélik vagy elhallgatják ezt a jelenséget.

Elfelejtették Anatole France prófétai szavait. A „Sur la pierre blanche" szerzője már 1903-ban így írt:

> ... Nem látjátok, hogy Amerikát milyen harcias szellem hatja át? Kubát hűbéres köztársasággá tette, majd bekebelezte Hawaiit, Portoricót és a Fülöp-szigeteket. Ezekután nem lehet tagadni, hogy az Egyesült Államok hódító nemzet. Egész

Amerika megtapsolta Stead jenki ujságírô kijelentését: „A világ amerikai izálása folyamatban van." És Roosevelt* arról álmodik, hogy kitűzi a csillagos lobogót Dél-Afrikában, Ausztráliában és Nyugat-Indiában. Roosevelt úr imperialista és olyan Amerikát akar, mely a világ ura . . . Olvastátok a beszédeit? Nagyon harciasak. „Barátaim, harcoljatok — mondja Roosevelt — harcoljatok mindhalálig. Nincs annál jobb, mint csapást mérni másokra. Csak azért vagyunk a földön, hogy pusztítsuk egymást. Aki mást mond, az erkölcstelen ember. Ne bízzatok azokban, akik gondolkodnak. A gondolkodás elpuhít. Ez francia nyavalya. A rómaiak meghódították a világot. De elvesztették. Mi vagyunk a modern rómaiak." Ékesen szóló szavak; másfélmilliárd frankos katonai költségvetés és akkora hadiflotta áll mögöttük, amely nemsokára a világ második legnagyobb hajóhada lesz.

. . . Üzletemberek társasága és a világ minden részéből kivándoroltak tömege, amely eszeveszetten belevetette magát a dollárért folyó harcba, most azon epekedik, hogy torpedókat röpítsen csatahajók oldalába és aknákat robbantson ellenséges hadoszlopok alatt. Ez bizonyítja, hogy a termelésért és a föld kincseinek kiaknázásáért indult féktelen tülekedés táplálja a durva erőszakot; az ipari erőszakosság maga után vonja a katonai erőszakot és a kereskedelmi vetélkedés a népek gyűlölködését

* Theodore Roosevelt, az Egyesult Államok elnöke 1901-től 1908-ig.

lobbantja lángra, ezt pedig csak vérözönnel lehet eloltani. A gyarmatosító őrület . . . ezernyi más között csupán egyik formája ennek a versengésnek, amelyet közgazdászaink olyannyira magasztalnak . . . Megkezdődött az ipari szuverenitásért vívott nagy háborúk kora . . .

ANDRÉ SIEGFRIED KÜLÖNÖS VALLOMÁSA

André Siegfried mindíg távol állott attól, hogy Anatole France-hoz hasonló módon elemezze az imperializmus ellentmondásait; mégis igen keményen bírálta a jenki burzsoáziát, amikor nem volt még a *Figaro* alkalmazottja, amely lap kitartóan udvarol az amerikai finánctőke urainak és minden szolgálatra kész a gengszterek számára. A. Siegfried annak idején nagyon felháborodott a tengerentúli fajvédő politika igazságtalanságain:

Az Egyesült Államokban az 1914—18-as háború után társadalmi szempontból a fajvédelem kérdése áll előtérben. A négereket és sárgákat ridegen kizárják a fehér emberek családjából, sőt a fehérek családjában sem olvadnak egybe teljesen az angolszászok, szlávok, Földközi-tenger mellékiek és zsidók, gyakran inkább csak megférnek egymás mellett.*

Siegfried megbélyegző szavakkal írt arról, hogyan bánnak a négerekkel:

A polgárháború után megszavazott szövetségi

* *Siegfried* Les États-Unis d'aujourd'hui. Éditions Colin. Párizs 1927. 3. old.

alkotmánymódosításoknak nem az volt a céljuk, hogy ledöntsék a fajok közti válaszfalakat, hanem csupán a megkülönböztető bánásmód igazságtalanságát akarták kiküszöbölni.

De azért a déli államok törvényhozása megerősítette nemcsak az elkülönítést, hanem a megkülönböztető bánásmódot is. Szigorúan alkalmazott törvények szerint (Jim Crow-törvények) a négerek csak külön vasúti kocsiban utazhatnak és csak a villamos hátsó részében ülhetnek. De a különválasztásban még tovább is elmennek: bizonyos városnegyedekben csak fehérek lakhatnak, négerek nem bérelhetnek lakást és nem vásárolhatnak házakat, sőt, egyes országrészekből a színes embereket kitiltják, ott a vonatból sem szállhatnak ki. De vajjon nem volt-e fölösleges törvényben előírni az ilyen rendelkezéseket? Hiszen a fehérek — az uralkodó faj — önkényesen, törvényes rendelkezések nélkül is elbánnak a négerekkel. Előfordult, hogy az egyik színházban fehér emberek őrjöngő tömege meglincselt egy négert, mert a fehérek között akart leülni. Ez a valóságos „egészségügyi kordon" még a templomokat is érinti, amelyeket faj szerint szigorúan kulönválasztanak: a déli államokban a fehérek és feketék többségükben egyformán baptisták és methodisták, de sohasem járhatnak együtt imádkozni. Az élet legapróbb megnyilvánulásaiban is láthatjuk ezt a megalázó megkülönböztetést. A néger — akárki legyen is — csak a személyzeti ajtón léphet be a fehérek házába, egyetlen inas sem engedné be a főbejáraton. A négert, még ha érsek vagy tudós is, soha nem szólítják így hogy „Uram",

hanem azt mondják, János vagy József; ha udvariasak akarnak lenni hozzá, legfeljebb így szólítj ák, „professzor", az angol nyelvben azonban az ilyen megszólítás néha kissé gúnyosan hangzik . . .*

Siegfried szerint az átlag jenki üzletember gőgös, felfuvalkodott és álszent: „öntelt és korlátolt, azt hiszi, kiváltságos viszonyban van istennel". Az ilyenfajta ember — írja Siegfried — „vakhitűségében tele van keresztényi kötelességérzéssel a pogányok iránt . . . hajlandó freudi lélekelemzésnek alávetni magát és különösen bizalmatlan a franciás könnyelműség iránt". Siegfried kiemeli, hogy ezek a „vaskos személyiségek" tovább ápolják

a germán professzorok és vaskalapos tudorok szellemvilágából öröklött hagyományokat. Ragaszkodnak a rendszerükhöz, rendíthetetlenül hisznek a statisztikákban és a hivatalos tudományban, helyeslik a rendőri korlátozásokat, beleértve a szellem korlátozását is.

És Siegfried hozzáteszi

Őseitek között azonban nincsen francia, legfeljebb talán néhány montmartrei tréfakedvelő vagy montparnassei tekergő, akiknek szelleme esetleg arra sarkall benneteket, hogy időnként betekintsetek a newyorki Greenwich Village bohéméletébe. A gall individualizmus, latin kultúránk értelmi realizmusa csak tévútra vinne benneteket. Franciaország, az egyének civilizációja, éppen ellentéte

* Ugyanott 90. old

annak a birkanyájba terelt haszonleső társaságnak, aminek a mai Amerikát nevezhetnők.*

Ha Siegfried rovására írhatjuk is irodalmi képzelődését a „gall individualizmusról", megállapíthatjuk, hogy a „birkanyájba terelt haszonleső társaság" kifejezés nagyon találó.

A helyzet még sokkal rosszabb szellemi téren — mondja tovább Siegfried. A szellemi érdeklődésről beszélve, megjegyzi: „Az amerikai társadalom urai éppen ezt nem akarják; korlátok közé szorított szellemi tevékenységre van szükségük . . ."**

1927-ben Siegfried még nagyon távol állott attól, hogy az „amerikai korszakot" dícsérje a franciáknak. Nem hirdette az amerikai tanulmányutak szükségességét, mint „mindenféle" nevelés fontos tartozékát. Akkor még nem az volt a véleménye, hogy az amerikai civilizáció lényege az „idealizmus", a „XVIII. század nagy áramlata" és „az emberi méltóság tisztelete".***

Mielőtt még eladta tollát, így írt:

Meg kell érteni, hogy a társadalmi erők működésében a XVIII. század filozófiai liberalizmusa csak mellékes szerepet játszik. Az Alkotmány kidolgozásának idején még az amerikai politikai szellem fő jellemvonásának tűnhetett a jeffersoni szellem, amely bizonyos vonatkozásban rendkívül franciás

---

* Ugyanott. 18—19. old.

** Ugyanott. 26. old.

*** *Siegfried.* Les relations culturelles franco-americaines (A francia-amerikai kulturális kapcsolatok). *L'Éducation nationale* 1950 március 23-i szám.

volt és igen kevéssé volt vallásos jellegű. De ma, a puritanizmus újjászületése és a Ku-Klux-Klan feltűnése után meg kell állapítanunk, hogy a protestáns népi tömegek (illetve inkább azok, akik a nép képviselőjének mondják magukat — *G. C.*) nem úgy gondolkodnak politikailag, mint Franklin, Payne, Jefferson vagy Washington.

Általában azt hiszik, hogy 1791-től kezdve, amikor az első alkotmánymódosítást megszavazták, minden amerikai számára teljes vallásszabadságot biztosítottak, tehát mindenki szabadon imádhatja a keresztények istenét, Jehovát vagy Buddhát, vagy akár tagadhatja istent. Ez nem igaz. Nincs ugyan államvallás, de nagyon jól tudjuk, hogy az amerikai nemzet keresztény nemzet . . .

Amikor Wilson elnök 1917-ben a katonák között szétosztott Újszövetség első oldalára benyomatta: „A biblia Isten szava, olvassátok! . . .", az embereknek az volt a véleményük, hogy keresztény kormányelnöki minőségében ezt helyesen tette.

A XVIII. században az Unió különböző államaiban a protestáns vallást törvény erősítette meg. Hivatalos vallás nélküli államot nem tartottak volna rendjénvalónak. Bizonyos esetekben a zsidók, az istentagadók, sőt még a katolikusok sem gyakorolhattak minden állampolgári jogot. Az első alkotmánymódosítás nem tette világivá az államot, hanem főleg arra irányult, hogy egyensúlyi helyzetet teremtsen a számtalan protestáns szekta között. Az amerikai liberalizmus már akkor és azóta is csupán az egyháznak az államtól való elválasztását

kívánta, de egyáltalán nem akarta elválasztani az államot a keresztény vallástól . . . A vallási téren való hivatalos közömbösség, amely a mi világiasságunkat jellemzi, az amerikaiak többségének szemében még ma is botrányosnak tűnik.

Több államban, mint például Maryland, Arkansas és Dél-Karolina államokban, a zsidók nem egyenjogúak a keresztényekkel. 1921-ben Massachusets-államban a káromkodást tiltó törvény alapján elítéltek egy finn szónokot, aki előadásában gúnyos hangon beszélt a Bibliáról. Az ítélet indokolása ez volt: „Krisztus vallása az uralkodó vallás ebben az államban és ebben az országban. Állíthatja-e valaki, hogy az alkotmányos vallásszabadság védi azt az embert, aki nevetségessé teszi Istent vagy a keresztény vallást? Ünnepélyesen kijelentjük, hogy nem."

Tévedés tehát az amerikai egyenlőség és vallásszabadság eszméjéről beszélni . . . Tennessee államban nemrég megszavaztak egy törvényt, amely megtiltja, hogy a fejlődéstant az iskolákban tanítsák. 1925 júliusában igen nagy visszhangot vert az a híres per, amelyben elítélték e rendelkezés megszegőit. Mindezek azonban nem tűnnek holmi színes napihírnek, ha egy évszázados törvényhozás ma is élő hagyományait látjuk mögötte.*

Truman nem az az ember, aki bármit is változtatna a darwinizmust száműző, szégyenletes törvényeken. Ő nem a sötét maradiságot tartja „barbár" dolognak —

* *Siegfried.* Les États-Unis d'aujourd'hui. Id. kiad.. 53. és köv. old.

mint 1949 november 11-i beszédéből is kiderül — hanem azt a tényt, hogy a népi demokratikus országok harcolnak a főpapság egy részének hazaáruló tevékenysége ellen.

Siegfried már 25 évvel ezelőtt jelezte, hogy az amerikai törvényhozás reakciós irányban halad:

> A szólásszabadság, a sajtó- és gyülekezési szabadság, a személy és lakás sérthetetlensége, továbbá mindenkinek az a joga, hogy a törvényes eljárásnak megfelelő bíróság ítélkezzék felette — mindmegannyi alapvető elv, amelynek megvalósítását az alkotmány ünnepélyesen megígéri. Mindez része annak a tiszteletreméltó örökségnek, amelyet Amerika a brit liberalizmustól kapott. Ugyanekkor azonban egy ezzel ellentétes, ha nem is mindig tudatos, de szívós tan alattomban aláaknázza ezeket az elveket. E tan szerint angolszász származású amerikaiaknak korlátlan jogai vannak az idegen elemek és a társadalmat fenyegető bomlasztó erők elleni harcban. Mintegy harminc éve, de különösen az 1914—18-as háború óta körmönfontan megszerkesztett törvényszövegek nem csupán a szólásszabadságot, hanem a szervezkedési szabadságot is korlátozzák és megfelelő biztosítékok hiányában kiszolgáltatják az embereket a rendőri önkénynek.*

---

* Ugyanott. 65. old.

LENIN ÉS SZTÁLIN A KAPITALISTA AMERIKÁRÓL

Az első világháború után Lenin rámutatott, hogyan mosta el ez a háború azt a különbséget, amely az imperialista hatalmak között állott fenn. „A szabadelvűségre hajló amerikai demokráciát egyenlővé tette az állandóan félig fegyverben álló és zsarnoki Németországgal."* Lenin hangsúlyozta, hogy az amerikai demokratikus rendszer

> egyáltalán nem akadályozta meg az imperializmust abban, hogy vadállatias cselekedetekre ragadtassa magát. Amerikában nemcsak hogy meglincselik az internacionalistákat, hanem a tömeg végighurcolja őket az utcán, teljesen levetkőztetik ezeket a szerencsétlen embereket, bekenik kátránnyal a testüket és meggyujtják; nemcsak hogy a békét nem akarják, hanem általában még a pacifizmust sem.**

Azóta, hogy Lenin ezeket a megállapításokat tette, a helyzet csak rosszabbodott.

Sztálin a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja XIV. Kongresszusa elé terjesztett jelentésében megállapította:

> A világ legfőbb pénzügyi kizsákmányolója és következésképpen legfőbb hitelezője ma Észak-Amerika és részben segítőtársa: Anglia.
>
> Ez még nem jelenti azt, hogy Európa gyarmati helyzetbe került. Miközben az európai országok

---

* *Lenin* Művei XXIII. kot 266 old. (oroszul).

** Ugyanott. 316. old.

továbbra is kizsákmányolják saját gyarmataikat, pénzügyi téren most már maguk is Amerikától függő helyzetbe kerültek, ez viszont maga után vonja, hogy Amerika kizsákmányolja és a jövőben is ki fogja zsákmányolni őket.*

A nyugat- és középeurópai országokban csupán a kommunisták harcoltak a képmutató amerikai pénzmágnások ellen. Maurice Thorez így ír:

A Párt lille-i kongresszusán (1926 júniusában) szűklátókörűséggel és szektaszellemmel kellett szembeszállnunk. A kongresszuson, mint a Politikai Bizottság tagja — amelybe 1925-ben választottak be — s mint a Központi Bizottság szervezőtitkára, kifejtettem, hogy a kommunisták az igazi hazafiak és a legjobb franciák:

„Napjainkban a kommunisták, ezek az internacionalisták válnak nemzeti örökségünk legelszántabb védelmezőivé. A kommunisták nem akarják, hogy több nemzedék munkájának eredményét kiszolgáltassák az angol és amerikai bankároknak. Nyilvánvaló, hogy amikor a kommunisták erre az álláspontra helyezkednek, amikor a szocialista vezetőkkel ellentétben ezt mondják: «Nem akarunk fizetni az angol és amerikai bankároknak!», ezt nem azért teszik, hogy megörvendeztessék saját országuk bankárait, hanem azért, mert szilárdan eltökélték, hogy minél hamarabb saját bankáraik diktatúrája alól is felszabadulnak."**

---

* *Sztálin* Művei. 7. kot 268—269 old. (oroszul).

** *Thorez.* A nép fia Id kiad 40 old.

A tartományainkból egybegyűlt kongresszusi küldöttek figyelmét felhívtam arra a tényre, hogy országunk felbecsülhetetlen nemzeti kincsei a kapitalista oligarchia kezében vannak, s ennek következtében Franciaország, a világ egyik leggazdagabb és legszebb országa, hanyatlik, ahelyett hogy virágoznék, megosztott, ahelyett hogy egységes lenne és gyenge, ahelyett hogy hatalmas lenne.*

Sztálin előbb idézett megállapítása 1925-ben hangzott el. Húsz évvel később, a második világháború után teljesen kibontakozott az a folyamat, amelynek Sztálin a kezdetét jelezte. Az ellentmondások rendkívül kiéleződtek. Az Egyesült Államok és Anglia imperialista céljaik megvalósítása érdekében szövetségre léptek a legyőzött fasisztákkal saját háborús szövetségeseik ellen.

Minthogy az emberiség sorsa és egy újabb háború elkerülésének lehetősége nagyrészben a béke híveinek erőfeszítésétől függ, egyéb kötelezettségeik mellett rájuk tartozik az a sürgős feladat, hogy leleplezzék az amerikai imperializmust és ne feledkezzenek meg kozmopolita álarcáról sem.

A KOZMOPOLITIZMUS LÉNYEGE

A marxista elmélet a kozmopolitizmus elleni harcban is hatalmas fegyver a béke híveinek kezében.

A marxizmus kezdettől fogva úgy határozta meg a kozmopolitizmust mint a „pénzemberek" eszményképét. Engels 1845-ben „Die Lage der Arbeitender Klasse in England" (A munkásosztály helyzete Angliá-

* Ugyanott. 68. old.

ban) című munkájának utolsó fejezetében kiemelte, hogy a kapitalista burzsoázia számára „minden, ami a földön van, csak a pénzszerzést szolgálja". A nemzeti államot rendőrségi okokból, a kizsákmányolt osztályok elnyomása céljából tartja fenn.

Az üzlethajhászók és bankárok csak egy urat ismernek: a pénzt. Ahol pénzt kereshetnek, ott érzik magukat otthon: *ubi pecunia, ibi patria* (ahol a pénz ott a haza). A pénz jelenti számukra a hazát.

Így tehát a felfelé haladó kapitalizmus korszakában a burzsoá kozmopolitizmus a szabadverseny és a szabadkereskedelem terméke. Marx és Engels 1845-ben „Die deutsche Ideologie" (A német ideológia) című művükben kifejtették, hogy „a modern időkben a szabadverseny és a világkereskedelem létrehozta a képmutató burzsoá kozmopolitizmust . . ."*

1849-ben Marx a szabadkereskedelem kérdéséről ezt mondotta:

> Kimutattuk már, hogy a szabadkereskedelem milyen testvériséget teremt ugyanannak a nemzetnek különböző osztályai között. Aligha lenne más az a testvériség, amit a szabadkereskedelem a föld különböző nemzetei között létrehozna. Csak a burzsoázia agyában születhetett meg az a gondolat, hogy egyetemes testvériségnek nevezze a kozmopolita formában űzött kizsákmányolást. Mindazok a bomlasztó jelenségek, amelyeket a szabad verseny egy országon belül támaszt, sokkal nagyobb arányokban mutatkoznak a világpiacon. Nem is

* MEGA. 4. köt. 263. old.

szükséges behatóbban foglalkoznunk a szabadkereskedelem híveinek ezzel kapcsolatosan terjesztett álokoskodásaival . . .*

A testvériségről szóló álokoskodások hosszúéletűek voltak; a burzsoázia még ma is felhasználja őket. 1949 novemberében a Párizsban működő angolszász újságírók bankettjén Bidault megvetően beszélt a nemzeti határokról és kijelentette, hogy azok „a történelem sebhelyei".

A kozmopolitizmus valójában a kapitalista embertelenség legfelsőbb fokát jelenti, hiszen teljesen kifosztja az embert, elveszi nemzeti jellegét, egész lelkét, s nem hagy meg mást mint gyökértelen, cserélgethető és uniformizált rabszolgáknak, vándorló és névtelen emberárnyaknak „világméretekben" folyó durva és cinikus kizsákmányolását.

A kozmopolita számára az ember szkematikus személy, „világpolgár", akinek nincs családja, nem tartozik semilyen néphez, nincsenek nemzeti hagyományai és sajátosságai. Ezzel ellentétben, a marxisták azt tartják, hogy az embert meghatározott társadalmi fejlődés és meghatározott életkörülmények formálják s mindezek a körülmények meghatározott lelki alkatot, meghatározott nemzeti jelleget adnak neki.

HOGYAN ÉS MIKOR TŰNNEK EL A NEMZETEK ÉS A NEMZETI NYELVEK?

Kétségtelen, hogy a nemzetek életének volt kezdete és vége is lesz. A fentiekben rámutattunk arra, hogy a kapitalizmus előtti időszakban nem voltak

* MEGA. 6. köt. 446. old.

nemzetek. Viszont eljön az idő — a szocializmusnak az egész világon aratott teljes győzelme után — amikor minden nemzet egybeolvad és a nemzeti különbségek eltűnnek. Amikor majd a szocializmus későbbi korszakában az emberiségnek egy közös nyelve és egy közös, a mainál sokkal gazdagabb kultúrája lesz.

De még nem tartunk ott. A SzK(b)P XVI. kongresszusán Sztálin kijelentette:

> Talán különösnek tűnik, hogy mi, akik azt hirdetjük, hogy a jövőben a nemzeti kultúrák egy közös nyelvet használó közös (formában is, tartalomban is) kultúrában *olvadnak össze*, ugyanakkor hívei vagyunk annak is, hogy a nemzeti kultúrák most, a proletárdiktatúra időszakában *felvirágozzanak*. Ebben azonban nincs semmi különös. Lehetővé kell tenni, hogy a nemzeti kultúrák fejlődjenek és kibontakozzanak, kifejtsék minden bennük szunnyadó erejüket, mert így teremtjük meg a feltételeit annak, hogy a szocializmus világgyőzelme időszakában *egy* közös nyelvet használó egységes közös kultúrában olvadjanak össze. A nemzeti formájú és szocialista tartalmú kultúrák felvirágzása *egy* ország proletárdiktatúrájának viszonyai között *azért*, hogy *egy* közös nyelvet használó, *egy* közös (formában is, tartalomban is közös) szocialista kultúrában olvadjanak össze, mikor az egész világon győz majd a proletariátus, és a szocializmus mindennapi életformává válik — éppen ebben van a nemzeti kultúra kérdésének, e kérdés lenini megfogalmazásának a dialektikája.*

---

* *Sztálin* Művei. 12. köt. Szikra 1950. 393. old.

Ez a világ mindenesetre nem úgy valósul meg, hogy kozmopolita módra tagadjuk a nemzeti civilizációk létjogosultságát. A lenini elmélet szerint a nemzeti kultúrák előbb felvirágzanak. A kizsákmányolás alól végleg felszabadult és a szocializmust építő népek sokféle szellemi gazdagságának egyre harmonikusabb fejlődése alakítja ki ezt a jövőt.

Amikor Sztálin e nézeteket hangoztatja, hű marad Lenin időtálló tanításához. Lenin szerint: „A szocializmus célja nemcsak az . . ., hogy a nemzeteket közelebb hozza egymáshoz, hanem az is, hogy egybeolvassza azokat . . ."* Másrészt Lenin hangsúlyozza, hogy ez nem következhet be azonnal, vagy rövid idő mulva. „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége" című művében megállapítja, hogy a nemzeti különbségek még a proletariátus diktatúrájának világméretű megvalósítása után is sokáig, nagyon sokáig fennmaradnak. Ugyanitt „dőre álomnak" minősíti azt az elképzelést, hogy a nemzeti különbségek már akkor eltűnhetnek, amikor a szocializmus még csak a világ egy részén győzedelmeskedett.

Sztálin részletesen kifejti Lenin tételeit a „Nemzeti kérdés és leninizmus" című tanulmányában. Nevetségessé teszi egyeseknek azt a véleményét, hogy a nemzeti különbségek eltűnése és a nemzeti nyelvek megszűnése „felülről jövő rendelkezés alapján" következhet be.

> Ha felülről kiadott rendelkezéssel, kényszer útján kísérelnők meg a nemzeteket egybeolvasztani — írja Sztálin — ezzel az imperialisták malmára

---

* *Sztálin* Művei 11. köt. Id. kiad. 376. old.

hajtanánk a vizet, halálos csapást mérnénk a nemzetek felszabadulásának ügyére, elhantolnánk a nemzetek együttműködésének és testvériségének ügyét.*

Manapság az imperializmus lakájai azt hirdetik, hogy nyomban el kellene fogadni egy egyetemes nyelvet, vagy legalább is kezdetnek egy „európai" nyelvet, amely — csak úgy véletlenül — a Washingtonban beszélt nyelv lenne. Egy olyan fontos angol személyiség, mint Birley, az arisztokratikus Eton College igazgatója, 1949 végén azt javasolta a közismert „Reith Lectures" előadássorozat keretében, hogy „az európai kulturális egység elősegítése céljából" sürgősen válasszanak ki „egy közös nyelvet, amelyet Európa minden iskolájában kötelezően tanítanának". Birley úr számára a választás nem volt kétséges, „csupán attól tartott, hogy az angol nyelv nem nyer könnyen csatát a franciával szemben".

1949 december 10-én a *Corriere della Sera* feltűnéstkeltő tudósítást közölt, amelyet Raffaele Calzini írt Londonból ezzel a címmel: „Az angol nyelv nélkülözhetetlen eszköz. Tanítsunk meg minden olaszt erre az új eszperantóra."

A cikk felett nagy vita indult. Írója szerint az angol nyelv ma olyan szerepet tölt be, mint annak idején a latin. Szépségét madárdalhoz hasonlította (de mit mondjunk akkor az olasz nyelv csodálatos zenéjéről?) és azt állította, hogy használata megszüntethetné „a nacionalista és politikai gyűlölködést". „Az angol nyelv éppoly népszerű lett, mint a dollár" — mondja a cikk-

* Ugyanott 378 old

író, s követeli az angol nyelv kötelező tanítását már az elemi iskolában, „a legkisebb és legtávolabbi falvakban is".

> Nem szabad azt hinnünk — teszi hozzá még Calzini — hogy a francia nyelvnek ma is megvan az a nemzetközi fontossága és kiváltságos helyzete, amit a XVIII. század végén ügyessége, irodalma és eleganciája révén vívott ki magának.

Ilyen módon akarják „tudományosan igazolni" az amerikai nagykapitalista ragadozók hatalmi törekvéseit.

De térjünk vissza a tényekre.

A nemzet történelmi kategória; nem tekinthetjük örökkévalónak, de nem is szabad lebecsülnünk szilárd valóságát és hosszú életét. A kozmopolitizmus ideológiája ma csupán segédeszköz az amerikai imperialisták kezében a világuralomért folytatott harcban. A burzsoá szociológusokat egyszerűen az amerikai monopóliumok iránti szolgai engedelmességük indítja arra, hogy hamis „tudományuk" legújabb kitalálásaként a nemzeti szuverenitásról való lemondást s egy világkormány felállításának szükségességét hirdessék, miközben hazug módon a civilizáció fejlődésére hivatkoznak.

A KAPITALISTA VILÁG KÉT ELLENTÉTES IRÁNYZATA

A történelem pontról-pontra igazolja Lenin és Sztálin tételét, amely szerint a kapitalista világban a nemzetek közti viszony fejlődésében két ellentétes irányzat mutatkozik: egyrészt a nemzeti függetlenség

kivívására és nemzeti államok alakítására irányuló törekvés, amely az imperialista elnyomás és a gyarmati kizsákmányolás alapján keletkezett, másrészt pedig a világgazdasági kapcsolatok kifejlődésével kapcsolatban a nemzeti válaszfalak lerombolására és soknemzetiségű államok alakítására irányuló törekvés.

Már a Kommunista Kiáltvány rámutatott, hogy a kapitalizmus a termelés és kereskedelem módszereinek nemzetközivé tételét óhajtja:

> A burzsoázia a világpiac kizsákmányolásával valamennyi ország termelését és fogyasztását nemzetközivé tette . . . A régi helyi és nemzeti önelégültség és elzárkózottság helyébe a mindenfelé elágazó forgalom, a nemzetek egymástól való sokágú kölcsönös függése lép.*

Sztálin a következő szavakkal határozza meg ezt az irányzatot:

> A kapitalizmus fejlődésében a mult század óta jelentkezett egy irányzat, amely a termelés és a kereskedelem nemzetközivé tételét, a népek gazdasági közeledését és hatalmas területek összefüggő egészbe való fokozatos egybeolvasztását célozza.

De ez az irányzat a kapitalista tulajdonviszonyok körülményei között csak a gazdaságilag elmaradott népek kizsákmányolása és leigázása útján valósulhat meg. A Kommunista Kiáltvány is kiemeli, hogy a burzsoázia

---

* *Marx—Engels.* Válogatott művek. Id. kiad. 14. old.

. . . a barbár és félbarbár országokat a civilizáltaktól, a paraszt népeket a burzsoá népektől, a Keletet a Nyugattól tette függővé.*

Sztálin az egyesítési törekvés formáiról megjegyzi:

Ez az irányzat olyan sajátságos formákban fejlődött ki, amelyek egyáltalán nem feleltek meg belső történelmi értelmének. A kapitalizmus fejlődése során a népek kölcsönös függése és a területek gazdasági egyesülése nem úgy jött létre, hogy a népek, mint egyenjogú egységek, együttműködtek, hanem olymódon, hogy egyes népek leigáztak más népeket, a fejlettebb népek elnyomták és kizsákmányolták a kevésbbé fejlett népeket. Gyarmatok meghódítása és kifosztása, a nemzetek elnyomása és a nemzetek egyenlőtlensége, imperialista önkény és erőszak, gyarmati rabszolgaság és a nemzetiségek jogainak megtagadása; végül pedig a „civilizált" nemzetek harca egymás között a „nem civilizált" népek feletti uralom megszerzése céljából — ezekben a formákban zajlott le a népek gazdasági közeledésének folyamata.

A kozmopolitizmus ideológusai éppen azzal akarják becsapni a világot, hogy magasztalják azt a törekvést, amely a termelés és a kereskedelem módszereit nemzetközivé akarja tenni, de elhallgatják, hogy ez milyen vészes következményekkel jár a kapitalista rendszerben. Ezzel szemben a Szovjetunióban élő ötven nemzetiség harmonikus tervgazdálkodása, valamint a Szovjetunió önzetlen gazdasági együttműködése a népi demokra-

---

* *Marx—Engels.* Válogatott művek. Id. kiad. 15 old.

tikus országokkal bizonyítja, hogy a proletariátus a termelés és a kereskedelem nemzetközivé tételét a nemzetek egyenjogúsága alapján valósítja meg s az elmaradt nemzetek számára biztosítja a haladottabb nemzetek segítségét.

Ezért írta Sztálin a nemzeti függetlenség kivívására irányuló törekvés és a nemzeti elszigeteltség megszüntetésére irányuló törekvés viszonyáról:

> Az imperializmus számára ez a két tendencia kibékíthetetlen ellentmondást jelent, mert az imperializmus nem élhet kizsákmányolás nélkül, a gyarmatok erőszakos visszatartása nélkül az „egységes egész" keretében, mert az imperializmus a nemzeteket csak annexiók és gyarmati hódítások útján tudja egymáshoz közelíteni, ezek nélkül az imperializmus egyáltalán elképzelhetetlen.
>
> Viszont a kommunizmus számára ezek a tendenciák csak két oldala egy és ugyanazon ügynek, az elnyomott népek felszabadításának az imperialista iga alól, mert a kommunizmus tudja, hogy a népek egységes világgazdaságban való egyesítése csak kölcsönös bizalom és önkéntes megegyezés alapján lehetséges, hogy a népek önkéntes egyesülésének útja csak a gyarmatoknak az „egységes" imperialista „egész"-től való elszakadásán át vezet, önálló államokká alakulásán át.*

E két irányzat harca alapjaiban rendíti meg a burzsoá típusú soknemzetiségű államokat; megmutatja gyengeségüket és törékenységüket. Kiderül, hogy

---

* *Sztálin*. A leninizmus kérdései. Id. kiad. 68. old.

a szétesés elől nem tudnak megmenekülni; az osztrák-magyar monarchia összeomlása is ezt bizonyítja. A burzsoá típusú soknemzetiségű államokban a nemzeti ellentétek bonyolult szálai mindjobban összekúszálódnak. Még akkor is, ha új nemzeti államok alakulnak — amint az Közép-Európában az első világháborút követően történt — az új államok burzsoáziája nyomban az önrendelkezési jog megszerzése után a nemzeti különállás, a nemzeti elszigeteltség felé hajlik s innen erednek az újabb súrlódások a nemzetek között. Ebből adódik az a végzetes következmény, hogy a kis nemzeti államok az imperialista nagyhatalmak játékszerévé válnak.

A kozmopolitizmusnak nincs más feladata, mint hogy betetőzze ezt a fejlődést és a leggyengébb kapitalista államokat véglegesen a leghatalmasabb imperializmus egyszerű játékszereivé tegye. Csupán a proletariátusnak a burzsoázia felett aratott győzelme és a szocializmusban egyenjogúvá vált és szabad nemzetek felvirágzása nyujt lehetőséget arra, hogy később az emberiség „egységes egészbe" olvadjon össze.

A kozmopolitizmus szorosan összefügg a nacionalizmussal. Ez megmutatkozott a Szovjetunióban is, amikor a nagyorosz soviniszták a nemzeti különbségek és a nemzeti nyelvek azonnali eltünéséről szóló elméletet hangoztatták és nem akartak hozzájárulni ahhoz, hogy a kis nemzetek, a nemzeti kultúrák kikristályosodjanak, kifejlődjenek és felvirágozzanak.*

---

* Azok a burzsoá nacionalisták viszont, akik el akarták szakítani a nemzeti koztársaságokat a Szovjetuniótól és le akartak mondani ezekben a koztársaságokban a szocializmus építéséről, hamisan azt bizonygatták, hogy a szovjet nemzetek

Ezzel szemben Sztálin állandóan hangsúlyozta, hogy a marxizmus-leninizmus a beolvasztási politikát, mint népellenes, ellenforradalmi és ártalmas politikát — feltétlenül kirekeszti fegyvertárából.*

HARC AZ IMPERIALISTA BEOLVASZTÁSI ÉS TERJESZKEDÉSI POLITIKA ELLEN

A beolvasztási politika azt jelenti, hogy egyik nemzet elnyeli a másikat, megakadályozza nemzeti fejlődését, elnyomja a nemzeti nyelveket és civilizációkat. Ezt a politikát követik ma az amerikai imperialisták.

Sztálinnak a nemzeti és gyarmati kérdésről szóló tanulmányai kitűnő fegyverül szolgálnak a mai kozmo-

---

megszűntek nemzetek lenni akkor, amikor egyesültek a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségében. Ezek a nacionalisták ahhoz a marxistaellenes kísérlethez folyamodtak, hogy revízió alá vegyék Sztálin meghatározását a nemzetről. Sztálin 1929-ben „Nemzeti kérdés és leninizmus" című tanulmányában kimutatta, hogy hamis és veszélyes az a felfogás, amely csak a saját, külön állammal rendelkező nemzeteket ismeri el nemzetnek. E szerint — mondja Sztálin — az imperialista világban „... az elnyomott nemzeteket, amelyeknek nincs önálló államiságuk, egytől-egyig törölni kellene a nemzetek kategóriájából ..." (*Sztálin* Művei. 11. köt. Id. kiad. 364. old.) és azokat a nemzeteket, amelyek — akárcsak időlegesen is — elvesztik függetlenségüket, elhalt nemzeteknek kellene tekinteni. Ez elméletileg badarság, gyakorlatilag pedig az imperializmus igazolására vezet, mert éppen az imperialisták állítják, hogy külön nemzeti kormányok hiánya feljogosítja őket e népek elnyomására. A Szovjetunió burzsoá nacionalistái egészen természetesen ugyanazt a „tételt" használták fel érvelésül, mint az imperialisták.

* *Sztálin* Művei 11. köt. Id. kiad. 378. old.

politizmus minden válfaja ellen vívott harcban. Az imperialisták a kozmopolitizmus leplébe burkolják soviniszta céljaikat, terjeszkedési politikájukat. A jobboldali szocialisták, a Blumok, Bevinek, Spaakok, Rennerek, Schumacherek és Saragatok pedig alázatosan kiszolgálják imperialista gazdáikat.* A szocializmusnak és a demokráciának ezek az esküdt ellenségei idejétmúlt előítéletnek tartják a nemzeti szuverenitást és megsemmisítését sürgetik. Világkormány felállítását óhajtják, amely természetesen az angol-amerikai imperialisták védnöksége alatt állana. A nemzetek beolvadása az úgynevezett európai közösségbe, azt jelentené, hogy az új „felsőbbrendű faj" egyszerűen elnyeli őket.

---

* Egyébként mulatságos látvány, hogy az amerikai imperialisták néha milyen leereszkedő gúnnyal és nagyúri megvetéssel kezelik „szocialista" lakájaikat. A *L'Aide américaine á la France* című folyóirat 1949 decemberi számában így ír Spaakról: „Ez a régi szélsőséges szocialista vitathatatlanul megszelidült. Bruxelles egyik villanegyedében burzsoá módon él nagyon elegáns feleségével, aki inkább törődik otthonával, mint a politikával. Fia a brit tengerészetnél szolgál és két lánya közül az idősebbik most ment férjhez egy angolhoz. Frigyüket Cento pápai nuncius áldotta meg." Spaakot védnökei olyan alaposan mutatják be, hogy még ellenfelei sem tudnák jobban jellemezni! Ime, még további néhány sor: „Amikor viharos multjáról beszél vele az ember, mosolyogva azt mondja: fiatalság — bolondság! Amikor emlékeztetik rá, hogy valamikor Belgium semlegességének híve volt, azt válaszolja: az az idő már elmult ... Még az öltözködése is megváltozott: egykor széleskarimájú kalapot és széles, csokorra kötött nyakkendőt hordott, most «Eden»-kalapot és keskeny, hosszú nyakkendőt visel. Ehhez szokott a Themze partján." — A nagyburzsoá gazda beszél ilyen könnyed hangon az inasáról.

A híres amerikai „életmód" elfogadása a gyakorlatban azzal járna, hogy népeinkből igavonó állatot csinálnának és még ágyútölteléknek is felhasználnák őket.

A kozmopolitizmus logikusan egészíti ki Tito burzsoá nacionalizmusát, a népek biztonsága, az államok függetlensége és a béke ellen irányuló merényleteit; a budapesti per jól megmutatta ezt. Az erőszakos beolvasztás, a leigázás és kizsákmányolás régi politikája — amelyet Tito követ — elválaszthatatlan a kapitalizmus történetétől. A kapitalizmus törvénye az, hogy a nagyhatalmak elnyomják a kis és gyenge nemzeteket; a szocializmus törvénye szerint a nemzetek egyenlőek és szabadon fejlődnek.

De az új beolvasztási politika irányítói ne örvendezzenek túlságosan korán! Népellenes és ellenforradalmi politikájuk végül is kudarcba fullad. Sztálin rámutat arra, hogy

> ... a nemzetek és a nemzeti nyelvek rendkívül szívósak és óriási az ellenálló erejük a beolvasztási politikával szemben.*

Sztálin emlékeztet arra, hogy a törökök, akik mindenki másnál kiméletlenebbül folytatták beolvasztási politikájukat, nem tudták megsemmisíteni a balkáni nemzeteket. A cároknak sem sikerült eloroszosítani a lengyel nemzetet s a poroszok vagy osztrákok sem tudták elnémetesíteni. Az örmény és a grúz nép évszázadokon át ellenállt a perzsák és törökök beolvasztási kísérleteinek. Az angolszász imperialisták, akik olyan hosszú idő óta annyi népet elnyomnak Ázsiában,

---

* *Sztálin* Művei II. köt. Id. kiad. 379. old.

Afrikában, a csendesóceáni szigeteken és Amerikában, szintén kénytelenek lesznek meghátrálni a szabadságszerető népek egységfrontja előtt.

Bukásuk gyorsan következik be, mert az elnyomott országokban egyre erősebb ellenállásba ütköznek, s ez az ellenállás nemcsak politikai téren, hanem a filozófia, a társadalomtudomány, jogtudomány területén, a nyelvek, az irodalom oktatásában, a művészet és általában az egész kultúra területén megnyilvánul.

Le kell tépni az álarcot a világuralomról álmodozó imperialistákról! Szembe kell szállni azzal az „agytröszttel", amelyet a dollárdiplomácia arra használ fel, hogy a nemzetközi együttműködés leplébe burkolja terjeszkedési politikáját. Az imperializmus ideológiája — mondotta Lenin — mindent felülmúl „undorító képmutatásának agyafúrtságával".

1948-ban New Yorkban egy gyüjteményes kötet jelent meg Harry Moore szociológus szerkesztésében. A könyv egyik szerzője, Raymond Fosdick, „Éljünk, vagy legyünk öngyilkosok?" című tanulmányában hangoztatja, hogy a patriotizmus bomlasztó erővé vált. Ugyanezt a gondolatot terjeszti J. Brierly angol jogász, aki „A jog és az állam elméletben és gyakorlatban" címmel 1948-ban Londonban megjelent könyvében az államok szuverenitását „veszélyes anakronizmusnak" minősítette. Lorwin és más amerikai közgazdászok azzal az érveléssel támogatják ezt a hazug tételt, hogy a nemzeti szuverenitás akadályozza a világ tervszerű elrendezését és egységes világgazdaság kialakítását.

A. B. Rein, a Duke Egyetem (Észak-Karolina) lélektan professzora egészen furcsa érvekkel tagadja a nemzeti szellem létjogosultságát. Azt állítja, hogy a

világ „szuperszellem", olyan egység, amelyben az „egésznek" uralkodnia kell az összetevő részek felett.

Így támogatja a hivatalos „tudomány" Churchillt és Trumant, így akarják „tudományosan" igazolni a fultoni beszéd és a hágai „Egyesült Európa"-kongresszus imperialista céljait.

A BURZSOÁZIA ELÁRULJA A HAZÁT

Marx több mint száz évvel ezelőtt ezt írta:

> A burzsoázia igazi hazafisága . . . puszta színleléssé fajult, amióta pénzügyi, kereskedelmi és ipari tevékenysége kozmopolita jelleget öltött.*

A burzsoázia ugyan még játszik a „haza" szóval, hogy becsapja a tömegeket, de

> amikor a profitról van szó, elárulja hazáját és mohó pénzvágyában saját népének érdekeivel ellentétben álló kereskedelmi egyességeket köt bármely idegen országgal.**

Napjainkban Franciaország, Anglia, Olaszország, Görögország és sok más ország burzsoáziája a legocsmányabb egyességeket köti az amerikai imperializmussal saját népe ellen. A kínai dolgozók hazafisága, a görög demokraták hosszú harca, a gyarmati országok népeinek felszabadító mozgalmai és a nyugateurópai hazafias erők ellenállása bizonyítja, hogy a kozmopolitizmus mérgének megvan az ellenszere.

---

* *Marx—Engels* Archivum III. kot. 335 old

** *Lenin* Művei. XXIII. kot. 158. old. (oroszul)

A nép Franciaországban is elutasítja a kozmopolita ideológiát. A burzsoázia nagy tömegei viszont elárulták a nemzet érdekét és így szívesen fogadják azt a propagandát, amely igazolja a müncheni egyezkedés idején és később Hitler szolgálatában követett magatartásukat, s az amerikai tőke érdekeit szolgáló jelenlegi politikájukat.

SZOVJETELLENESSÉG ÉS KOZMOPOLITIZMUS

Valamennyi kozmopolitára jellemző egyébként, hogy felhívják a proletariátust, mondjon le az osztályharcról, fogadja el a „nemzeti közösséget" és fordítson hátat a Szovjetuniónak.

A kozmopolitizmus leleplezéséhez, a „világszövetség" hívei igazi arcának megismeréséhez az is elégséges, ha rámutatunk, hogy eleve kizárják ebből a „szövetségből" a Szovjetuniót és a népi demokratikus országokat. Így például Harold C. Urey chicagoi egyetemi tanár, az atomkutatás ismert szakértője, támadja az Egyesült Nemzetek Szervezetét, „világkormány" felállításának szükségességét bizonygatja és kertelés nélkül kimondja:

> Lehetetlennek tartom olyan világkormány felállítását, amelyben Oroszország és szövetségesei éppúgy résztvennének, mint a nyugati demokráciák. Tehát . . . nem tudnók egy olyan világkormány fennállását biztosítani, amely az egész világot átfogná.

1949 november 16-án Visinszkij az ENSz Közgyűlése Politikai Bizottságának ülésén elhangzott nagy beszédében rámutatott, hogy az amerikai irányítással

kötött szerződések és megegyezések mind a Szovjetunió ellen irányulnak:

> Kénytelen vagyok kijelenteni, hogy mindaz, amit az Északatlanti Egyezmény békés céljairól mondanak, nem bírja el a kritikát . . . Az Egyesült Nemzetek Szervezete nem járult hozzá az Északatlanti Egyezmény létrehozásához. Önök ezt a szövetséget nélkülünk és sok más állam nélkül szervezték meg. Nyilvánvaló, hogy miért. Azért, mert ez a szövetség ellenünk irányul.*

AZ AMERIKAI IMPERIALIZMUS URALKODNI AKAR AZ EGÉSZ VILÁGON

Az amerikai imperializmus szabad kezet akar biztosítani magának a világ minden részén és ezért elsősorban meg akarja szüntetni a vámkorlátokat, amelyek akadályozzák gazdasági terjeszkedésében. Clara Luce, a *Life* című folyóirat főszerkesztőjének felesége, volt képviselőházi tag, az Egyesült Államokban tett hosszú körútjából ezt a következtetést vonta le:

> Amerika két világháborút élt át, de azok nem hagytak olyan keserű emlékeket az emberekben, mint az 1930-as nagy gazdasági válság, az az átkozott időszak, amikor a munkanélküliek almát árultak az utcán.

Legkevésbbé sem az idealizmus vezette az amerikai közgazdászoknak azt a fontos csoportját — ide tartoz-

---

* *Visinszkij.* Harc a békéért. Id. kiad. 135. old.

tak a Harvard egyetem tanárai is — amely „különleges tanulmányai" eredményeképpen megállapította, hogy az Egyesült Államoknak „kell átvennie a világ gazdasági vezetését".

Az idealizmus nem igen izgatja ezeket az „öntelt és barbár" üzletembereket, akikről André Siegfried valamikor még így nyilatkozott:

> ... A newyorki hitelező ridegen és leplezetlenül úgy tekint Európára, mint az uzsorás, aki vigyáz a pénzére, mint a gazdag ember, aki számít arra, hogy visszaszerzi kölcsönadott pénzét. Ebből az a veszély származik, hogy Amerikának minden szabad: nem kell semmit és senkit sem kímélnie. Ha úgy tetszik önkényesen cselekedhet: megfojthat embereket és kormányokat, támogathatja őket a sajátmaga által választott feltételek mellett és ellenőrizheti őket.*

Az amerikai üzletemberek „önzetlenségét" és „fair play"-szellemét jól megvilágítja az a kis hír, amelyet 1949 október 26-án közölt a párizsi sajtó ezzel a címmel: „Francia kereskedelem az Egyesült Államokkal":

> Gruère úr, a Francia Külkereskedelmi Vállalatok Országos Szövetségének elnöke most érkezett haza Dallasból, ahol egy vándorkiállítást nyitott meg. A kiállítás célja az, hogy az amerikai közönség megismerje a francia minőségi árucikkeket. Gruère úr sajtónyilatkozatokban rámutatott arra, hogy

---

* *Siegfried.* Les États-Unis d'aujourd'hui. Id. kiad. 266. old.

az Egyesült Államok felé irányuló külkereskedelem nehézségekbe ütközik az igen magas vámok miatt. A francia csipke vámját értékének 60 százalékában, a fínom fehérneműét értékének 70 százalékában és az ékszerekét értékük 40—55 százalékában szabták meg. E vámtételeknek rendes körülmények között nem volna szabad meghaladniok a 15 százalékot.

Az Egyesült Államok kormánya nem akarja engedélyezni az európai áruk behozatalát, de rákényszeríti Európára az amerikai termékeket.

1950 január 26-án Hoffmannak, a Marshall-terv igazgatójának párizsi utazásával kapcsolatban a sajtóügynökségek jelentették, hogy „Washington nem egyezik bele olyan európai kereskedelmi övezet felállításába, amely független az Egyesült Államoktól". Nem engedhető meg, hogy olyan övezet létesüljön, amelyben „az élelmiszerszükségletet kielégíthetnék anélkül, hogy az Egyesült Államokra szorulnának". Valóban, „az a veszély állhat elő, hogy az Egyesült Államok nyakán marad a gabona teljes kiviteli feleslege". Így ír a *Figaro*, pedig ez a lap nagyon odaadóan szolgálja az amerikai érdekeket. Mégsem tudja leplezni, hogy a Marshall-tervnek és az úgynevezett amerikai „segítségnek" alapja az önzés és kapzsiság.

Milyen jellemző, hogy éppen most terjesztik az Egyesült Államokban a hírhedt „geopolitika" eszméjét, amelyet Hitler és Göbbels propagandájának fegyvertárából szedtek elő! Hermann Rauschning, az Amerikában letelepedett német fasiszta nem talál süket fülekre, amikor szüntelenül hirdeti, hogy tanulni

kell a nácik hibáiból, akik főleg abban tévedtek, hogy csupán korlátozott keretben igyekeztek kiépíteni totális rendszerüket. Alá kell aknázni az Egyesült Nemzetek Szervezetét és amerikai uralom alatt meg kell alakítani a totális jellegű „Nemzetek Unióját".

Truman 1945 december 19-i üzenete úgyszólván hivatalosan fogalmazta meg az Egyesült Államok világuralmi terveit.

> Valamennyiünknek fel kell ismerni — mondotta Truman — hogy győzelmünk révén az amerikai népre hárult a felelősség a világ irányításáért.

1949 január 5-én a Kongresszus két házának együttes ülésén Truman ugyanezt a gondolatot fejtette ki:

> „Ma a világ számít arra, hogy vezetőszerepet játsszunk."

A kozmopolitizmus mögött tehát háborús és agressziós célok húzódnak meg. Ezekután tudjuk, mit érnek azoknak az embereknek szép szavai, akik a „világpolgárság" propagandáját egybekapcsolják az atombombával való zsarolással. Jól láthatjuk, hogy csupán a „lélektani háború" egymást kiegészítő két változatáról van szó. A lélektani háborúra egyébként — előzetes kiadásként — 50 milliárd dollárt irányoztak elő.* Ha az atomkutatás a finánctőke központi csoportjának, a Morgan-Mellon bankháznak ellenőrzése

---

* A *Daily Mirror* 1949 november 4-i számában közölt értesülés az amerikai külügyminisztériumnak e kérdésről készült tanulmánya nyomán.

alatt áll, elkerülhetetlen, hogy a tudományt és általában a kulturális életet is szolgálatukba és ellenőrzésük alá vonják. Az amerikai militaristák és azok a tudósok, akik mindenben kiszolgálják őket, a kommunizmus elleni harc ürügyével haladéktalanul mozgósítani akarják a gazdasági életet (Bernard Baruch). Nem véletlen, hogy az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarája mindíg a leghatározottabban támogatta a Nyugat-Európa katonai és állítólagos gazdasági megsegítésére irányuló politikát. A trösztök urai arról beszélnek, hogy küzdeni kell az Amerikát fenyegető „kommunista veszély" ellen, de ezzel csupán saját reakciós terrorpolitikájukat akarják álcázni s ugyanakkor támadó háborúra gondolnak, azt készítik elő.

Ezért pénzelnek New Yorkban tíz emigráns ellenforradalmi „nemzeti" bizottságot (beleértve a balti államok állítólagos képviselőit is, amelyek a valóságban szovjetellenes összeesküvési központok).*

---

* Lásd: *New York Herald Tribune*. 1948 december 7. 1949 november 18-a óta működik New Yorkban az „Összorosz Antikommunista Központ Szervező Bizottsága", amely 1950 januárjában összehívta az Európában, Amerikában és Afrikában élő szovjetellenes orosz emigránsok kongresszusát. Az árulók és összeeskuvők e bizottságának egyik hivatalos célja az, hogy tájékoztassa és tanácsokkal lássa el az imperialista tábor kormányait. Propagandát fejt ki az orosz eredetű amerikai állampolgárok körében is. Nyiltan szovjetellenes háborúra uszít s azt „keresztes hadjáratnak" nevezi. E bizottság tevékenységét összekapcsolták a „Kelet-Európa Felszabadításáért Kuzdő Bizottság" működésével. Ezt a bizottságot három volt amerikai nagykovet, Bullitt volt moszkvai és párizsi, Grew volt tókiói és Bliss Lane volt varsói nagykovet irányítja. Bliss Lane 1950 januárjában el-

Az 1949—1950-es és az 1940—1941-es gazdasági évek katonai kiadásainak összehasonlításából kiderül, hogy — bár az 1940—41-es gazdasági év a leglázasabb katonai előkészület ideje volt az Egyesült Államokban — a legutóbbi költségvetési évben mégis több mint háromszor annyit költöttek katonai célokra, mint akkor (1940—41-ben 6,5 milliárd dollárt, 1949—50-ben pedig 21,7 milliárdot).

Az 1950—51-es költségvetési évben 30 milliárd dollárt irányoztak elő katonai kiadásokra, vagyis az összes kiadások 71 százalékát. Ezzel szemben közoktatásra és közegészségügyre az összes kiadásoknak csak egy-egy százaléka jut.

Vizsgáljuk meg közelebbről — mégpedig amerikai adatok alapján — hogy mi történik az Egyesült Államokban a tudományos kutatás terén.

A *New York Times* 1949 december 5-i száma azzal dicsekszik, hogy az amerikai kormány az új tanévben példátlan erőfeszítést tesz a felsőoktatás érdekében. Több mint százmillió dollárt juttat 200 egyetemnek és más, hasonló intézménynek kutatások céljaira, vagyis ötször annyit, mint az előző években. De a lap hozzáteszi — jegyezzük meg jól — hogy ennek az alapnak legnagyobb részét a hadügyminisztérium, az Atomerő Bizottság, a légügyi és haditengerészeti minisztérium adja. A haditengerészeti minisz-

---

látogatott Londonba, Párizsba, Rómába és Németországba, hogy megszervezze az emigrált lengyel fasisztáknak a népi demokratikus Lengyelország ellen irányuló aknamunkáját. Főleg a Mikolajczyk-féle Népi Parasztpárt és az Arcyszewski és társai által irányított jobboldali szocialisták maradványaira támaszkodik.

térium egymaga óriási arányú egyetemi kutatási programot irányít — kétszáz tudományos intézetben húszmillió dollár évi költséggel ezerkétszáz problémát dolgoztat fel — s majdnem háromezer tudóst és kétezerötszáz tudományos munkatársat foglalkoztat.

> Az alapvető kutatási program keretében az ország igen sok kiváló tudósa áll javaslataival és tanácsaival a haditengerészeti minisztérium rendelkezésére — írja a *New York Times*.

Az Atomerő Bizottság az 1948—49-es iskolai évben tízmillió dollárt folyósított az egyetemeknek kutatási célokra. Ezenkívül bizonyos egyetemi intézmények az Atomerő Bizottsággal kötött szerződés alapján a bizottság saját laboratóriumaiban végeznek kutatásokat. Mintegy százötven egyetemi intézetben összesen ezer kutató dolgozik a bizottság számára.

A bostoni egyetem 1949—50-ben 500 000 dollárt kapott, nagyobbrészt a légügyi minisztériumtól, a repülőgépipar anyagellátását biztosító vezető szervtől és a Tengerészeti Kutató Intézettől. Ezen az egyetemen főleg optikai kérdéseket tanulmányoznak, „különösen a repülőgépről való fényképezés problémáival foglalkoznak". Egy másik nagyobbszabású kutatási program a felsőbb légrétegek fizikai viszonyainak, valamint a V—2-nek és egyéb rakétalövegek alkalmazásának tanulmányozására irányul.

Más szóval: az amerikai tudomány és az amerikai egyetemek rohamosan militarizálódnak.

Az amerikai egyetemek már régóta a trösztök kezében vannak, nagyrészben a trösztök támogatták és tartják fenn ma is őket. A magánipar ebben az évben

huszonötmillió dollárt „ad" az egyetemeknek, de ennek fejében megköveteli, hogy az egyetemeken kevésbbé foglalkozzanak az alapvető elméleti tudományokkal, dolgozzanak inkább a hadiiparhoz szükséges tudományok terén. Ezt bizonyítja sok tudós, akinek hangját a *New York Times* nem tudja teljesen elhallgattatni. Most már maga az állam is — a trösztök állama — nagymértékben beavatkozik az egyetemek ügyeibe. Nem csupán általános politikáját igyekszik fenntartás nélkül érvényesíteni az egyetemeken, hanem technikailag is korlátozza a tudományos kutatómunkát a háborús gyujtogatók közvetlen szükségleteinek megfelelően.

Az ujság ezt írja:

> Sok kiváló professzor aggodalmát fejezte ki, hogy a nagy kormánytámogatás veszélyessé válhat... Attól tartanak, hogy ennek talán állami „beavatkozás" és „ellenőrzés" lesz az ára.
>
> Henry M. Winston, a Brown Egyetem elnöke és egyben az Amerikai Egyetemek Szövetségének vezetője rámutatott ezekre a veszélyekre. Megállapította, hogy a kutatásokat támogató kormánysegély veszélyes, mert eltéríti az egyetemeket eredeti hivatásuktól és túl sok időt és energiát vesz el az egyetem programjának megvalósításától.

A washingtoni egyetem képviselői rámutattak, hogy a hadsereg napról-napra különféle kutatásokra ad megbízást, új fegyverek gyártási eljárását dolgoztatja ki. Az egyetemi hallgatókat technikai szakértőkként és tudományos segéderőkként használja fel olyan munkákban, amelyek nem viszik előbbre tudományos képzésüket. Emiatt panaszkodtak a minnesotai egyetem

képviselői és Thorndike Saville, a newyorki egyetem mellett működő műszaki főiskola igazgatója is.

A legkiválóbb amerikai egyetemi tanárok tiltakoznak a felsőoktatás militarizálása ellen.*

---

* Felesleges hangsúlyozni, hogy a „lélektani háború" szelleme általában áthatja az Egyesült Államok egész közoktatását. 1949 tavaszán az Országos Nevelésügyi Egyesület tanácsokat adott, milyen módszereket kövessenek az amerikai iskolák, hogyan segítsenek a „Szovjetunió ellen folyó hidegháború megnyerésében". Norton, a Columbia Egyetem tanára, a közoktatás politikai kérdéseivel foglalkozó egyesület különleges bizottságának elnöke, kijelentette: „A nemzetközi válság mai időszakában fokozott felelősség hárul a nevelőkre, mert fennáll annak lehetősége, hogy a hidegháború folytatódik még akkor is, amikor a ma iskolába járó gyermekek már felnőttek." A bizottság tagjai között van Eisenhower, Johnson, a newyorki iskolák főfelügyelője és Carmichell, a Carnegie Alapítvány nevelési csoportjának elnöke. A bizottság „tanácsaival" kapcsolatban a *New York Times* megjegyezte: a közoktatásügyi minisztérium képviselői korábban panaszkodtak, hogy nem voltak meghatározott politikai utasítások a kommunistaellenes tanok iskolai oktatására és nem volt megfelelő „tananyag" erre a célra. Sajnálták — írja az ujság — hogy „mindaz, amit a kommunizmus elleni harc érdekében tehettek, csupán annyi volt: megküldték az iskoláknak a kommunizmus elleni harc kérdéseivel kapcsolatos hivatalos közleményeket; ezeket az okmányokat hivatalos helyekről, így többek között a kongresszus bizottságaitól kapták". Az amerikai iskolákat tehát az Amerikaellenes Tevékenységeket Vizsgáló Bizottság látja el szellemi táplálékkal.

Wood, az Amerikaellenes Tevékenységeket Vizsgáló Bizottság elnöke 1949-ben követelte, hogy az egyetemek küld ék be ellenőrzés céljából társadalomtudományi, gazdaságtudományi, földrajzi, filozófiai, történelmi és irodalmi kézikönyveiket. Az *In Fact* című folyóirat közlése szerint több mint ötszázhatvan könyvet „fekete listára" tettek. Így például

Nagy szerencse az emberiség számára, hogy az amerikai kormány és a trösztök már régen nem egyedüli birtokosai az atomfegyvernek. A TASzSz Iroda 1949 szeptember 25-i közleménye megcáfolta az amerikai militaristáknak azt a gondosan terjesztett hazugságát, hogy az Egyesült Államok meg tudná valósítani a Hitler-féle villámháború egy új változatát, könnyen le tudná győzni a demokrácia és a szocializmus védelmezőit és az atombomba segítségével világuralmat tudna biztosítani magának.

A világ sorsáról azonban nem a „geopolitika" pénzmágnásai döntenek. Ma már az egyszerű emberek százmilliói érdeklődnek a politika iránt és dolgoznak a béke megvédéséért. A második világháború a világuralomra törő fasiszta Németország összeomlásával végződött. Az angol-amerikai imperialisták pedig vonják le a tanulságot ebből a bukásból.

A fizikai dolgozók a haladó értelmiséggel együtt szembeszállnak a háborús tervekkel a világ minden részén és az Egyesult Államokban is. 1949-ben az Egyesült Államokban számos kongresszust és értekezletet tartottak a béke védelmében. Az amerikai közvélemény határozottan ellenezte az Atlanti Egyezmény megkötését és az amerikai dolgozók tiltakoztak a kommunista vezetők elítélése ellen. Ezek a tények és más amerikai belpolitikai események bizonyítják, hogy a dolgozók Amerikában — minden rendőri terror ellenére is — készek harcolni a békéért, a demokráciáért és az állampolgári jogokért.

---

a newyorki iskolákból kitiltották Mark Twain-nek „A Connecticut Yankee at King Arthur's Court" (Egy connecticuti jenki Arthur király udvarában) című konyvét.

A PROPAGANDA NIAGARA-ZUHATAGA

Ez a beavatkozás katonai támaszpontok létesítése, támadójellegű szövetségek kötése útján; továbbá más országokban folytatott kémkedéssel és aknamunkával történik. Mindezekkel szoros kapcsolatban mindenütt terjesztik az amerikai „eszméket". Elhihetjük ezt a *Time* című folyóiratnak, amely 1948 július 14-i számában közölte:

> A Gazdasági Együttműködés Tanácsának létrehozásáról szóló törvény megszavazásával egyidőben a kongresszus elhatározta, hogy az amerikai eszméket . . . nagyobb mértékben kell terjeszteni Európában.

Létezik tehát egy Marshall-terv az amerikai szellem terjesztésére is. A lincselések és a darwinizmust elítélő törvények országa „ellátja a világot amerikai eszmékkel . . ."

Ezt a célt kell szolgálniok az újságoknak, folyóiratoknak, filmeknek, „Amerika Hangjá"-nak és az egyetemi tanároknak egyaránt. Franciaországot és a többi marshallizált országot elárasztják a szabványosított amerikai propagandával. A Gyáriparosok Országos Szövetsége készíti elő ezt a propagandát, s az irányítást a szövetség „Különleges Tanácskozó Testülete" végzi. A bizottságban helyet foglal a tizenkét legnagyobb tröszt képviselője, a Standard Oil-tól a Dupont de Nemours-ig, a General Motors-tól a Westinghouse-ig, de végeredményben a Morgan-bankház uralkodik felettük, amely harminc milliárd dollár tőkével rendelkezik.

Ez hát az „igazi demokrácia"! Így vezetik az Egyesült Államokban a „propagandaipart". Walter D. Fuller, a Gyáriparosok Országos Szövetségének elnöke, a Kiadóvállalatok Országos Szövetségének elnöki tisztét is betölti. Közvetlenül a Morgan érdekeltség adja ki az olyan nagy példányszámban megjelenő folyóiratokat, mint a *Life, Collier's, Time, Read Book, American* és a *Woman's Home Companion.*

Franciaországban is fontos szerepet tolt be a *Readers' Digest* című folyóirat. Ez a folyóirat, amelyet a Marshall-terv keretében nyujtott hitelekből pénzelnek, a háború óta 11 milliós példányszámot ért el s nemcsak angol, hanem spanyol, portugál, svéd, arab és más nyelveken is megjelenik. Az általudományosság, a felszínesség kultusza, a mindenbe való beletörődés örökös hirdetése — tehát ugyanaz a szellem jellemzi ezt a folyóiratot, mint az amerikai vasárnapi iskolát, amelyet Mark Twain teljes joggal pellengérezett ki olyan gúnyosan műveiben. A *Selection* címmel megjelenő francia folyóirat a *Readers' Digest* méltó változata.

Az amerikai könyvek bevitele Angliába néhány év óta a korábbi bevitel ötszörösére emelkedett. Az angol irodalmi folyóiratok négyötödét amerikai szerzők írásai teszik ki. Az angol film a legsúlyosabb válsággal küzd az amerikai versenytárs miatt.

Franciaországban 1938-ban 234 könyvet fordítottak angolból franciára, 1948-ban pedig 685-öt, tehát 451-gyel többet (majdnem kizárólag amerikai könyvekről van szó). Ugyanakkor csak 34-gyel tobb olasz és 28-cal több orosz könyvet fordítottak franciára. 1948-ban összesen 520-szal több idegennyelvű könyvet adtak ki francia fordításban, mint 1938-ban, de ebből 86 százalék angol-

szász (főként amerikai) könyv volt. Ez a francia könyvkiadás valóságos gyarmatosítását jelenti.

Másrészt viszont megállapítható, hogy 1938-ban majdnem kétszerannyi francia könyvet szállítottak az Egyesült Államokba, mint 1948-ban.

Közismert tény, hogy a Blum—Byrnes szerződés következtében az amerikai verseny teljesen megbénította a francia filmgyártást.

Ilyen körülmények között érthető, hogy az angol parlament egyik tagja az amerikai szellemi terjeszkedésről szólva az ízléstelenség, az érzelgősség, a cinizmus és az olcsó szennyirodalom „valóságos Niagarazuhatagáról" beszélt, amely eltereli az európai olvasó figyelmét az igazi Amerikáról: a nyomorról, a munkanélküliek millióiról, a gazdasági válság közeledéséről, a faji megkülönböztetésről és a haladó tudomány üldözéséről.

IV. fejezet

AMERIKA IGAZI ARCA

EGY MEGCÁFOLHATATLAN OKMÁNY. A SPARKMAN-JELENTÉS

Az amerikai életmódról terjesztett hazugságok megcáfolására bizonyára az a legjobb eljárás, hogy ismertetjük az amerikai dolgozók valódi gazdasági és társadalmi helyzetét. Még az Egyesült Államok kormányának hivatalos kiadványaiból vett adatok is lesujtó képet festenek Amerikáról. Igen érdekes adatokat találunk például a gazdasági életről szóló jelentés elkészítésére alakult vegyesbizottság (szenátorok és képviselők) brosúrájában, amely ezzel a címmel jelent meg: „A kisjövedelmű családok és a gazdasági szilárdság. Adatgyüjtemény a kisjövedelmű családok kérdéséről." (United States Government Printing Office. Washington 1949.)

E hivatalos kiadványt a John Sparkman, alabamai szenátor vezetése alatt álló albizottság szerkesztette. Bevezetésében ezt olvashatjuk:

> A kisjövedelmű családok sok olyan dologhoz nem jutnak hozzá, amelyek általában az amerikai életformát jelképezik. Így 1946-ban körülbelül kétmillió család (nem parasztcsalád) élt olyan házban, amelyben nem volt folyóvíz. Bizonyos kisjövedelmű

családok életszínvonala alacsonyabb annál, amit a legkonzervatívabbak is a szükséges minimumnak tartanak az egészség és a tisztességes megélhetés szempontjából.

A bevezetés „igen komolynak" minősíti Eric Johnsonnak, az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarája volt elnökének, az „America Unlimited" (Korlátlan Amerika) című, 1944-ben megjelent könyvében tett megállapítását:

> Nincs szükségünk statisztikára, annak megerősítésére, amit úgyis saját szemünkkel látunk: nyomorúságos oduk, a normális színvonal alatt levő lakások és táplálkozás, a civilizált élet legcsekélyebb feltételeitől is megfosztott gyermekek . . .

A bizottság jelentése „kisjövedelmű családok" közé sorozza azokat a városi családokat, amelyeknek évi pénzkeresete 2000 dollár alatt van és azokat a parasztcsaládokat, amelyeknek évi pénzbevétele nem éri el az 1000 dollárt. Ez az osztályozási határ nagyon alacsony. Maga a jelentés is elismeri, hogy a Munkastatisztikai Hivatal megállapítása szerint 1947-ben egy „elfogadható körülmények között élő" négytagú családnak évi minimális szükséglete 3004 (New Orleansban) és 3458 (Washingtonban) dollár között mozgott.

NÉLKÜLÖZŐ MILLIÓK

Fogadjuk el mégis számításaink alapjául a Sparkman-jelentést.

A Népszámlálási Hivatal jelentése szerint 1948-ban 38,5 millió család és 8 millió magános személy élt az

Egyesült Államokban. Körülbelül tízmillió családnak 2000 dollárnál kevesebb volt az évi jövedelme; ebbe a csoportba tartozik az összes családok negyedrésze s az összes gyermekek ötöde. A családok 10,6 százalékának évi jövedelme 1000 dollárnál kevesebb volt és 14,5 százalékának jövedelme 1000 és 2000 dollár között váltakozott, viszont a családok 2,9 százalékának jövedelme meghaladta a 10 000 dollárt.

Több mint hatmillió család, tehát az évi 2000 dollárnál kevesebbet kereső 10 millió család kétharmad része, városban, vagy olyan községben és telepen él, amelynek lakossága nem földműveléssel foglalkozik. A Sparkman-jelentés kénytelen megállapítani:

> Ezek a családok alkotják azt a tömeget, amely állandó nyomorúságban él, s ezenkívül számolni kell a szegényparasztok igen nagy tömegével is.

A 10 millió kisjövedelmű család közül ugyanis 3 300 000 földműveléssel foglalkozik és ebből 1 700 000 család 1948-ban 1000 dollárnál kevesebbet keresett. Tehát hivatalosan elismerik, hogy összesen 7 700 000 család állandó nélkülözések között él az Egyesült Államokban.

A Sparkman-jelentés megvizsgálja azt is, milyen tényezők okozzák a városi családok keresetének csökkenését.

A) Az első tényező a családfő idős kora. A jelentés kénytelen beismerni, hogy az Egyesült Államokban az idősebb dolgozók szörnyű nyomorban élnek: „Az amerikai társadalom egyik legnehezebb és legfontosabb problémája az öregek elszegényedése."* „A kisjöve-

* Id. jelentés. 4 old

delmű öreg házaspárok nagyrésze nyomorban él és gazdasági helyzetük szüntelenül romlik."*

B) A család jövedelmének alakulásában jelentős szerepet játszik az is, hogy a családfő melyik nemhez vagy fajhoz tartozik:

> A családfő neme vagy faja, valamint a családi kereset nagysága között fennálló összefüggést bizonyítja az a tény, hogy az évi 2000 dollárnál kevesebbet kereső nem paraszti családok körülbelül 40 százalékában a 21—64 éves családfő színesbőrű asszony vagy férfi; viszont az ilyen családoknak csak 10 százaléka keres évi 3000 dollárt vagy többet. Az évi 2000 dollárnál kevesebbet kereső családok közül körülbelül egymillióban asszony, 700 000-ben színesbőrű férfi, 2 600 000-ben pedig fehérbőrű a családfő.**

A jelentés nem hallgathatja el, hogy a munkanélküliség rendkívül súlyos probléma:

> Amikor az adatgyűjtés folyt, a 21—64 éves korú, 2000 dollárnál kevesebbet kereső női családfőknek csupán a fele volt állásban . . . A többi minden valószínűség szerint nem talált alkalmazást (!) vagy pedig a házi munkák annyira lekötötték őket, hogy nem tudtak házon kívül munkát vállalni.***

---

* Ugyanott. 11. old.

** Ugyanott. 13. old.

*** A kereskedelemugyi minisztérium 1950 február 7-én hivatalosan jelentette, hogy 1950 januárjában a teljes munkanélkuliek száma 991 000-rel emelkedett, úgyhogy összesen 4 480 000 teljes munkanélküli volt az országban. Ez a leg-

A dolgozó nők többsége rosszul fizetett állásban volt vagy részleges munkanélküli. Ami a férfi családfőket illeti, megállapították, hogy hà munkalehetőségük volt is, jól fizetett munkához nem igen jutottak. Körülbelül 90 százalékuk állásban volt, de az adatok azt mutatják, hogy igen sokan, különösen a színesbőrűek, olyan munkakörben dolgoztak, amely viszonylag csekély szakértelmet vagy ügyességet igényel.

A jelentés még hozzáteszi:

> ... A színesbőrű férfi családfők 36 százaléka napszámos és további 20 százaléka házicseléd. E családok legtöbbje valószínűleg a jövőben is a kisjövedelmű családok csoportjában marad.*

A kisjövedelmű, nem paraszti családok nyolcadrészében színesbőrű férfi a családfő.

C) A jelentés megállapítja, hogy a „tulajdonosok" kategóriájába sorolt emberek éppúgy tartoznak a kisebb jövedelműek, mint a nagyobb jövedelműek csoportjába.

Az üzletembert általában viszonylag gazdagnak tartják — mondja a jelentés — mégis emlékez-

---

magasabb szám a háború óta. 1949 januárjában 1 816 000-rel kevesebb munkanélküli volt. A „nyomor körzeteinek" száma (olyan kerületek, amelyekben a dolgozó lakosság 12, vagy még több százaléka lett munkanélküli) 1939 novemberében 32, 1950 januárjában 39 és 1950 februárjában 43 volt. Ez utóbbi hónapban 25 ipari központban, például Michigan egész északi részén, csaknem teljesen szünetelt a munka.

* Id. jelentés. 14. old.

tetnünk kell rá, hogy sok kiskereskedő is a „tulajdonosok" rubrikájában szerepel.*

Ezzel a jelentés valóban elismeri, hogy a középrétegek nyomorba süllyedtek.**

GYERMEKEK MILLIÓI ELŐTT MARADNAK ZÁRVA AZ ISKOLA KAPUI

D) A Sparkman-jelentés kénytelen megállapítani azt is, hogy a művelődés hiánya fokozza a nyomort, viszont a nyomor akadályozza a művelődést, tehát a

---

* Ugyanott.

** A „Labor Fact Book" (1949) szerint 38 millió kisrészvényes heti egyharmad dollái osztalékot kap, de ugyanakkor a nagyrészvényesek közül 71 ember fejenként több mint heti 14 000 dollár osztalékot élvez. Az amerikai lakosság 8 százalékának kezében van a részvények 50 százaléka. Így „demokratizálódik a tőke" az Egyesült Államokban!

Az amerikai kapitalizmus ideológusai azzal igyekeznek befolyásolni a kispolgárságot, hogy szüntelenül hirdetik: az Egyesült Államok „a szabad vállalkozás" országa. Bizonygatják, hogy a monopóliumok száma nem nő és minden munkásból egy Ford lehet. A tények azt bizonyítják, hogy az Egyesült Államok elsősorban a monopóliumok országa. A Sparkman-jelentés és más, későbbi kiadványok szerint 113 olyan nagyipari vállalatnak, amelyeknek mindegyike 100 millió dollárnál nagyobb tőkével rendelkezett 1947-ben együttesen 16 milliárd dollár tőkéje volt; ez az összes ipari vállalatok tőkéjének 46 százalékát jelentette. 1940-től 1947-ig a nagy monopóliumok 2500 addig független vállalatot nyeltek el, amelyeknek tőkéjét 5200 millió dollárra becsülték. Ez a feldolgozó ipar tőkéjének 5,5 százaléka volt. Ezidőszerint 250 nagymonopólium irányítja az ország hatalmas termelésének kétharmadát. Ez a 250 tröszt potom áron megvásárolta azoknak a vállalatoknak a 70 százalékát, amelyeket az állam az adófizetők költségén létesített a háború alatt.

nyomor ugyanazokban a társadalmi rétegekben állandósul. A családtagok iskolázottsága nem terjed túl az elemi iskolán azoknak a nem paraszti családoknak 62 százalékában, melyekben a 25—64 éves családfő 1946-ban 2000 dollárnál kevesebbet keresett. Ezzel szemben a 3000 dollárt, vagy ennél többet kereső családok csoportjában a családfők 60 százaléka az elemi fokon túlmenő iskolai végzettséggel rendelkezett. A jelentés nem hallgathatja el, hogy

> a tanulási lehetőség, legalább is az elemi iskolán túl, mindíg igen nagy mértékben függ a jövedelem nagyságától.

Egész sor bizonyítékot idéz e megállapítás igazolására. W. Lloyd Warner és társai, „Who shall be educated?" (Kik részesülnek oktatásban?) című tanulmányukban (1944) igen érdekes adatokat ismertetnek. Megállapítják, hogy bár minden tanuló, aki bizonyos értelmi színvonalon áll, könnyen el tudná végezni a középiskolát és bármely főiskolát, az Egyesült Államokban gyakorlatilag mégsincs meg erre a lehetőség.

Warner két adatgyüjtéssel igazolja ezt a tételét. Az egyiket Pennsylvaniában végezték 1934-ben és „Inventory of Youth in Pennsylvania" (Az ifjúság helyzete Pennsylvaniában) címmel jelent meg 1936-ban. Kilencszáztíz kitűnő tanuló esetét vizsgálták meg és gazdasági, társadalmi helyzetük szerint két csoportba sorolták őket. Az egyik csoportban a fiatalok 93 százaléka középiskolát végzett és 57 százaléka egyetemre járt, a másik csoportban 72 százalék, illetve 13 százalék volt a megfelelő arányszám. Pedig ezek az ifjak mind igen tehetségesek voltak!

A másik adatgyüjtést Helen B. Goetsch végezte és „Parental Means and College Opportunities" (A szülők anyagi helyzete és a főiskolai tanulmányi lehetőségek) címen jelent meg 1941-ben. Helen B. Goetsch a legjobb eredményt elért diákok körében végzett adatgyüjtésének eredményeként megállapítja, hogy a főiskolai tanulási lehetőség közvetlenül a szülők anyagi helyzetétől függ és azokban a családokban, amelyekben a szülők keresete évi 2000 dollár alatt van, a gyermekek általában nem járnak egyetemre. A főiskolai tanulás lehetősége ötször akkora az olyan ifjaknál, akiknek szülei évi 5000 dollárt vagy többet keresnek, mint az 5000 dollárnál kevesebb jövedelemmel rendelkező szülők gyermekeinél.

> Az alacsonyabb jövedelemmel rendelkező családokban a kereset olyan nagy részét kell az élet legelemibb szükségleteire fordítani, hogy kevés pénz vagy semmi sem jut a tanulásra, egészségvédelemre vagy szórakozásra. Az alacsonyabb jövedelműek csoportjában tehát rettenetes pazarlás folyik az emberi értékekkel a fiatalság képességeinek, hajlamainak és életerejének felhasználásában. Ezekben a családokban minden tanulási törekvés kudarcba fullad.*

A helyzetet súlyosbítja az a körülmény, hogy nemcsak az egyetemi tanulás költséges, hanem a középiskolai oktatás ingyenessége is csak elméletben áll fenn. Fizetni kell a laboratóriumi és vizsgadíjakat, az étkezés

---

* Id. jelentés. 17. old.

költségeit, meg kell vásárolni a sportfelszerelést és fedezni kell a közös rendezvények költségeit stb.*

A Harvard Egyetemen bizottságot alakítottak „a közoktatás kérdéseinek tanulmányozására egy szabad társadalomban". A bizottság 1945-ben tette közzé jelentését, amely egyebek között megállapítja:

1. A nagyjövedelműek csoportjában majdnem minden gyermek középiskolát végez és körülbelül 90 százalékuk egyetemre jár.

2. A középjövedelműek csoportjában a megfelelő arányszámok: 60 százalék és 15 százalék.

3. A kisjövedelműek csoportjában az arány 30 százalékra, illetve 5 százalékra süllyed. Ha ez utóbbi csoportba tartozó fiatalok egyetemre akarnak menni, kénytelenek megkeresni megélhetésük költségeit, mert szüleiktől nem kaphatnak támogatást.

Ugyanebben a jelentésben évi 75—125 000-re becsülik azoknak a fiataloknak számát, akik szegénységük miatt nem juthatnak el az egyetemig. Ugyanennyi a száma azoknak a fiataloknak, akik műszaki szakiskolába járhatnának, de ugyancsak szegénységük miatt nincs rá lehetőségük. A 16 éves ifjak 20 százaléka és a 18 évesek 35 százaléka szegénysége miatt kénytelen korábban abbahagyni tanulmányait.

A helyzet állandóan romlik, ahelyett hogy javulna.** Az iskolázási költségek folytonosan nőnek; a tanintézetek mindinkább a tandíjra számítanak, hogy költségvetésüket egyensúlyban tarthassák. 1939-től 1947-ig az egyetemi költségek 30 százalékkal emelkedtek.

---

* Ugyanott.

** Ugyanott. 18. old.

Elbridge Sibley megvizsgálta a pennsylvániai elemi iskolák hatodik osztályába járó gyermekek helyzetét.

> A legnagyobb jövedelműek csoportjába tartozó gyermekeknek négyszer akkora esélyük van, hogy egyetemre jussanak, mint a kisebb jövedelműek csoportjába tartozóknak. Csaknem ugyanez a helyzet abban a vonatkozásban, hogy a gyermekek 15 vagy 19 éves korukig járnak-e iskolába.*

Az Amerikai Nevelési Tanács egyik vizsgálatából kitünik, hogy a szabadfoglalkozású családokból 14 gyermek közül 12 jár 15 éves korán túl is iskolába, a mezőgazdasági munkások családjából azonban minden 8 gyermek közül csak 1 jut ebbe a szerencsés helyzetbe.**

1940-ben megvizsgálták másfélmillió 17 éves fehér fiatal helyzetét, akik városban, vagy nem paraszti jellegű községben laktak; a vizsgálat a lakbér alapján becsülte meg a család gazdasági helyzetét. Az alsó kategóriában, amelyben a lakbér értéke havi tíz dollárnál kevesebb, a gyermekek átlagban 7 évet jártak iskolába. A felső kategóriában — havi 75 dollár vagy magasabb lakbérérték — a gyermekek háromnegyed része középiskolába is járt három évig vagy tovább.***

A minnesotai egyetem 1940-ben végzett adatgyüjtése megállapította, hogy azoknak a középiskolát végzett diákoknak, akik osztályukban a jótanulási sorrendben a felső harmadban voltak, több mint a fele nem jut egyetemre. Ha minden osztály legjobb tanulóit nézzük

---

* Ugyanott.

** Ugyanott. 19. old.

*** Ugyanott.

(osztályonként körülbelül tíz százalékot), azt láthatjuk, e legjobb tanulók felének nincs lehetősége arra, hogy felsőbb tanulmányokat végezzen.

Ebből következik:

> Minthogy az egyetemi tanulás lehetősége ilyen nagy mértékben függ a szülők anyagi helyzetétől, a fiatalok millióinak nincs alkalmuk, hogy kifejlesszék képességeiket. A nemzet menthetetlenül rengeteg olyan embert veszít el, aki vezető szerepet tölthetne be, vagy kiemelkedhetnék szaktudásával; pedig nemzetünk nem igen engedheti meg magának ezt a pazarlást.

Ehhez hozzá kell még tenni, hogy a Sparkman-bizottság jelentése csak igen szűk területen vizsgálja ezt a problémát. Például nem említi az írástudatlanokat. Valójában az amerikai statisztikusok körmönfontan ugyanabba a csoportba sorolják az írástudatlanokat (iskolázatlanok), mint az elemi iskolát nem teljesen elvégzetteket (8 évnél kevesebb iskolázás), szembeállítva ezt a csoportot három másik csoporttal: az elemi iskolát végzettek, a középiskolát végzettek és az egyetemet végzettek csoportjával. Kényelmes eljárás az írástudatlanok millióinak eltüntetésére!

A SPARKMAN-JELENTÉS VALLOMÁSA AZ ÉHEZŐKRŐL

„A kisjövedelmű családokról" szóló jelentés annyi meggyőző adatot tartalmaz az amerikai nép széles rétegeinek nyomoráról, hogy nincs is elég terünk még a legfontosabb kérdések részletes ismertetésére sem.

A jelentésből megtudjuk például, hogy 1948-ban

a hatóságok 53 000 rokkantat átképeztek ugyan, de az Egyesült Államokban összesen 4,5 millió 15—64 éves rokkant van, nem is számítva azokat, akik kórházi kezelés alatt állanak. Közülük 3 millió munkás volt és igen sokan családfők. Ha megvizsgáljuk annak az 53 000 embernek helyzetét, akiket 1948-ban vettek gondozásba, megállapíthatjuk, hogy 4 közül 3 munkanélküli volt és átlagkeresetük fejenként nem haladta meg az évi 320 dollárt.*

Ilyen körülmények között nem lehet csodálkozni azon, hogy a „kisjövedelmű" családok kevés húst és tejet, kevés főzeléket és gyümölcsöt fogyasztanak s főleg kenyérrel és tésztafélékkel táplálkoznak. Az 1000 dollárnál kevesebbet kereső családok még így is kénytelenek pénzük háromnegyed részét ennivalóra költeni. A jelentés szerzői azt írják, hogy 1948 tavaszán minden hatodik városi család hetenként és fejenként öt dollárnál kevesebbet költött ennivalóra, pedig „ekkora összegből nehéz kielégítő módon táplálkozni, hacsak rendkívül gondosan be nem osztják a pénzt".**

A jelentésben ezt olvashatjuk·

> A 2000 dollárnál kevesebbet kereső városi családok tápláléka (1948 tavaszán) körülbelül tíz százalékkal kevesebb kalciumot, 12 százalékkal kevesebb A vitamint és 7 százalékkal kevesebb fehérjét tartalmazott, mint a magasabb jövedelemmel rendelkező családoké. A 2000 dollárnál kevesebbet kereső családok táplálékában az átlagos

---

* Ugyanott. 19—20. old.

** Ugyanott. 23. old.

mésztartalom kevesebb volt annál, amit a Tudományos Kutatások Országos Tanácsa ajánl. Ez pedig azt jelenti, hogy e családoknak körülbelül a fele nem fogyaszt olyan ételeket, amelyek tartalmazzák a táplálkozás szakértői által ajánlott mészmennyiséget.*

A Sparkman-jelentés részben megmagyarázza azt is, miért volt szükség a Marshall-tervre:**

> A 2000 dollárnál kevesebbet kereső családok átlagosan heti 16 dollárt, a több jövedelemmel rendelkező családok pedig átlagosan 27 dollárt költöttek ennivalóra. Ez a tény azt bizonyítja, hogy *a mezőgazdasági termények belső fogyasztását nagymértékben lehetne emelni, ha a legszegényebb rétegeknek meglenne a szükséges vásárlóerejük.* (Kiemelés tőlem. — *G. C.)*

Minthogy a nyomor korlátozza a belső fogyasztást, az amerikai monopolkapitalisták erőszakkal és korrupcióval külföldi piacokat szereznek . . .

ÖTMILLIÓ ODU, AMELYBEN MUNKÁSOK LAKNAK

„Amerika Hangja" az Egyesült Államokban uralkodó „jólét" bizonyítására gyakran hangoztatja, hogy milyen nagyszámú család lakik saját házában. A Sparkman-jelentés adataival válaszolhatunk erre a dicsekvésre:

---

* Ugyanott. 24—25. old.

** Ugyanott. 25. old.

Kb. 2 300 000 (44%), olyan nem paraszti család, amelyben a 25—64 éves családfő 1946-ban 2000 dollárnál kevesebbet keresett, a saját házában lakott... Az alacsonyabb jövedelműek csoportjában is magas a háztulajdonosok száma, de ez semmiképpen sem magyarázható úgy, hogy a saját ház minden körülmények között előnyös a családnak...

Nézzük, milyenek valójában a lakásviszonyok az Egyesült Államok városaiban:

Több mint 700 000 nem paraszti, főbérlő család, amelyben a 25—64 éves családfő 1946-ban 2000 dollárnál kevesebbet keresett, igen komoly javításokra szoruló lakásban élt...

Ez a családok majdnem 15 százalékát jelenti... Ezzel szemben, az 1946-ban 2000 és 3000 dollár között kereső családoknak csak 6 százaléka, a 3000 dollárt vagy többet kereső családoknak csak 2 százaléka lakott olyan házban, amely nagyobb javításokra szorult.*

De ez még nem minden. A nyomorgók csoportjában a színesek még sokkal szerencsétlenebb helyzetben vannak. A 2000 dollárnál kevesebbet kereső néger családfők sokkal inkább kényszerültek arra, hogy romházakban húzódjanak meg családjukkal, mint az ugyanannyit kereső fehérek. A jelentés hozzáteszi:

Ez a különbség bizonyos mértékben valószínűleg azzal magyarázható, hogy a színes családok

---

* Ugyanott 27—28. old.

gyakran csak bizonyos városnegyedekben lakhatnak és éppen ezekben van a legtöbb aránylag rossz állapotban lévő ház.*

A kisjövedelmű családoknak több mint 30 százaléka olyan házban lakik, amely nagy javításra szorul, vagy amelyben nincs víz. A 3000 dollárt kereső családok csoportjában ez az arányszám már 5 százalékra csökkent.

A 700 000 igen rossz állapotban lévő és a 900 000 csatornázatlan lakás nem meríti ki a nem kielégítő lakóhelyek teljes számát. Nagyon sok szegény ember lakik még ezeken kívül is túlzsúfolt, levegőtlen és sötét lakásban. A Lakásügyi Vegyesbizottság 1947-ben megállapította, hogy összesen körülbelül 5 200 000 nem paraszti család által lakott lakást kellene megfelelően újjáépíteni.**

Tehát nyomorúságos odukban lakik azoknak a szerencsétlen munkásoknak nagyrésze, akik évi 2000 dollárnál kevesebbet keresnek. Foglalkozás szerint így oszlanak meg: 2 825 000 kézműipari munkás, az összes kézműipari dolgozók egyötöde (1948 novemberi adat); a pamutfeldolgozó iparban alkalmazott munkásnők háromnegyed része (1947 szeptember); a szövőüzemi dolgozók 72 százaléka, éspedig a nők 84 és a férfiak 48 százaléka, (1948 október); a műtrágya-gyárakban dolgozók 69 százaléka (1948 március); a malomiparban dolgozóknak több mint a fele, pedig itt alig alkalmaznak női munkát (1948 január); a bútoripari dolgozók 60 százaléka (1948 szeptember); a férficipőt gyártó

* Ugyanott. 28. old.
** Ugyanott. 28—29. old.

üzemekben dolgozók 45 százaléka (1948 október); és természetesen a nagyáruházak és szállodák személyzetének, valamint a mosodai munkásoknak és munkásnőknek és a dohánygyári dolgozóknak igen nagy része is.

Ilyen szomorú képet tár elénk a kongresszusi bizottság jelentése.

A PARASZTOK NYOMORA

A jelentés a továbbiakban a szegényparasztság helyzetét vizsgálja. Az Egyesült Államokban 1949 áprilisában megszámlált 6 700 000 paraszt család felének 1948-ban 2000 dollárnál kevesebb, egynegyedének pedig 1000 dollárnál kevesebb jövedelme volt.*

Az öregek és a színesbőrűek falun is sokkal nehezebb körülmények között élnek. A néger parasztcsaládok közül minden másodiknak, a fehér parasztcsaládok közül pedig, amelyekben férfi a családfő, minden ötödiknek vagy esetleg ennél is kevesebbnek marad 1000 dollár alatt a keresete.**

Az 1000 dollárnál kevesebb jövedelemmel rendelkező parasztcsaládok egynegyed részében 5 vagy több családtag van. A jelentés szerzői sem tudják megérteni, hogyan vásárolnak ezek a családok ruhát, miből fizetik az orvost és hogyan szerzik be munkaeszközeiket.***

Az 1947-es adatgyüjtés szerint az Egyesült

---

* Ugyanott. 35. old.

** Ugyanott. 37—38. old.

*** Ugyanott. 38. old.

Államokban a mezőgazdasági bérmunkások száma valamivel több mint négymillió (közülük 204 000 tizenhat éven aluli gyermek). Ezek azonban kétötöd részben nem állandó bérmunkások, hanem olyan kisparasztok, akik saját, nagyon szegényes gazdaságukból nem tudnak megélni s ezért bérmunkát kell vállalniok, továbbá a nyári munkákra elszegődött szegény egyetemi hallgatók és háztartásbeli nők stb. A mezőgazdasági munkás összkeresete az ipari munkás keresetének még a felét sem éri el. Még azok is, akik az 1947-es adatgyüjtés alkalmával a mezőgazdasági bérmunkát jelölték meg fő foglalkozásként, a nem mezőgazdasági természetű mellékes munkákat is számítva, átlagban csak 190 fizetett munkanapon dolgoztak. Ez pedig nagyon messze áll a teljes foglalkoztatottságtól! A mezőgazdasági munkások nem élveznek törvényes védelmet, csupán néhány államban hoztak olyan törvényeket, amelyek kizárólag lakásuk és egészségvédelmük tekintetében szabják meg a munkáltatók minimális kötelezettségeit.

Igen sok mezőgazdasági munkásnak nincs állandó lakhelye. 1948-ban 880 000 mezőgazdasági munkás vándorolt az országban családjával együtt. 1945 óta a munkanélküliség fokozódása miatt számuk 40 százalékkal nőtt. 1949-ben még több mezőgazdasági munkás bolyongott az országban és bérük egyre csökken. E vándormunkások rettenetes nyomorúságban élnek.

Minthogy általában nem rendelkeznek a szükséges egyhelybenlakással, munkanélküliségük idején közsegélyt vagy munkanélküli segélyt sem kaphatnak. Munkaviszonyaik és életkörülményeik folytán igen

gyakran szenvednek olyan betegségekben, amelyek az egészségtelen életviszonyok következményei.

A jelentés még hozzáteszi: „Bérük túlságosan alacsony ahhoz, hogy a minimális életfeltételeknek megfelelően eltarthassák családjukat."*

AMIKOR TRUMAN ELISMERI A TÉNYEKET...

Truman, akit az amerikai demokraták nagyrészének bizalmával visszaélve 1948-ban elnökké választottak, néha kénytelen elismerni, hogy az Egyesült Államokban a társadalombiztosítás, a közegészségügy és a közoktatás milyen siralmas helyzetben van. 1949 január 5-én a kongresszus két házának együttes ülésén ezt mondotta:

> A társadalombiztosítási törvények ezidőszerint igen szűk hatáskörűek és a juttatások igen alacsonyak. A dolgozók egyharmadát ezek a törvények nem védik. Az öregségi biztosítási és életbiztosítási díjra jogosultak átlagban csupán havi 25 dollárt kapnak. Igen sokan mások, akik nem tudnak dolgozni, mert megrokkantak, jótékonysági akciókra vannak utalva...
>
> ... Felháborító, hogy olyan gazdag országban, mint a miénk, az emberek tízmilliói nem részesülnek megfelelő orvosi ellátásban. Nincs elég kórházunk, orvosunk és betegápolónk...
>
> Ugyancsak felháborító, hogy ezidőszerint gyermekeink milliói nem részesülnek megfelelő oktatás-

* Ugyanott. 51. old.

ban. Többmillió gyermek túlzsúfolt és ütött-kopott tantermekben szorul össze. Nincs elég tanítónk, mert a tanítói fizetések túl alacsonyak ahhoz, hogy elég új embert vonzzanak erre a pályára vagy hogy a régieket megtartsák hivatásukban . . .

. . . Változatlanul nagy a lakásínség. A kongresszus sürgősen intézkedjék olcsóbérű lakások építésére s a városi és falusi nyomortanyák megszüntetésére vonatkozóan. A következő hét esztendőben a törvény által előirányzott olcsóbérű lakások számát egymillióval kell növelnünk. De még ez is kevés ahhoz, hogy fedezhessük az új lakásokban mutatkozó szükségletet.

Truman nyilatkozata óta a helyzet egyáltalán nem javult. A háborús költségvetés Amerikában elfojt minden olyan kezdeményezést, amely a társadalmi bajok orvoslását célozza.

A TÖRVÉNY ELŐTTI EGYENLŐSÉG KOMÉDIÁJA

A legtöbb büntetőjogász szerint a városi és falusi nyomor széles elterjedése okozza, hogy az Egyesült Államokban olyan sok bűntettet követnek el. A Sparkman-jelentés is utal erre. De mind a közoktatásban, mind pedig az igazságszolgáltatásban azt a megfigyelést tehetjük, hogy Amerikában a gazdagok és a szegények között igen nagy az egyenlőtlenség s ez cinikus módon nyilatkozik meg.

A Sparkman-jelentés idézi például John Lewis Gillin „Criminology and Penology" (Bűnügy és büntetések New York 1945) című könyvét, amelyből kiderül,

hogy „nem tartóztatnak le vagy börtönöznek be mindenkit, aki bűntettet követ el". Valójában

> a szegények nem tudnak védőügyvédet fogadni s ez részben megmagyarázza, hogy miért nagyobb az ellenük kiadott elfogatási parancsok aránya; bebörtönzésük aránya is azért nagyobb, mert nem tudnak pénzbírságot fizetni.*

Hans von Hentig „Crime: Causes and Conditions" (Bűntett: okok és körülmények. New York 1947) című könyvében hasonlóképpen kifejti, hogy „a szegénység súlyosbítja az elítéltek helyzetét", mert a bíróságok a pénzbírságra ítélteket gyakran letartóztatással akarják fizetésre kényszeríteni. Másrészről

> igen sok ember megmenekül az elzárástól, mert meg tudja fizetni a pénzbüntetést, és ezenfelül elő tudja teremteni a szükséges pénzt, hogy óvadék ellenében szabadlábra helyezzék. Ezenkívül egész sor esetben a pénz biztosítja a büntetlenséget: 1) megvesztegetik az áldozatokat, 2) a tanúkat, 3) a rendőrséget, 4) a törvényszéki írnokokat, 5) az esküdteket, 6) a vádemelés kérdésében döntő zsűri tagjait, 7) a pörös feleket, 8) a bírákat és másokat.

Ehhez a szöveghez igazán nem kell semmi magyarázat! Harry Elmer Barnes és N. K. Teeters „New Horizons in Criminology" (Új távlatok a kriminológiá-

---

* Ugyanott, 108 old.

ban New York 1945) című könyvükben részletesen foglalkoznak ezzel a problémával. Rámutatnak, hogy

> a perek vezetésében sokkal inkább kedveznek a gazdagoknak, mint a szegényeknek, olyannyira, hogy ha két különböző gazdasági színvonalon álló személy egyformán bűnös ugyanabban a vétségben, nagyobb a valószínűsége annak, hogy a szegényebb társadalmi osztály tagját tartóztatják le, ítélik el és zárják büntetőintézetbe. Ezenkívül a törvényeket általában úgy szerkesztik és alkalmazzák, hogy külön tekintettel vannak az olyanfajta bűnökre, amelyeket kisjövedelmű emberek követnek el.*

E bizonyítékok alapján megállapíthatjuk: az amerikai „demokrácia" olyan rendszer, amelyben a szegények és gazdagok törvényelőtti egyenlőtlensége annyira nyilvánvaló, hogy a büntetőjogászok és parlamenti bizottságok majdnem egészen természetes tényként említik.

Mindenki tudja egyébként, hogy az Egyesült Államokban a politikai élet teljesen korrupt és a munkáltatók gyakran banditákat használnak fel a sztrájkolók ellen.

Kansas-Cityben, az Egyesült Államok jelenlegi elnökének szülővárosában még emlékeznek az emberek Johnny Latio gengszter temetésére. Ezüst koporsóját tíz gengsztertársa a vállán vitte a temetőbe.

Johnny Latio Missouri államban a demokrata párt oszlopa volt. Halála után egyik barátja, aki a tíz

---

* Ugyanott. 108. old.

koporsóvivő között volt, Charles Binaggio — híres gengszter, kokaincsempész és több lebuj tulajdonosa — lépett az örökébe. Binaggio Missouri államban a demokrata párt egyik legbefolyásosabb vezetője. Ilyen minőségében nemrég meglátogatta a *Collier's* című nagy amerikai folyóirat munkatársa.

Az interjú a „Demokraták Kerületi Klubjában" folyt le, Truman elnök arcképe alatt. Más emberek is jelen voltak: Clyne, akit választási csalásért ítéltek el, Samuel Goldberg híres szélhámos és Gargott, volt fegyenc, akit harmincötször tartóztattak le. „Ismertem valamennyit — írja szégyenkezés nélkül a *Collier's* munkatársa — láttam már fényképüket a rendőrségi nyilvántartóban."

V. fejezet

A JOBBOLDALI SZOCIALISTA VEZETŐK A WALL STREET SZOLGÁLATÁBAN

LÉON BLUM, A FŐKOLOMPOS

Az amerikai imperializmus a Vatikántól és a fasiszta pártoktól a jobboldali szocialistákig a reakció összes erőit felhasználja a világuralomért folyó harcában. Léon Blum díszhelyet foglalt el a jenki terjeszkedési politika ügynökei között.* Szovjetellenes rágalmaival — ezen a téren mesterszámba megy a nyugati világban — a Francia Kommunista Párt ellen intézett támadásával és a marxizmus elferdítésével egyaránt az amerikai imperializmust szolgálja. „A l'échelle humaine" (Emberi mértékkel) című könyvében az amerikai demokráciát a legtartósabb és legszilárdabb államformaként állítja elénk s egyetlen célzást sem tesz arra, hogy ez a demokrácia voltaképpen a monopoltőke diktatúrája. Az amerikai imperializmus államát úgy igyekszik beállítani, mintha teljesen független lenne a kapitalista termelési módtól, pedig az Egyesült Államokat a kapitalista termelési módszerek legbarbárabb formái jellemzik.

---

* Lásd: *Csebenko* cikke: „Léon Blum, az imperializmus zsoldjában álló filozófus" *Voproszi Filozofii.* Moszkva 1948. 1. szám. 233—249. old.

Felhasználja a burzsoá demokrácia védelmezőinek azt a régen megcáfolt érvelését, hogy demokrácia csak ott van, ahol több politikai párt működik.

> Véleményem szerint — írja Blum — a demokratikus állam egyik szükséges feltétele szervezett és homogén pártok működése. ... Az Egyesült Államokban a köztársaság megalakulása óta jól szervezett és fegyelmezett hatalmas politikai pártok működnek. E pártok fennállásának és életerejének köszönhető, hogy a törvényhozó hatalom az őt megillető mértékben gyakorolja a szuverenitást, mégpedig a végrehajtó hatalomtól teljesen függetlenül és ha szükséges, vele ellentétben is.*

Az amerikai kapitalizmus védőügyvédje cinikusan elhallgatja, hogy milyen politikát folytat valójában a Demokrata Párt és a Köztársasági Párt és hogy ezek a pártok, valamint az államgépezet teljesen a finánctőke szolgálatában állnak.

Blum mindenkinél többet tett, hogy meggyőzze a franciákat: a Marshall-terv az Egyesült Államok szilárd, demokratikus hagyományain alapul és a tervet Amerikának Európa iránt érzett korlátlan rokonszenve hozta létre. Blum minden írásában a szabadság és az emberi jogok önzetlen bajnokaként állítja be az amerikai imperialisták kegyetlen és kapzsi kormányát.

A *Revue socialiste* 1947. évi 15. száma közli Blumnak „A hatalom meghódítása és gyakorlása" címmel tartott előadását. Ebben Léon Blum a legkörmönfontabb érveléssel elméletileg akarja igazolni, miért hódolt

---

* *Populaire*. 1947 december 28—29

be a burzsoá állam előtt. Mintha tétele magától értetődően igaz lenne, egyszerűen kijelenti:

> A demokrácia modern formáját a kapitalizmus hozta létre és *a demokráciák mindinkább elválnak és elszakadnak ettől a kapitalizmustól, amelyből születtek* ... Ezért a szocialista pártok vezethetik az államot anélkül, hogy kiszolgáltatnák a kapitalizmusnak és még inkább anélkül, hogy maguk is behódolnának neki.*

Blum azt akarja elhitetni a dolgozókkal, hogy a jobboldali szocialisták

> amikor kezükbe veszik a hatalmat, azt a kapitalizmus elleni harc eszközeként használják fel, vagyis az állam tekintélyével akarják a szocializmus győzelmének feltételeit megteremteni.**

De Blum ugyanakkor hangsúlyozza előadásában, hogy a szocialista kormányok kezeljék „lojálisan" a kapitalista érdekeket:

> „Becsületesen, lojálisan kell vezetnünk a ránkbízott társadalmat. Ez a feladatunk, mint a hatalom birtokosainak."***

Blum azt is hozzáteszi: Ugyanakkor „azt az érzést kell keltenünk a munkásosztályban, hogy a dolgok nem így alakulnának, ha bármely más párt gyakorolná a hatalmat". Mindenki tudja, hogy „azt az *érzést* kell kel-

---

* *Revue socialiste*. Párizs 1947. 15. sz. 394. old.
** Ugyanott.
*** Ugyanott. 391. old.

tenünk" itt annyit jelent: „azt az *illúziót* kell keltenünk".

Blum előadásának lényege, hogy az amerikai imperializmus érdekében a kapitalizmust megingathatatlannak tüntesse fel. Ezt a célt szolgálja, hogy különbséget tesz a „szociális" demokrácia és a politikai demokrácia között, a „szociális" forradalom és a politikai forradalom között s az előbbit az utóbbi fölé helyezi. Lebecsüli a proletariátus hatalomrajutásának fontosságát. Rágalmazza a Szovjetuniót és széles körben terjeszti azt a nézetet, hogy esztelenség, haszontalan, sőt ártalmas „politikai" forradalomért küzdeni, minthogy ennek nincsenek „társadalmi" kihatásai. A forradalmat végeredményben úgy tünteti fel, mintha az ostoba módon sértené meg a társadalom törvényeit. A „forradalom" nem viszi gyorsabban előre a társadalmat, mint „a lassú fejlődés": a forradalmat mindig leveri a reakció és végül mindig helyreáll a régi rend.

Blum már a háború alatt, amikor a német fasiszták tiszteletbeli foglya volt, rettegett a munkásmozgalomtól. „A l'échelle humaine" című könyvében (164—169. old.) részletesen taglalja, hogyan lehet szembeszállni az elkövetkező időszakban a nép forradalmi akaratával, amit ő „népi felforgatásnak", a „meghasonlás korszakának és kaosz"-nak nevez. Ez nem egyéb, mint a megrögzött reakciósok elcsépelt frázisainak feleleventése. Amíg tehát a francia hazafiak a Kommunista Párt vezetésével minden erejükkel harcoltak az ellenség ellen, Blum elsősorban attól félt, hogy a munkásosztály a fasizmus összeomlása után a csődbejutott és áruló francia burzsoázia ellen fordul, amelynek ő „békességet és nyugalmat" ígért.

Blum fél a francia néptől és meg akarja menteni a kapitalizmust, ezért tartja szükségesnek a leghatalmasabb imperialista országnak, az Egyesült Államoknak megerősítését és az imperializmus szilárd nemzetközi rendszerének megalkotását. Abból a célból, hogy az amerikai plutokrácia uralmát „elfogadhatóbbá" tegye, szégyenkezés nélkül ilyen durva hazugságokat állít:

> Látjuk, hogy a nagy angolszász országokban a burzsoázia már beleegyezett egy megújhodásba, ami lemondással jár.*

A Blum által magasztalt „szuperállam" tulajdonképpeni feladata a rend fenntartása. Ez világosan megállapítható a könyv befejező részéből.

Az „egyetemes harmónia"** feltétele — a szerző ezt több változatban ismételgeti, mikózben össze-vissza Szokratészre, Platonra, Renanra, Pascalra, Spinozára és . . . Nietzschére hivatkozik — hogy a francia nemzet „feláldozza" magát „egy felsőbb renddel való állandó kapcsolat és összetartozás érdekében".*** A francia nemzetnek „fel kell magát áldoznia egy műért, amely túlságosan szép, nagyszabású és főleg túlságosan általános egyetlen nemzet erői számára!"****

Tehát: jöjjön el az Egyesült Államok uralma!

---

* *Léon Blum.* A l'échelle humaine 170 old

** Ugyanott. 180. old.

*** Ugyanott. 173. old.

**** Ugyanott. 181. old.

MIT ÍR A *REVUE SOCIALISTE?*

Franciaországban — többek között — két olyan folyóirat van, amely teljes hévvel szolgálja az úgynevezett világszervezet, másszóval: az amerikai imperializmus propagandáját. Az egyik a Marshall-terv igazgatóságának hivatalos kiadványa, a *l'Aide americaine à la France*, a másik pedig a *Revue socialiste*, amely a Szocialista Párt kiadásában jelenik meg.

Lapozzuk át a *Revue socialiste* néhány számát. 1946 októberében közölte a folyóirat Henri Lévy-Bruhlnek, a párizsi egyetem jogtudományi tanárának „A népek önrendelkezési joga: elavult formula" című cikkét. A „tudós" Lévy-Bruhl megmagyarázza, miért „elavult" formula a népek önrendelkezési joga. Azért, mert „vannak államok, különösen Afrikában, Ázsiában és Óceániában, amelyek szuverének (?) ugyan, de nem állanak elég magas kulturális fokon, hogy kormányozni tudnák önmagukat"; továbbá azért, mert a kis és nagy államok egyenlősége mindenképpen „csupán elméletileg" áll fenn. A szocialista professzor úr fölényesen mosolyog azon a gondolaton, hogy „Hondurast egy sorba állítsák Oroszországgal vagy az Egyesült Államokkal".* Mindebből azt a következtetést vonja le: ha elfogadjuk is, hogy a nemzeti szuverenitás megnyilatkozik „egy másik nemzettel szemben", megengedhetetlen, hogy érvényesüljön a nagy nemzetek által igazgatott „nemzetközi közösséggel" szemben. „Egy központi hatalom — azaz világkormány — szükségessége minden vonatkozásban érezhető" — írja Lévy-Bruhl. Tehát elavult az a felfogás, hogy a

* *Revue socialiste* 1946 október. 462. old.

népek szabadon rendelkezhetnek saját sorsuk felett.

Hat hónappal később, 1947 májusában, Robert Verdier, a *Populaire* című szocialista napilap helyettes főszerkesztője kifejtette a *Revue socialiste*-ben, hogy az amerikai terjeszkedési politikának milyen „előnyei" vannak. Tény, hogy az Egyesült Államok hivatott most a világ vezetésére; de szerencsére az Egyesült Államok fejlődésének is „bele kell illeszkednie (!) egy nemzetközi szervezet rendszerébe és a fejlődésnek olyan módon kell végbemennie, hogy eloszlassa a haszonkeresés vagy a hatalomvágy gyanúját". Robert Verdier az együgyű ember hitét vallja, de mint Anatole France mondotta: vannak hitvallások, amelyek bármily ostobák és értelmetlenek is, mégis hatást gyakorolnak bizonyos lelkekre!

1947 decemberében a „szélsőbaloldali" Marceau Pivert „Az Egyesült Államok — Európa — Szovjetunió: a szocialista álláspont" című cikkében lelkendezve üdvözli az „amerikai nagykapitalizmust", amelynek „hatalmas gépezete elsöpri az útból azokat a középkori gondolkodású, piszkos ellenzékieket, — vagyis „a különböző kommunista pártokat", akiket Európa balkanizálásának hívei támogatnak. A „szocialista" Pivert számára közömbös, hogy „az európai gazdasági élet talpraállítása az Egyesült Államok stratégiai érdekeinek megfelelően" történik. Nem tagadja egy pillanatra sem és még ki is emeli: bármit mondjanak is egyesek, „a szocialisták helyeslik ezt a megoldást".* Nem tudjuk, hogy ezt ostobaságból vagy cinizmusból mondja-e?!

A *Revue socialiste* 1948-ban és 1949-ben rengeteg cikkben igyekezett bebizonyítani, hogy a francia gazda-

---

* *Revue socialiste* 1947 december. 567 old

sági élet nem nélkülözheti az amerikai „segítséget". Mint Marcel Marantz írta, a francia nemzetgazdaság „fáradt és elaggott" (1949 áprilisi szám) Edgar Milhaud genfi egyetemi tanár a *Revue socialiste* 1948 június—júliusi számában hangoztatta, hogy az „európai federalizmus"-nak „világfederalizmusba" kell átfejlődnie. Marceau Pivert pedig rendíthetetlen komolysággal azt mondja, hogy a Marshall-terv lehetővé teszi az európai kulcsiparokban a tervszerű termelést és e kulcsiparok szocializálását nemzetkozi méretekben. Ma már mindenki megállapíthatja, hogy a Marshall-terv mit nyujtott Európának a „szocializmusból".

Lucien Laurat két konyvben is magasztalja az amerikai imperializmust. Az egyik „Le Manifeste communiste de 1848 et le monde d'aujourd' hui" (Az 1848-as kommunista kiáltvány és a mai világ. Párizs 1948.), a másik pedig „Déchéance de l'Europe" (Európa hanyatlása. Párizs 1949) című munkája.* Laurat műveivel elnyerhetné a hazudozás világbajnokságát. Nem arról beszél, hogy az amerikaiak gazdaságilag le akarják igázni az egész világot, hanem azt írja: „Az Egyesült Államok rendet teremt a világpiacon". Az a tény, hogy az óceánontúli trösztök behálózzák az egész kapitalista világot, az ő szemében észszerű és dícséretreméltó kezdeményezés „a világgazdaság egybehangolására és megszervezésére".** Amerika leigázza a nyugateurópai ipari országokat, nyersanyagforrásnak és saját árucikkei

* Lásd: *V. Szokolov.* „A jobboldali szocialisták, a marxizmus ellenségei és a kozmopolitizmus hirdetői". *Bolsevik.* 1949 május 30. 10. szám.

** *L. Laurat.* Le Manifeste communiste de 1848 et le monde d'aujourd'hui. Id. kiad. 180. old.

külföldi piacának tekinti őket; Laurat számára mindez „világméretű együttműködés" és az egyetemes szocializmushoz vezet.* Az amerikai monopóliumok rendszerét úgy állítja be, mintha azokban már „kapitalistaellenes és transzkapitalista elemek érvényesülnének". Nincs tehát semmi ok arra, hogy visszautasítsuk a Wall Street égisze alatt álló kozmopolitizmust.

A francia népnek és más népeknek is le kell mondaniok szuverenitásukról, hiszen ez — „anakronizmus" — hogy „megkönnyítsék a termelő erők nemzetközi együttműködését. Különben a világ eddig még nem látott katasztrófába süllyed". Az európai munkásosztály vegye tudomásul hanyatlását; ezen a kontinensen „feltűnően süllyedt a dolgozó osztályok erkölcsi és értelmi színvonala". A világegyetem minden „erőforrása" az Egyesült Államokban van! E gondolatmenet szerint a gyarmati és félgyarmati népeknek le kell mondaniok a függetlenségért vívott harcról. A legerősebb imperialisták így akarják a kozmopolitizmus ideológiájával igazolni terjeszkedési politikájukat és erkölcsileg megtörni ellenfeleiket.

Mindenki számára világos, hogy a „szuperállam" és „egyetemes harmónia" kifejezésekkel csupán a II. Internacionálenak már régen megdöntött elavult tételeit akarják feltámasztani: a szervezett kapitalizmus és az ultraimperializmus hazugságát.

Blum és Laski szüntelenül ismétlik, hogy a világgazdaság megszervezéséhez világállamra és világkormányra van szükség. Ezek megalkotása után — mondják ők — el fog tűnni a munkanélküliség, nem lesznek

* Ugyanott.

válságok, forradalmak és háborúk. Eszerint az agyafúrt ámítás szerint az Egyesült Államok uralma a szocializmus első szakasza lenne és a világszervezet megalkotását a Marshall-terv megvalósításával kell kezdeni. Ez azt jelenti, hogy az európai népeknek le kell mondaniok nemzeti szuverenitásukról. Tehát látjuk, hogy a Blum-féle jobboldali szocialisták csak felújítják és alkalmazzák a II. Internacionále vezetőinek a nemzeti szuverenitás ellen irányuló régi elméletét, de még nagyobbszabású és elvetemültebb szándék vezeti őket: ezt az elméletet harci fegyverként akarják felhasználni a Szovjetunió és a népi demokratikus országok ellen.

A „HALADÓ PÁNGERMANIZMUS" NYOMDOKAIN

Nem felejtettük el, hogy Blum 1941-ben írt könyvében nem volt hajlandó elítélni a fasizmust. Azzal érvelt, hogy történelmi távlatból nézve, a fasizmus a haladást szolgálja, a szocializmushoz vezet.

> Amikor a gondolkodók derült nyugalommal vizsgálják majd korunk fejlődését, talán egészen annak megállapításáig jutnak el, hogy a nácizmus és a fasizmus is szerepet játszott a haladás gondviselésszerű menetében.

Oscar Pollack, az osztrák szociáldemokraták egyik vezetője és a Szovjetunió esküdt ellensége, a fasiszta Németország ellen vívott háború idején hasonlóképpen arcátlanul igyekezett megvédeni „a haladó pángermanizmust". „Most a földalatti Európáé a szó" címmel Londonban kiadott brosúrájában már állást foglalt

amellett, hogy a Hitler által teremtett úgynevezett „európai egységet" fenn kell tartani. Hangoztatta, hogy a kis nemzetek korszaka elmúlt és politikai szuverenitásuk visszaállítása visszafejlődést jelentene. Nem kell csodálkoznunk tehát, hogy Pollack Blummal versengve hirdette a nyugati tömb megszervezésének szükségességét.

1949-ben jelent meg Bécsben Julius Deutsch „Mit akarnak a szocialisták?"* című könyve, mely az ausztro-marxizmus hivatalos álláspontját ismerteti. Deutsch kifejti, hogy Ausztria-Magyarország különválasztása és az önálló Ausztria „egy gazdasági egységet alkotó terület szétszakítását" jelentette.** Helyteleníti a független Csehszlovákia és független Magyarország létét. Deutsch egyébként rengeteg kérdést érint könyvében, de a legnagyobb figyelmet a Marshall-tervnek szenteli. Úgy állítja be a Marshall-tervet, mint „a segíteni-akaró emberbaráti szándék" megtestesülését.

Ez a kozmopolita abban látja Ausztria jövőjét, hogy az amerikaiak turisztikai területe legyen.

Lenin már 1916-ban rámutatott, hogy „Kautsky a forradalmi marxistákkal szembeszegezte az «ultra-imperializmus» elméletét".*** Kautsky ezen azt érti, hogy

„a nemzeti finánctőkék egymásközti harca" kiszorul és helyébe lép „a világ együttes ki-

---

* „Was wollen die Sozialisten?" Verlag der Wiener Volksbuchhandlung. Bécs 1949. — Lásd: *K. Szelieznyev* „Mit akarnak az «ausztro-marxisták», az angol-amerikai imperializmus lakájai?" *Bolsevik.* 1949 szeptember. 15. szám.

** *Deutsch.* Was wollen die Sozialisten? Id. kiad. 157. old.

*** *Lenin.* Válogatott művek I. kot. Id. kiad. 908. old.

zsákmányolása a nemzetközi finánctőke által . . ."*

Lenin álbölcseségnek minősítette azt az okoskodást, hogy a nemzetközi kartellek uralma, vagyis a kapitalizmus idején a világbéke megteremtésére számítani lehet.

A mai német jobboldali szocialisták felújították Kautsky álokoskodását. Nézzük meg például Paul Sering-nek „Jenseits des Kapitalismus. Ein Beitrag zur sozialistischen Neuorientierung." (Túl a kapitalizmuson. Adalékok az új szocialista irányvonal megjelöléséhez)** című könyvet, mely 1947-ben jelent meg Nürnbergben. Sering szerint a fasizmus „szervezett imperializmus" volt, amely „a fontos ipari hatalmak tervezési hatáskörének kiterjesztéséért" küzd. Ez az állásfoglalás semmiben sem különbözik a fasiszták véleményétől, hiszen a fasiszták az „élettérért folyó harc" szükségességével igazolták támadásaikat. Igaz ugyan, hogy Sering különbséget tesz szervezett *kapitalizmus* és szervezett *imperializmus* között. Azt írja, hogy csupán a szervezett imperializmus — amin ő a fasizmust érti — küzd a tervkészítés hatáskörének kiterjesztéséért, viszont a szervezett kapitalizmus — amin az amerikai imperializmust érti — állítólag semmi módon nem akar területeket hódítani és támadó háború nélkül is fejlődhet. Tehát: bízhatunk benne és védőszárnyai alatt megkezdhetjük az Európai Egyesült Államok szerve-

* Ugyanott.

** Lásd: *Melnyikov.* „A «szervezett kapitalizmus», a jobboldali szocialisták reakciós elmélete." *Bolsevik.* 1948 augusztus 30., 16. szám.

zését. Ez a „demokratikus szocializmus" végső megoldása külpolitikai téren.

> Európa csak abban az esetben születhet újjá — írja Sering — ha kialakul egy európai együttműködési központ, amelynek hatása érvényesül a nemzeti határok korlátain túl is. Csak így születhetik újjá Európa.*

Felix Gross lengyel jobboldali szocialista, aki ezidőszerint a newyorki egyetem tanára, szintén sajnálja, hogy Hitler európai „egységesítési" művét megsemmisítették. Ezt írja:

> A nácik leverésekor Európa egységet alkotott, a rabszolgaság és a szenvedés egységét. Szükséges volt-e, hogy a győzelem után visszatérjünk a szuverén nemzeti államok elavult formulájához? Ez a formula idejét múlta, már régóta nem felelt meg századunk követelményeinek.

Európai federációt kell tehát alakítani és ebbe minden további nélkül be kell vonni „az afrikai gyarmati területeket is; birtokolásuk a jelenlegi gazdasági fejlődés eredménye". Nem baj, ha az afrikai népek ezzel nincsenek megelégedve. Gross a geopolitika és a beolvasztási politika követelményeit szegezi szembe velük: „A Földközi-tenger csak egy tó és Algir már régóta francia tartományként szerepel."

Ez az „euro-afrikai" egység azonban nem elég! „Amerika a külpolitika döntő tényezője lett — írja Gross ... *Amerika fogalmán nemcsak az Egyesült Álla-*

---

* *Sering* Jenseits des Kapitalismus Id. kiad 251 old

mokat értjük, hanem egy egész nyugati rendszert."(!) Gross nyilt kártyákkal játszik, nem kell tehát csodálkozni, hogy az atombombát emlegeti a makacskodók megfélemlítésére. (Ne felejtsük el, hogy ezt a könyvét 1946-ban írta!) „A kontinentális rendszerek és az atombomba korszakában — mondja — szuverén nemzetek fennállása anakronizmus."

Franciaországban a Léon Blum-féle *Revue socialiste* jámbor lélekkel ismerteti ezt a rabszolgaszervezési programot.* A „szocialista" Felix Gross új értelmezését adja a „Világ proletárjai, egyesüljetek!" jelszónak. Bár elismeri, hogy ez a nagy jelszó nem vesztett „sem erejéből, sem időszerűségéből" — de ezt ahhoz a feltételhez köti, hogy: „a cselekvés nyelvére kell lefordítani, amely megteremti a népek igazi testvériségét", és úgy kell értelmeznünk, mint a „népek egyesülését", „federációk alkotását" sürgető felhívást.

Felix Gross így alakítja át a felszabadítást hirdető felhívást — rabszolgaságot teremtő paranccsá!

A kozmopolitizmus ideológiája egyszerűen és pusztán azt a tényt tükrözi, hogy az imperializmus korszakában a nagytőke szűknek érzi az állami határokat. Ezt az ideológiát azért vetik ma harcba, mert az imperialista monopóliumok a második világháború után egész sor „finom falatot" vesztettek el s félnek, hogy még többet is elveszítenek. Éppen ezért minden módon igyekeznek működési területüket megerősíteni és kiterjeszteni. Ebben a törekvésükben legfőbb segítőtársaik a jobboldali szocialisták.

---

* Lásd: *Revue socialiste* 1947 november.

BEVIN ÉS SPAAK — CHURCHILL ÉS VAN ZEELAND VETÉLYTÁRSAI

Bevin már 1945-ben „világméretű szuperállam" létesítéséért kardoskodott és hangoztatta, hogy az „emberiség szuverenitása" lép majd a nemzeti szuverenitás helyébe. Éppoly lelkesedéssel tanácsolta, mint Churchill, hogy Angliát Amerika repülőgépbázisává alakítsák át. Sir Stafford Cripps az Amerikai Országos Sajtóklub díszebédjén nemrég kifejtette, hogy nem híve már „a különálló szuverén nemzetekre felosztott" világnak. A képmutató hitszónokok stílusában üdvözölte „az emberiség szellemi szabadságának kivívásáért indított nagy erkölcsi harcot, amely az Európai Gazdasági Együttműködés Szervezetének és a Marshall-tervnek is az alapja".* Spaak volt belga szocialista miniszterelnök, állandóan és minden módon bizonyítani akarja, hogy a nemzeti szuverenitás divatjátmult fogalom.

Jellemző, hogy Ernest Bevin, a *munkáspárti* külügyminiszter és Anthony Eden, volt *konzervatív* külügyminiszter, egyformán világkormány létesítése mellett foglal állást. Bevin kijelenti, hogy bármilyen tervet hajlandó támogatni, amely a nemzeti kormányok helyébe a világ népei által megválasztott világkormányt állít fel. Mindez csak Winston Churchill véleményének visszhangja, aki az Egyesült Európa Bizottság kiáltványában a következőket írta:

> Az európai anarchia (és nem a kapitalista rendszer — *G. C.)* már két világháborút robbantott

---

* *Revue socialiste.* 1949 május

ki. Ha továbbra is fennmarad ez az állapot, biztosan még rettenetesebb katasztrófához vezet. Csak a világkormány megalkotásával biztosíthatjuk a háború végleges kiküszöbölését.

Amikor Spaak a nemzeti szuverenitás eltörlésének gondolatát dicsőíti, kitűnő segítőtársa a Vatikán emberének, Paul Van Zeelandnak, aki megalakította az Európai Együttműködés Független Szövetségének Bizottságát.

A jobboldali szocialisták kozmopolitizmusa nemcsak arra irányul, hogy minden országban megzavarják és megtévesszék a világuralomra törő amerikai imperialistákkal szembenálló népeket, hanem közvetve háborúra uszít a Szovjetunió és a népi demokratikus országok ellen. A kozmopolitizmus segítségével képmutató módon ártalmatlannak akarják feltüntetni az agresszív amerikai nacionalizmust, amelyet a sovinizmus, az embertelen fajvédő politika és a militarizmus jellemez.

FURCSA SZOCIALIZMUS!

A kozmopolitizmus érdekében indított nagy hadjáratot Amerikában kezdeményezték. Truman elnök adta ki a jelszót Kansas Cityben elhangzott beszéde során:

> A nemzetek éppoly könnyen intézhetik ügyeiket egy világköztársaság keretében, mint ahogy Önök könnyen intézik dolgaikat az Egyesült Államok Köztársaságában.

Az Egyesült Államokban már a háború befejezése előtt egész sor ujságcikk és könyv foglalkozott a háború-

utáni „globális" stratégiával, azaz az egész földkerekség meghódításának tervével. 1945-ben jelent meg Emery Reves könyve, a kozmopolitizmus evangéliuma: „The Anatomy of Peace" (A béke anatómiája).*

A nyilt háborús gyujtogatók egy csoportja külön levélben ajánlotta ennek az aljas iromány nak legszélesebbkörű terjesztését. Olyan háborús uszítók magasztalták a könyvet, mint például Fullbright szenátor, aki egyébként az európai egyetemek gyarmatosítását célzó törvényjavaslatával vált hirhedtté, Franciaországban a Szocialista Párt és sajtója a leghízelgőbb módon reklámozta Emery Reves könyvét.

Reves így ír: „Gyakorlatilag időpazarlást jelent, ha ma a gazdasági élet törvényeit kutatjuk." A mi világunkban valójában „a fegyverek szabályozzák a termelést, a kereskedelmet és a fogyasztást".** Reves szerint a politika és diplomácia, szerződések és megegyezések a szuverén államok között csupán az „elkerülhetetlen" háború előkészítését szolgálják.*** A háború nélkül is megvalósítható teljes foglalkoztatottság csupán mese.****

Reves nem tudja elképzelni, hogy szuverén államok és nemzeti gazdaságok fennmaradhassanak állandóan ismétlődő és súlyosodó fegyveres viszályok nélkül. Véleménye szerint csak úgy üdvözülhetünk, csak úgy

---

* Lásd: *M. Rubinstein*: „A burzsoá kozmopolitizmus az amerikai imperialisták szolgálatában". *Voproszi Ekonomiki.* 1949. 7. szám. 40—60. old.

** *E. Reves.* The Anatomy of Peace. 57—58. old.

*** Ugyanott. 79. old.

**** Ugyanott. 181. old.

juthatunk ki a zsákutcából, ha szétromboljuk a nemzeti államok mai szerkezetét.

Reves hevesen hadakozik a népek önrendelkezési joga és a nemzetközi munkásmozgalom ellen s helyettük a finánctőke „egyetemességét" (univerzalizmusát) ajánlja. Szerinte a munkásmozgalomnak nincs igaza, amikor azt állítja, hogy a „társadalmi és gazdasági rendszer belső szerkezete", a kapitalizmus okozza a háborút.* Az osztályharc „időszerűtlen és teljesen haszontalan"** s „csak az értelmet nagyon kevésre becsülő együgyű emberek vádolják az uralkodó osztályokat azzal, hogy önző érdekeket hajszolnak". Valójában lélektani tényezők, a szuverén államok létezésével járó „transzcendentális indulatok" okozzák a háborút.***

Reves sárral dobálja a kommunista hősöket, akik az emberi haladásért áldozták életüket. Ilyen gyalázatos sorokat merészel írni:

> A második világháború idején a kommunisták minden országban nacionalistábbak voltak bármely királypártinál, földbirtokosnál, vagy nagyiparosnál. Mindenütt ők alkották a „hazafias" erők élcsapatát.****

Reves sürgeti a támadó háborút arra az esetre, ha a népek elleneznék „az egész világ egységes irányítását":

> Ha nem lehet kigyógyítani a népeket rövid-

---

* Ugyanott. 79. old.

** Ugyanott. 85. old.

*** Ugyanott. 83. old.

**** Reves szándékosan összekeveri a burzsoá nacionalizmus és a kommunisták proletárhazafiságának fogalmát. — *Szerk.*

látásukból — írja — és az emberiség nem tud megbirkózni sorsával, nem tudja értelemmel és éleslátással megszabni közvetlen jövőnk folyamatát; ha nacionalista merevségünk ellenáll egy törvényes egyetemes rend szervezésének, legalább ne hosszabbítsuk meg a hanyatló és pusztuló társadalmi rendszer haláltusáját.

Ha közmegegyezéssel és racionális gondolkozás útján (!) teremtett demokratikus módszerekkel nem tudunk eljutni az egyetemességhez és egységhez, ne késleltessük az események folyását, hanem inkább hódítással siettessük az egységesítést.

Ellenkeznék a józan ésszel, ha meghosszabbítanók elaggott intézményeink haláltusáját és hátráltatnók az elkerülhetetlen eseményeket csak azért, hogy a változások kínosabbak és költségesebbek legyenek és több véráldozattal járjanak. Jobb lenne a lehető leggyorsabban túlesni rajtuk.*

Előre tehát, induljunk frissen és vidáman a harmadik világháborúba!

Reves „világföderációról" fecseg. Mit ért voltaképpen az „amerikai század" prófétája ezen a fogalmon? Primitív szemtelenséggel meg is magyarázza. (244—45. old.) Ha a világföderáció — írja — demokratikus alapon, az arányos képviseleti rendszeren épülne fel, akkor „Kínának háromszor annyi képviselője lenne, mint az Egyesült Államoknak" és a többi állam is a megfelelő arányban képviseltethetné magát. De erről szó sincs! Csak a „valódi hatalom" fog számítani,

* Ugyanott 290—91 old.

vagyis a nyers erő és Reves szerint ez az Egyesült Államok kezében lesz. Így akarják megszervezni a „világrendet", amelynek keretében az Egyesült Államok és „szövetségesei" rendelkeznének „először a történelemben olyan törvényes hatalommal, mellyel befolyásolhatják az emberiség több mint 90 százalékát jelentő többi nemzet cselekedeteit . . . e nemzetek saját jólfelfogott érdekében".*

A világszövetség tehát végeredményben az amerikaiak világdiktatúráját jelenti!

Reves gyalázatos elmetermékét a monopóliumok segítségével milliószámra terjesztették. Az amerikai burzsoázia zsoldjában álló újságok, a rádió, fordítók és könyvkiadók minden lehető formában és minden nyelven feldolgozták és hirdették a Reves könyvében kifejtett tételeket.

A Baruch-terv közismerten arra irányult, hogy az amerikai monopóliumok számára teljhatalmat biztosítson az atomerővel kapcsolatban a tudományos kutatásban és az ipari termelésben, valamint a megfelelő erőforrások felhasználásában. Az egész világot behálózó atom-szupertröszt tervét is a világszocializmus megvalósításaként tüntetik fel.**

---

* Ugyanott. 244—245. old.

** „Truman és Acheson urak az «atomvitában» hihetetlen cinizmussal vetették fel azt a kérdést, hogy a nemzeti szuverenitás elve fennmaradjon vagy megszűnjék-e. Elképzelésük szerint a földkerekség valamennyi országa közül csak az Egyesült Államok rendelkezne igazi nemzeti szuverenitással, a többi országtól megvonnák azt az Egyesült Államok korlátlan hatalmá érdekében . . . Ebben a trosztben az Egyesült Államoké lenne a szavazatok óriási többsége. Ez a töszt rendelkeznék az egész világon az atombomba gyártására alkalmas

A hitleristák hasonló megtévesztő módon szocialista mezbe burkolták a német monopóliumok uralmát. 1949 elején a newyorki egyetemen igen jellemző előadást tartott Frederick Osborn, aki az Egyesült Államok helyettes megbízottja az ENSz atomerőbizottságában. Osborn egész komolyan kifejtette, hogy az Amerika által indítványozott atom-szupertröszt „jóformán úgy fogható fel, mint a világszocializmus megvalósítására irányuló első nagy kísérlet." Sajnálkozott, hogy

> a világszocializmus elméletét érintő indítvány nagyobb visszhangra talált a kapitalista országokban, mint a szocialista Szovjetunióban.

Nem véletlen, hogy a franciaországi „szocialista" sajtó olyan kitartóan támogatta Garry Davis „világpolgárokat" toborzó mozgalmát. Pedig ennek a sajtónak bizonyára tudomása van az olyanfajta nyilatkozatokról, mint amilyet például Bowless nagybankár, Connecticut állam kormányzója tett. Bowless kertelés nélkül kijelentette:

> A világállam hívei tudják, hogy az Egyesült Államokat illeti a természetes vezető szerep a világ törvényeinek megalkotásában és megvédésében.

---

nyersanyagok, valamint az e nyersanyagokat feldolgozó összes gyárak felett. A sztálini diplomácia csak teljesen elutasító álláspontra helyezkedhetett az atomfegyver problémájának ilyen «megoldásával» szemben." (*E. Tarlé* „A Szovjetunió sztálini kulpolitikájának néhány jellemző vonása". *Novoje Vremja*, 1949. 51. szám.)

E sajtó nyilván ismeri Thomas Mann 1949 március 18-án elhangzott figyelmeztető szavait is:

> Gyűlölködés szelleme és háborús pszihózis terjedt el most az Egyesült Államokban s a sajtó és rádió félelmetes gépezete mindenkinek rendelkezésére áll, aki olajat akar önteni a tűzre.

Újból megállapíthatjuk: a kozmopolitizmus mögött az amerikai reakciós bankárok visszataszító ábrázata rejtőzik. A „világ szintetikus egysége" egyszerűen azt jelenti, hogy az amerikaiak akarják irányítani a világgazdaságot és az eddig szuverén államokat stratégiai támaszpontok és háborús provokációk tűzfészkeiként akarják felhasználni. Ebben a világegységben a szuverén államok parasztfigurák lennének az imperializmus sakktábláján és az eleve feláldozott előőrs szerepét töltenék be.

„EGYESÜLT EURÓPA"

A világkormány felállításáért megindított kampánnyal egyidőben nagy propaganda folyik az Európai Egyesült Államok létrehozásáért is.* Nem új gondolat ez. Az első világháború idején mind a német imperialisták, mind pedig az Antant imperialistái és természetesen mind a két táborban a szociálsovinisták, felvetették az „Egyesült Európa" gondolatát. Lenin bebizonyította, hogy az Európai Egyesült Államok megvalósítása a kapitalista rendszerben vagy lehetetlen vagy reakciós. Az európai kapitalisták között csak „erő-

* Lásd: *M. Rubinstein* id. cikk.

szakkal létrehozott" ideiglenes megegyezésekről lehet szó „... arra vonatkozóan, hogyan kell együttesen elnyomni Európában a szocializmust és hogyan kell együttesen megvédeni az összerabolt gyarmatokat ..."*

Az első világháború után a francia imperializmus, ennek az időszaknak legagresszívabb imperializmusa, teljes erővel támogatta a Páneurópa megvalósítására irányuló mozgalmat. Léon Blum 1922-ben, Vincent Auriol pedig 1929-ben a francia képviselőházban tartott beszédeikben állást foglaltak az „Egyesült Európa" mellett. Sztálin 1930-ban rámutatott, hogy akkoriban az egész világon a francia burzsoázia volt leginkább a szovjetellenes kalandok híve és ők kardoskodtak a leghevesebben Páneurópa gondolata, valamint a Kellogg-paktum mellett. Briand 1930 május 17-én „európai szövetségi szerződés" megkötését indítványozta. Három nappal később Gabriel Péri a *l'Humanité*-ben megállapította: „Ez a szerződés kísérlet arra, hogy francia vezetés alatt létrehozzák a kapitalista Európa koalícióját az első proletárállam ellen." Kifejtette, hogy az imperialista hatalmak ragaszkodnak ezekhez a tervekhez, s „makacsságukat fokozza a szovjet ötéves terv sikere és e siker hatása a munkástömegekre". Nem sokkal később, még Hitler uralomrajutása előtt, az I. G. Farbenindustrie vezetői is magukévá tették Páneurópa jelszavát és dícsérték a „Bordeaux-tól Ogyesszáig egyesült Európa" előnyeit.

A nácik által teremtett európai „új rend" megmutatta a népeknek, milyen rettenetes elnyomást hoznak az Egyesült Európa cégére alatt végrehajtott impe-

* *Lenin.* Válogatott művek. I. kót. Id. kiad. 898. old.

rialista kalandok. Alighogy Hitlert léverték, Churchill, ez a régi háborús bujtogató, felélesztette a nácik eszméjét. Igyekezett feltámasztani a kozmopolita intervenciós hadsereget, amelyet 1918 és 1920 között küldött Szovjetoroszország ellen és angol-amerikai csapatokkal akarta leverni a görög népet. Coudenhove-Kalergi gróf és a jobboldali szocialisták, mint régi szakértők, magasztalták az „Európai Egyesült Államok" előnyeit, de dicshimnuszaik nem tudták elfojtani a mártir görög nép kiáltásait.

Az Egyesült Államok törvényhozó testületeit elárasztották közben az Európai Egyesült Államok megalakítását sürgető javaslatokkal. Atombombával ijesztgetnek, hogy „bebizonyítsák": csupán a világkormány akadályozhatja meg a háborút.*

A „világkormány" felállításáért küzdő „szerkesztő irodá"-ban 70 író vesz részt. Köztük van Clifton Fadiman, John Hersey, Oscar Hammerstein és Robert Sherwood. Rex Stout az elnökük. Ez a szerkesztőség megfelelő anyagot küld a folyóiratoknak, rádióknak és filmgyáraknak s gondoskodik a munka eredményességéről. Ugyanakkor a *United World Federalists* (Az Egyesült Világfederáció Hívei) elnevezésű szervezet, amely az említett szerkesztőséget is irányítja, rábírta Massachusetts, Connecticut, Florida és Oklahoma állam törvényhozó testületeit, tartsanak hivatalos népszavazást az ENSz világkormánnyá átalakításának kérdésében. A kereskedelmi kamarák és az egyházak (a katolikus, methodista, zsidó stb. egyház) teljes erővel támogatják ezt a mozgalmat. Elérték, hogy mintegy húsz

* Baruch-terv. 1946 június.

állam sürgős javaslattal fordult az amerikai központi hatóságokhoz ebben az ügyben. 1949 januárjától kezdve megmozgatták Kalifornia, New Yersey, Észak-Karolina, Connecticut és Florida államok törvényhozó testületeit, hogy sürgessék a nemzetgyűlés egybehívását, követeljék az alkotmánymódosítást és olyan döntést, amelynek alapján az Egyesült Államok belép a világkormányba. A képviselőház külügyi bizottságának többsége támogatja is a tervet.

A *United World Federalists* szervezet dicsekszik, hogy az általa irányított mozgalom milyen nagy érdeklődést keltett Németországban és Japánban. Kiemeli, hogy „Spaak . . . és Auriol francia köztársasági elnök nagy tekintélyt biztosítanak a világszövetség ügyének".* Amerikában is igen nagy összegeket fordítanak propagandára s mind a két nagy párt képviselői támogatják őket. Egyébként érdekes, hogy szüntelenül hangoztatják: „talán" olyan szövetség megalakításával kellene kezdeni, amely egyelőre nem foglalja magában az egész földkerekséget.

Az amerikai propagandahadjárattal egyidőben az „Egyesült Európa" hívei az európai országokban is fokozzák tevékenységüket és állandóan értekezleteket tartanak.

1948 május 7—10 között Hágában „Európakongresszust" rendeztek, amely határozatokat hozott a vámegység, a szabadkereskedelem és a federalizmus ügyében. Június 17-én Churchill, aki a kongresszuson

---

* Lásd: *Cord Meyer*, a *„United World Federalists"* elnöke. „Jelentés a Világszövetség ügyének előrehaladásáról". *Bulletin of the Atomic Scientists*. 1949 október. 238. old.

elnökölt, átnyujtotta a határozatokat az angol miniszterelnöknek. Augusztus 18-án a francia minisztertanács elfogadta az európai egységért küzdő mozgalmak nemzetközi bizottságának emlékiratát. Ez a bizottság az Egyesült Európa Bizottság és az Európa-kongresszus képviselőiből áll. Az emlékirat javasolja, hogy a Benelux-államok és a Nyugati Unió tagjai alakítsanak egy ú. n. „Európa Tanácsot", amely előbb csak a Gazdasági Együttműködés Európai Szervezetének tagjait, később pedig valamennyi európai országot magában foglalná.

Az Egyesült Államok kormánya gyakran használta ki párizsi lakájainak „kezdeményezését". Augusztus 27-én az alábbi nyilatkozatban helyeselte az európai tanács megalakítására irányuló francia javaslatot:

> Mint az európai együttműködésről szóló törvény bevezetése is hangsúlyozza, a kormány határozottan helyesli Nyugat-Európa szabad nemzeteinek (!) mind szorosabb egyesítését. Azt hisszük, a világ ma olyan rendelkezéseket követel, amelyek a háború előtt még kívül estek volna a gyakorlati politika keretein. Helyeseljük, hogy az európaiak maguk hagyjanak jóvá minden olyan intézkedést, amely előbbre viszi az európai egység eszméjét vagy reményt nyujt a gyakorlati intézkedések tanulmányozására és elfogadására.

1949 május 5-én tíz nyugateurópai ország külügyminisztere aláírta az Európa Tanács szabályzatát. Ezzel valóraváltották az amerikai imperialisták és Churchill reakciós terveit. 1949 szeptember 5-én Strasbourgban az

Európa Tanács elhatározta, hogy igyekszik megteremteni a tagállamaira és azok tengerentúli gyarmataira kiterjedő gazdasági egységet, valamint a politikai federációt.

1950 februárjában a *Populaire*, az Európa Mozgalommal kapcsolatos kérdésekre adott válaszok formájában közölte Vincent Auriol, Spaak, Léon Blum, Léon Jouhaux és mások nyilatkozatait, amelyek egyöntetűen felhívják az Európa Tanács miniszteri bizottságát, hogy tanusítson nagyobb buzgalmat. Az „Európai Egyesült Államokért küzdő szocialista és demokrata mozgalom" francia bizottsága 1950 február 18-án és 19-én Párizsban értekezletet tartott és követelte, hogy „minél előbb alakítsák meg az igazi európai kormányt."

Mint Lenin mondotta, olyan megegyezésről van szó, amelynek célja, hogy együttesen elnyomják Európában a szocializmust és együttesen megvédjék az összerabolt gyarmatokat.

Marceau Pivert már idézett cikkében elszólja magát, amikor kifejti, hogy milyen célokat követ az „Európai Szocialista Egyesült Államok" megvalósításáért harcoló nemzetközi bizottság. A központi kérdés az — írja — hogy kinek a kezében lesznek a kulcsiparok. És mindjárt megadja a választ: a kulcsiparokat, különösen a szén- és vasbányákat „át kell adni az európai szövetség közösségének". Figyelemreméltó, hogy 1950 januárjában a bonni német bábköztársaság kancellárja is sürgette: a lotharingiai vasat, a saarvidéki szenet és a ruhrvidéki ásványkincseket egységes gazdasági szervezet kezelje. Marceau Pivert és Adenauer egyforma buzgósággal szolgálják az amerikai nagytőke

érdekeit. A lényeg az, hogy kézben kell tartani a legfontosabb iparágak nemzetközi proletariátusát és olyan hatóságnak kell alávetni, amelyet legyőzhetetlennek tartanak. A proletariátust az amerikai finánctőke rabigájába kell hajtani. Az európai föderáció nem más, mint ennek a célnak gyenge álcázása.

Az Európai Unió gyarmatosító célját kitűnően megvilágítja Paul Alduy-nek „A tengerentúli népek és a jövő Európai Egyesült Államok" címmel a *Revue socialiste*-ben megjelent cikke (1948 június–júliusi szám). Alduy Európát tekinti az egyetlen cselekvő tényezőnek, a gyarmatokat pedig csupán tárgyként kezeli. Elfogadja, hogy az úgynevezett „európai és afrikai szabad nemzetek konfederációját" „kapitalista alapokra kell helyezni". Az európai anyaországok megtartanák az ipari termelés monopóliumát, a gyarmatok pedig nyersanyag- és munkaerő tárházat jelentenének Európa számára. A gyarmatok gazdasági élete csupán a mezőgazdasági termelésre vagy a bányászatra és a helyi feldolgozó iparra szorítkoznék. Nem ok nélkül történt tehát, hogy a gyarmatosító Paul Reynaud teljesen egyetértett a jobboldali szocialistákkal az „Európa-mozgalom" célját illetően.*

---

* Az európai unióért folyó minden ilyen akcióban a Vatikán ügynökei természetesen csatlakoznak a jobboldali szocialistákhoz. Maurice Schuman-nak a *l'Aube* című lapban „Egységes pénzzel Európáért" jelszóval megindított hadjárata például visszhangozza Albert Gazier-nek a *Revue socialiste* hasábjain „Egységes európai pénz felé" cím alatt kifejtett programját. Nézzuk meg, mit írt a *l'Aube* csupán egy hónap leforgása alatt, például 1950 februárjában. Kilencedikén a lap kijelentette: „Van egy föderalizmus, amely a keresztény

Az „európai terv" másik jellemző vonása, hogy vezető szerepet szán a reakciós Németországnak.

1947 júliusában Lengyelország a többi népi demokratikus országgal együtt elutasította, hogy csatlakozzék a Marshall-tervhez. Lengyelország különösen azzal a nyilvánvaló amerikai szándékkal kapcsolatban fejezte ki aggodalmát, hogy újjáélesztik és előtérbe helyezik az antidemokratikus és háborús Németországot. Cyrankiewicz miniszterelnök kijelentette:

> Új veszélyt látok Európa számára abban a tényben, hogy gépiesen vissza akarják állítani a régi rendszert, amely visszatérést jelentene a német egyeduralomhoz . . . Ezért válaszunk megadásakor az a kívánság vezetett bennünket, hogy Európa talpraállításának keretében a német támadást elszenvedett országok kapják a lehető legnagyobb segítséget és csírájában elfojtsuk annak lehetőségét, hogy az európai egyensúlyi helyzet újból megváltozzék egy reakciós Németország javára... A nemzeti méltóság, valamint a gazdasági és politikai szuverenitás kölcsönös tiszteletbentartásával óhajtjuk Európa talpraállását.

---

humanizmus követelménye." 22-én azzal fejezte be a „Holnap.. Európa?" címmel írt cikksorozatát, hogy ünnepélyesen kihirdette az „európai harcosok hét parancsát". Ezeket a jövőben Isten és az egyház parancsolatai mellé kell helyezni! 25-én a „modern lovagok" feladatairól írt és felhívta a fiatal diákokat és diáklányokat, hogy „szabadítsák meg magukat minden politikai és szervezeti megkötöttség alól" és két évig legyenek „az európai gondolat misszionáriusai". A francia miniszterelnök lapja az amerikai propagandaszolgálat egyszerű függvénye lett.

Ma már megállapítható, hogy ezek az aggodalmak nagyon is jogosultak voltak. A bonni német bábköztársaság, a reakció tűzfészke, az „Egyesült Európa" legfőbb alkotórésze. Amerika felhasználja Franciaország, Nagybritannia és a Benelux-államok ellen. Felfegyverzése folyamatban van. A francia diktátor-jelölt, a fasiszta De Gaulle élénken helyeselte Adenauer bonni kancellárnak 1950 elején elhangzott javaslatát, hogy egyesítsék Franciaországot és Nyugat-Németországot.* A jobboldali szocialisták is lelkesedéssel fogadták a javaslatot, elárulták Jaurès tanítását, aki így írt:

> A francia nagyburzsoák és kapitalisták — írta Jaurès — lángoló hazafiságról szónokolnak... de a német kapitalistákkal együtt egész sereg kizsákmányoló társaságot szerveznek: francia-német konzorciumok alakultak Meurthe-et-Moselle bányavidék, Marokkó, Ouenza és Dél-Afrika kizsákmányolására.

* Egészen természetes, hogy a Bidault-féle MRP (Népi Köztársasági Mozgalom) lapja a lehető legnagyobb mértékben üdvözli a „revanche-vágytól" fűtött német reakciósokat. Egyébként köztudomású, hogy Bidault De Gaulle cinkostársa. 1950 február 1-én például a *l'Aube* d'Harcourt tollából szégyenletes cikket közölt, amely meleg hangon emlékezik meg „a «Kampfgruppe gegen Unmenschlichkeit» (Az embertelenség ellen küzdő szervezet) néven Berlinben működő bátor csoportról". Ez a szervezet a nácik búvóhelye s Göbbels szovjetellenes propagandahadjáratát folytatja. Coudenhove-Kalergi gróf kezdeményezésére és a belga szocialista Georges Bohy vezetésével „francia-német" parlamenti konferenciát tartottak 1950 január 7-én és 8-án Bázelben. A francia „küldöttséget" Peyrolles asszony, a nemzetgyűlés MRP-párti volt alelnöke vezette; körülötte csoportosult *valamennyi* francia párt, a kommunisták kivételével.

És most a francia és német építőipari nagyvállalkozók közös szervezetet létesítettek munkásaik ellen. Lehullott a képmutatás fátyla. A burzsoá nacionalizmus álarca felfeslik és mögötte feltűnik a tőke kozmopolita ábrázata.*

Nyugat-Németország részéről újból veszély fenyeget. A bonni bábköztársaság tölti majd be Európa amerikai csendőrének szerepét. Erre a csendőrségre pedig nagyon is szükség lesz! A népek szembehelyezkednek az amerikai finánctőke akaratával és ezért majd „meg kell zabolázni őket". A washingtoni képviselőház külügyi bizottságának véleménye szerint:

Amikor a Marshall-terv igazgatója az európai egységért és Európa termelőkapacitásának fokozásáért (!) dolgozik, szembetalálja majd magát azzal a régi megszokott panasszal, hogy megsérti más nemzetek szuverenitását ... Sok európai és amerikai ember igen erős vágyat érez, hogy visszautasítsa a kommunisták állítólagos vádaskodását, bár ezek nem egyebek, mint a képzelet szüleményei. Ezért nagyon elferdíti a szuverenitás fogalmát — olyan merev felfogást támogat, amely majdnem lehetetlenné tenné a nemzetek együttműködését. A mai történelmi pillanatban a világ nem engedheti meg magának a szuverenitás fényűzését. Arról kell gondoskodnunk, hogy inkább az alapvető

* *La Dépêche de Toulouse.* 1911 január 31.

emberi szabadságjogokat, az egyén szuverenitását tartsuk fenn, mint a nemzetekét.*

E politikai filozófia szerint „fényűzés" az európai nemzeteknek az a joga, hogy maguk határozzák meg például gazdasági politikájuk irányvonalát, beruházási terveiket, pénzük értékét, bér- és árpolitikájukat, szociális törvényeiket, valamint külpolitikájukat.

Ezzel szemben a kapitalista magántulajdon — „az alapvető emberi szabadságjog" — védelmére olyan nagy gondot fordítanak, hogy a nemzeti függetlenség védelme eltörpül mellette. A profit filozófiája kétségkívül szerepet játszik abban, hogy Nyugat-Európa vezető körei alávetik magukat az Egyesült Államok akaratának! De maguk a népek egyáltalán nem hagyják abba az ellenállást.

A kozmopolitizmus célja: lefegyverezni a népeket. Meg akarja bénítani azt az elhatározásukat, hogy az amerikai rabszolgakereskedőkkel szemben megvédik nemzeti függetlenségüket, politikai és társadalmi jogaikat. A kozmopolitizmus agyafúrt ügynökei minden eszközt felhasználnak a népek becsapására. Össze-vissza hazudoznak az állítólagos amerikai jólétről és a megalakítandó világparlament nagyszerűségét bizonygatják. Reklámhadjáratot indítanak az „európai egység megszervezése" érdekében és érzelgős szólamokkal hirdetik „a világtudomány egységét". Ezzel a jelszóval akarják

---

* The Place of the U. S. in European Industrial Development (Az Egyesult Államok helye az európai ipar fejlesztésében). A képviselőház kulugyi bizottsága elózetes jelentésének fuggeléke. 14. sz. 1948 április 22. 8. old.

álcázni, hogy a tudományt katonai célok szolgálatába állítják és az amerikai trösztök uralma alá rendelik.

A kozmopolitizmus céljai közé tartozik az is, hogy előre igazolja a „világkormány" háborúját a kapitalista „szövetséggel" szembenálló népek, a Szovjetunió és a népi demokratikus országok ellen.*

A reakciós Nyugat-Németország adja majd a rohamcsapatokat.

A kozmopolitizmus tagadja a népeknek azt a demokratikus jogát is, hogy maguk szabják meg saját életmódjukat. A világkormány a totalitarizmus betetőzése.

A kozmopolitizmus és a nacionalizmus minden országban szorosan összefonódik. Franciaországban például a jobboldali szocialisták hirdetik leginkább a világkormány szükségességét és ugyanakkor ők felelősek a vietnami háború megindításáért és folytatásáért.

AZ AUSZTRO-MARXIZMUS A MULTBAN ÉS MA

A jobboldali szocialisták méltó követői az ausztro-marxista Bauer és Renner tanainak. Bauer és Renner a nemzeti kérdés szakértőinek számítottak a II. Inter-

---

* A *Gazette de Lausanne* 1950 január 26-án így írt ezzel kapcsolatban: Az „Európa-mozgalom" keretében a „Közép- és Kelet-európai országok csoportja" most tartotta első teljes ülését Londonban. Az ülésen P. Harold MacMillan elnökölt, aki a Churchill-kormány tagja volt. Az értekezlet részvevői arra a következtetésre jutottak, hogy a „nyugati hatalmaknak" nem szabad „egy nappal sem késleltetniök a Szovjetunió uralma alatt lévő európai országok felszabadítását"(!). Vezéreszméjük ez volt: „Visszatérünk!" — ami egyszerű fordítása a Mussolini-féle jelszónak: „Ritorneremo!"

nacionálében; Sztálin már 1912-ben bebizonyította, hogy a burzsoá nacionalizmus alapján állanak. Bauer és Renner akkoriban elutasították azt az álláspontot, hogy a népeknek valóban harcolni kell nemzeti felszabadulásukért. A kulturális nemzeti autonómia jelszavát hirdették. Eszerint nem autonóm területek szövetsége, hanem autonóm nemzetiségek szövetsége alkotná Ausztriát s az autonóm nemzetiségi intézmények nem „politikai" kérdésekkel, hanem csupán kulturális kérdésekkel foglalkoznának. E program szerint minden nemzetiség külön szervezi meg saját szocialista pártját, saját szakszervezeteit, még saját biztosító intézeteit is.

Az Ausztriai Szociáldemokrata Munkáspártnak a stuttgarti kongresszus elé terjesztett jelentésében (112. old.) ezt olvashatjuk: „Az ausztriai szociáldemokrácia egy *kis Internacionálét* alkot, amelynek taktikai és elvi alapja a nemzeti autonómia és a nemzetközi konföderáció." Valójában az osztrák szocialista mozgalomban — nem is beszélve a magyarokról — hét autonóm nemzeti szervezet működött: a német, cseh, lengyel, rutén, szlovén, olasz és román szociáldemokrácia.*

Így az ausztro-marxisták a nacionalizmus mocsarába süllyedtek, nemzetiségek szerint különválasztották a dolgozókat és szétforgácsolták erejüket. Ilyen körülmények között a nemzeti kultúra jelszava csak azt jelenthette, hogy nő a burzsoá ideológia befolyása a dolgozókra. Természetes következménye volt ez annak a

---

* Lásd: *Jean Longuet.* Le mouvement socialiste international (Nemzetközi szocialista mozgalom). („Szocialista enciklopédia" c. gyüjtemény.) Párizs 1913 július. 404. és 412. old.

reformista elméletnek, amely az osztályérdekek harmóniáját hirdette a kapitalista rendszerben.

Attlee 1948 elején az oxfordi egyetem munkáspárti klubjában ugyanebben az értelemben kifejtette, hogy a munkáspártiak már régen elvetették az osztályok közti ellentétek gondolatát.

Az ausztro-marxizmus nacionalista programja az első világháború után teljesen kudarcba fulladt. Az osztrák-magyar monarchia összeomlott. Az összeomlás — amelyre sor került volna (legfeljebb lassabban) akkor is, ha nem tör ki a háború — megmutatta, hogy a kapitalista rendszerben a soknemzetiségű államok gyengék és nagyon ingatag alapon állanak.

A történelem keményen megcáfolta Bauer és Renner nemzeti programját, de ők ebből semmit sem tanultak. Renner továbbra is nacionalista maradt. Az Anschluss híve lett, azt hirdette, hogy Ausztriát Németországhoz kell csatolni. Amikor 1938-ban a hitleristák elfoglalták Ausztriát és az erőszak hatalmával Németországhoz „csatolták", Karl Renner, Ausztria mostani köztársasági elnöke, az osztrák szociáldemokraták vezetője, Hitler előtt térdreborulva a fasiszta *Illustrierte Kronen-Zeitung*-ban ezt írta:

> A német Ausztria a Német Köztársaság alkotórésze . . . 1919 óta számtalan cikkben és rengeteg beszédben harcoltam az Anschluss érdekében. Az Anschluss most megtörtént . . . Mint a nemzeti önrendelkezési jog bajnokának és mint német-osztrák államférfinak, egész multammal szakítanom kellene, ha nem üdvözölném örömteli szívvel a német nép egyesülésének nagy történelmi eseményét.

Az évek múltak, de Renner változatlanul idegen hódítók lába elé borul — ezúttal amerikai gazdáinak hódol. Ilyen csúfos véget ért az ausztro-marxizmus.

Fritz Adler a háború után angol és francia nyelven is megjelent cikkben igyekezett megmagyarázni, mi is voltaképpen az ausztro-marxizmus. A francia szöveg a *Revue socialiste* 1946 novemberi számában jelent meg, az angol szöveget pedig Julian Braunthal, „Austria yesterday and to-morrow" (Ausztria multja és jövője) című könyvének függelékeként közölték. Fritz Adler vádat emel a „győztes hatalmak" ellen, mert a teheráni, jaltai és potsdami értekezleten háborús célul tűzték ki „Németország megsemmisítését". Véleménye szerint Ausztria természetes alkotórésze Németországnak. Álláspontja megfelel a nemzet ausztro-marxista meghatározásának, amely csak a nemzeti jellem és a nyelv közösségét tekinti a nemzet ismérvének. Adler egész cikkét annak szenteli, hogy utólagosan igazolja az osztrák szociáldemokratáknak az 1938-as Anschluss idején tanusított gyáva magatartását. Fenntartás nélkül magáévá teszi az osztrák szociáldemokratáknak 1938 áprilisában Brüsszelben tartott konferenciáján elfogadott határozatát, amely hangsúlyozta, hogy „az osztrák nép nem a Német Birodalomtól való elszakadással, hanem csakis a német fasizmus ellen vívott általános német forradalomban vívhatja ki szabadságát".

Fritz Adler egyáltalán nem ismeri el, hogy ez a határozat valójában belenyugvás volt a fasiszta annexió tényébe és csak szavakban „forradalmi", de alapjában véve reakciós szellemben fogant. Nem ismeri el, hogy a határozat behódolást álcázó dicsekvő szóáradat,

hanem éppen ellenkezőleg, dicshimnuszt zeng Otto Bauer legutóbbi cikkeiről, amelyek magasztalva magyarázzák ezt az okmányt. Adler egy jottányit sem enged az ausztro-marxizmus régi, reakciós tételeiből.

Az oroszországi burzsoá nacionalisták szintén csúfos vereséget szenvedtek. Az Októberi Forradalom után, a népek önrendelkezési jogának jelszavára hivatkozva, kezükbe ragadták a hatalmat számos nemzetiségi országrészen. A dolgozók azonban hamarosan elűzték őket és Oroszország munkásosztályának vezetésével felépítették a szocializmust.

VI. fejezet

FELADATAINK

SEM BURZSOÁ NACIONALIZMUS, SEM A NEMZET TAGADÁSA

Minden szocialistának, minden demokratának kötelessége, hogy rendíthetetlenül küzdjön a burzsoá nacionalizmus mindenfajta megnyilvánulása és szövetségese, a kozmopolitizmus ellen. Ugyanakkor a fizikai és szellemi dolgozók előtt népszerűsíteni kell a proletár internacionalizmus nagy eszméjét.

A burzsoá nacionalizmus sohasem titkolhatta el osztályjellegét. Franciaországban még a XVIII. században is sokáig kellett arra várni, hogy az emberek a nemzet szón mást értsenek, mint a „gazdag és művelt" osztályokat. Az Alkotmányozó Nemzetgyűlésen a nagyburzsoák különbséget tettek aktív és passzív polgárok között. A jakobinusok már elvetették ezt a felfogást, Léon Blum viszont ezeknek a hagyományoknak szellemében cselekszik, amikor a jelenkori történelem legfényesebb tanulságai ellenére kizárja a nemzetből a forradalmi proletariátust.

Mit nyujtott a nacionalizmus az utóbbi években? Törökországban, Iránban, a Kuomintang-Kínában és legújabban Indiában azt eredményezte, illetve eredményezi, hogy leigázzák a munkásosztályt és a dolgozó

tömegeket, idegen imperializmusnak szolgáltatják ki a nemzetet. A burzsoá nacionalizmus reakciós és elnyomó szerepe mindenütt összekapcsolódott a kozmopolitizmus gyakorlatával, a hazaárulással.

Lenin helyesen mondotta:

> Aki a proletariátust akarja szolgálni, annak egyesítenie kell valamennyi nemzet munkásait és tántoríthatatlanul harcolnia kell mind a „saját", mind pedig az idegen burzsoá nacionalizmus ellen.*

Lenin hangsúlyozta még:

> Az a munkás, aki a „saját" nemzetének burzsoáziájával való politikai egységet fölébe helyezi a minden nemzet proletariátusával való teljes egységnek, saját érdekei, a szocializmus érdekei és a demokrácia érdekei ellen cselekszik.**

Lenin és Sztálin mindíg azt tanította, hogy a helyesen felfogott nemzeti érdekek megegyeznek az egyetemes szocialista érdekekkel.

A PROLETÁR INTERNACIONALIZMUSÉRT

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a proletár internacionalizmusnak semmi köze sincs ahhoz az irányzathoz, amit nemzeti nihilizmusnak, gyökértelen kozmopolitizmusnak nevezünk és amely szerint a nemzeti jellem és maga a nemzet is elavult előítélet.

Kötelességünk, hogy a hazafiak, a béke barátai és

---

* *Lenin* Művei. XVII. köt. 138. old. (oroszul).

** *Lenin* Művei. XVI. kot. 509. old. (oroszul).

az atomfegyver eltiltásának hívei mellé álljunk. Kötelességünk, hogy hazafiságunkat egyesítsük a Szovjetunió iránti barátsággal.

A Szovjetunió tette lehetővé a demokratikus erők szabad fejlődését a felszabadított országokban. A Szovjetuniónak köszönhető, hogy a keleteurópai országok megmenekültek az imperialista hatalmak önkényétől. Amikor ez országok egyikének rothadt és megvásárolt vezetői eltávolodtak a Szovjetuniótól és a nacionalizmus mocsarába süllyedtek, ugyanakkor kozmopoliták és Amerika szolgái is lettek egyben. Tito és klikkjének politikája szükségszerűen Jugoszlávia fasizálódásához vezetett. Jugoszlávia szuverén államból az imperialista hatalmak gyarmata lett.

A Szovjetunió ereje és szilárdsága a béke legfőbb biztosítéka és ugyanakkor az emberiség haladásának leglényegesebb tényezője.

Sztálin 1927-ben „Az Októberi Forradalom nemzetközi jellegé"-ről a *Pravdá*-ban írt cikkében megállapította:

> Tagadhatatlan, hogy a „bolsevik állam" létének puszta ténye is megzabolázza a reakció feketeerőit és megkönnyíti az elnyomott osztályok szabadságharcát.*

A Szovjetunió — mondotta Sztálin — az elnyomott osztályok világfóruma.

1927 óta sok minden történt. A Szovjetunió a nemzetközi kapcsolatok legfontosabb tényezőjévé, a béke hatalmas védőbástyájává lett. Minden demokrata

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Id. kiad. 222. old.

megingathatatlan és feltétlen hűséggel ragaszkodik hozzá.

Napjainkban különösen nagyjelentőségű a proletár internacionalizmus: a dolgozók mozgalmának hajtóereje a társadalmi és nemzeti felszabadulásért és az új életért vívott harcban. Ebben az új életben pedig nincsenek urak és rabszolgák, nincs kizsákmányolás és nincs erőszak.

Kötelességünk, hogy szenvedélyesen harcoljunk a burzsoá nacionalizmus, a kozmopolitizmus minden megnyilvánulása, a hírhedt amerikai életmód bárgyú csodálata ellen. Kötelességünk, hogy megvédjük a Szovjetunió ügyét a kozmopolitáktól sugallt rágalmakkal szemben, mert a Szovjetunió a legelőrehaladottabb ideológia és kultúra központja.

A háború befejezése óta a Szovjetunió példát mutatott a kozmopolitizmus ellen vívott harcban. A Szovjetunió előadássorozatokkal, felvilágosító munkával és a határozatok tömegével bizonyította, hogy erre a harcra szükség van a tudomány, a művészet s általában a szellemi élet minden területén. A szovjet sajtó nemrég leplezte le a színikritikusok egy csoportját, amely az esztétikai formalizmus alapján kedvezőtlenül bírálta el a legjobb műveket. A Szovjetunióban kérlelhetetlenül leleplezik az objektivizmust, mint a kozmopolita támadás egyik legfőbb fegyverét; a kozmopolitizmus ezzel a fegyverrel akarja megbontani a humanizmusért és a szabadságért küzdők sorait. Színlelt pártatlansággal dekadens elméletek, a sötét maradiság és irracionális tanok mérgét akarja az emberekbe beleoltani. Olyan művészetet és tudományt ajánl, amelyből hiányzik az eszmei tartalom és amely engedékeny az emberiség

ellenségei iránt. A Szovjetunióban bebizonyítják, hogy a kozmopolitizmus éppen ellentéte az internacionalizmusnak. A kultúra minden nép életének és küzdelmeinek valódi alapjain épül fel, a kozmopolitizmus pedig megveti a népet.

A proletár internacionalizmus a nemzetnek és szuverén jogainak elismerésén, a fajok és népek egyenlőségének elvén és azon a meggyőződésen alapszik, hogy teljesen ki kell küszöbölni a kapitalista rendszert, mert csak így lehet megszüntetni a nemzeti elnyomatás okait. A proletár internacionalizmus, valamennyi ország dolgozóinak szolidaritása és egysége csak akkor bontakozhat ki egészen, ha minden nép teljesen kifejtheti fizikai és szellemi képességeit és ha az egyes népek mult és jelen fejlődésének valamennyi sajátossága szabadon érvényesülhet.

1948 januárjában Zsdanov a szovjet zenei szakemberek tanácskozásán hangsúlyozta:

> Mivel az internacionalizmus alapja más népek tisztelete, nem lehetünk internacionalisták, ha nem tiszteljük és szeretjük saját népünket.*

Már Lenin megállapította:

> A hazafiság egyike a legmélyebb érzéseknek, amelyet az elkülönült hazák évszázadok és évezredek folyamán igen erősen kifejlesztettek.**

---

* *Zsdanov.* A művészet és filozófia kérdéseiről. Szikra 1949. 70. old.

** *Lenin* Művei XXIII. köt. 290. old. (oroszul).

A kizsákmányoláson alapuló társadalom körülményei között a dolgozók hazafisága a szülőföld szeretetét egybekapcsolja a kizsákmányolók és az imperialisták gyűlöletével s a rabság széttöréséért folytatott harccal. A dolgozók hazafisága azt jelenti, hogy szabad és független hazát óhajtanak; azt akarják, hogy a haza ne legyen számukra mostohaanya, hanem adjon meg minden lehetőséget szellemi és fizikai fejlődésükhöz s a boldog és szabad élethez.

Amikor a dolgozók megsemmisítik a kizsákmányolókat és saját kezükbe veszik sorsuk intézését, évszázadokon át elnyomott óriási erők szabadulnak fel, hogy nagyszabású alkotómunkát végezzenek a szocializmus építésének terén. Ekkor új jelleget ölt a hazafiság is.

Sztálin kifejtette:

> A szovjet hazafiság ereje abban áll, hogy nem faji vagy nacionalista előítéletekre, hanem a népeknek a Szovjet Haza iránti lelkes odaadására és hűségére, az országunkban élő valamennyi nemzet dolgozóinak baráti szövetségére támaszkodik. A szovjet hazafiságban harmonikusan olvadnak egybe a népek nemzeti hagyományai és a Szovjetunió minden dolgozójának közös érdekei. A szovjet hazafiság nem választja el, hanem ellenkezőleg, egységes testvéri családban tömöríti országunk valamennyi nemzetét és népét. Ebben kell látnunk a Szovjetunióban élő népek megbonthatatlan és egyre szilárduló barátságának alapját. A Szovjetunió népei ugyanakkor tiszteletben tartják a külföldi országok népeinek jogait és függetlenségét s mindig készek voltak békében és barátságban élni a szom-

szédos államokkal. Ebben kell látnunk államunk és a szabadságszerető népek növekvő és erősbödő kapcsolatainak alapját.*

Ez a hazafiság a népek barátságát és békéjét óhajtja. Milyen távol áll ettől az az amerikai ideológia, amit például Clyde Kluckhohn professzor tanít a Harvard Egyetemen! Kluckhohn „Mirror for Man"** című könyvében az imperialista háborúk okát — akárcsak a nácik — az ember harci ösztönében jelöli meg, amelytől nem tud megszabadulni.

AZ AMERIKAI IMPERIALIZMUS AKHILLÉSZ-SARKA

Az Egyesült Államok vezető köreiben hihetetlen zavart keltett a TASzSz irodának az a közleménye, hogy a Szovjetuniónak van atombombája. Ebben a fejvesztett kapkodásban az erkölcsi és szellemi senyvedésnek nevezhető krónikus betegség nyilatkozott meg. Bedell Smith tábornok alaposan tévedett, amikor ünnepélyesen kijelentette: a Szovjetuniónak tíz évre van szüksége ahhoz, hogy az atomerő-kutatásban utólérje az Egyesült Államokat. De ha nem is tévedett volna ilyen nagyot, akkor sem hittek volna Bernard Brodie-nak, a Yale Egyetem nemzetközi kapcsolatok tanszéke tanárának, aki kijelentette: „Ez a világ nagyon veszélyes, szövetségeseink pedig nagyon gyengék."***

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Id. kiad. 154—155. old.

** Mirror for Man. The Relation of Anthropology to Modern Life (Az ember tükre. Az antropológia és a modern élet kapcsolata). New York, Whittlesey House 1949.

*** *Bulletin of the Atomic Scientists.* 1949 október. 268. old.

Az igazság az, hogy az amerikai közvélemény, a fizikai és szellemi dolgozók nem bíznak kormányuk politikájában. Ez a tény és annak tudata, hogy a kormány szószólói össze-vissza hazudnak, bomlasztó hatású. Erre a bajra pedig nincs orvosság. Geroid Tanquary Robinson, a Columbia Egyetem Orosz Intézetének igazgatója, megállapította:

> Legfőbb gyengeségünk nem gazdasági vagy katonai, hanem ideológiai téren keresendő. Élelmiszerünk és ágyúnk van elég, de hiányoznak az eszmék. Minthogy ez a legfőbb gyengeségünk itthon, éppen ezért ez a legfőbb gyengeségünk kifelé is.

Robinson még hozzátette:

> Mivel nem rendelkezünk megfelelő elmélettel, gyakran úgy tűnik, hogy visszafelé haladva megyünk a jövő felé.*

1948-ban jelent meg New Yorkban Hansen Baldwinnak, a militarizmus egyik legveszettebb propagandistájának könyve, amelyben az amerikai nép „kishitűsége" miatt panaszkodik; úgylátszik, ez a nép elvesztette ideáljaiba vetett hitét. Népünk bizonyos kétkedéssel tekint politikai intézményeinkre — mondja Baldwin — nem hisz tobbé szilárdan az amerikai eszmék helyességében. Baldwin azt tanácsolja a politikai és katonai vezetőknek, hogy vegyék komolyan figyelembe „az amerikai nép lelkiállapotát".

Az amerikai imperializmus jónéhány képviselője

---

* *Foreign Affairs.* 1949 július.

látja tehát, hogy ideológiájuk megbukott s erkölcsi és politikai vereséget szenvedtek.

A demokratikus és szocialista eszme ezzel szemben beragyogja az egész világot; a népek békét akarnak és az atomfegyver eltiltását követelik.

Néhány kommunista és munkáspártnak 1947 szeptemberében tartott tájékoztató tanácskozásán, Zsdanov megállapította:

> Óriási a távolság az imperialisták ama kívánsága között, hogy szabadjára engedjék az új háborút és ama lehetőség között, hogy egy ilyen háborút megszervezzenek.*

A világ népei harcolnak a nemzeti szuverenitásért, hazájuk függetlenségéért és becsületéért és erélyesen sürgetik az atomfegyver teljes betiltását. Ez a harc rombadönti az imperialisták leigázási és háborús terveit.

A népek harca meg tudja akadályozni a háborút. A háború veszélye nőtt ugyan, de a háború elkerülhető.

---

* Olvasókonyv a marxizmus-leninizmus tanulmányozására. Szikra 1949. Második rész. 696. old.

TARTALOM

I. fejezet. A nemzeti kérdés 5
Két ellentétes felfogás a nemzet szerepéről 5
Burzsoá nacionalizmus és proletár internacionalizmus 8
Marx és Engels a nemzeti kérdésről 10
Lenin és Sztálin harca a II. Internacionále opportunizmusa ellen 17
A nemzet tudományos meghatározása 23
Harc a sovinizmus és a nemzeti nihilizmus ellen 30
Burzsoá nemzetek és szocialista nemzetek..... 36
A nemzet történelmi kategória..... 42
A kapitalizmus — a nemzetek elnyomója..... 45

II. fejezet. A Szovjetunió és a nemzeti kérdés. 48
Az Októberi Forradalom nemzetkozi jellege..... 48
A szocializmus felépítésének nemzetkozi jelentősége 50
A nemzeti kérdés internacionalista megoldása.. 52
Győzelem a fajvédő fasizmus felett 55
A Szovjetunió és a népi demokratikus országok nemzeti jogai 58
Tito: nacionalizmus és hazaárulás 61
Mit jelent „a szocializmus nemzeti útja"?..... 66

III. fejezet. Amerikai kozmopolita propaganda 70
Nacionalizmus és fajvédelem 70
André Siegfried kulonos vallomása 75
Lenin és Sztálin a kapitalista Amerikáról ... 82
A kozmopolitizmus lényege 84
Hogyan és mikor tűnnek el a nemzetek és a nemzeti nyelvek? 86
A kapitalista világ két ellentétes irányzata..... 90
Harc az imperialista beolvasztási és terjeszkedési politika ellen 95

A burzsoázia elárulja a hazát 99
Szovjetellenesség és kozmopolitizmus 100
Az amerikai imperializmus uralkodni akar az egész világon..... 101
A propaganda Niagara-zuhataga 111

IV. fejezet. Amerika igazi arca 114
Egy megcáfolhatatlan okmány: A Sparkman-jelentés 114
Nélkülöző milliók 115
Gyermekek milliói előtt maradnak zárva az iskola kapui 119
A Sparkman-jelentés vallomása az éhezőkről 124
Ötmillió odu, amelyben munkások laknak..... 126
A parasztok nyomora 129
Amikor Truman elismeri a tényeket..... 131
A törvény előtti egyenlőség komédiája 132

V. fejezet. A jobboldali szocialista vezetők a Wall Street szolgálatában 136
Léon Blum, a főkolompos 136
Mit ír a *Revue socialiste?* 141
A „haladó pángermanizmus" nyomdokain 145
Bevin és Spaak — Churchill és Van Zeeland vetélytársai 150
Furcsa szocializmus! 151
„Egyesült Európa" 157
Az ausztro-marxizmus a multban és ma 168

VI. fejezet. Feladataink 173
Sem burzsoá nacionalizmus, sem a nemzet tagadása 173
A proletár internacionalizmusért 174
Az amerikai imperializmus Akhillész-sarka..... 179

HIBAIGAZÍTÓ

58. old. cím: a demokratikus *helyett* népi demokratikus

Globus Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Kósa Zoltán

EÖTVÖS EGYETEM
KÖNYVTÁRI INTÉZET
Ösz. 84 Marx

Ára: fűzve 6.— Ft
kötve 12.— Ft